

SANDARA
DALBO ŽMONIŲ LAIKRAŠTIS

Prenumerata metams:
Amerikoje 2.00
Kanadoje ir Lietuvoje \$3.00

Pasai metų:
Amerikoje \$1.25
Kanadoje ir Lietuvoje \$1.50
Skelbimų kainas klauskite laišku.

SANDARA
327 E St. So. Boston, Mass.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

SANDARA
LITHUANIAN WEEKLY

Published by Lithuanian National League of America.
Consisting of 96 Branches, Located in all largest cities of the U. S. A. Represents over 50,000 Lithuanians in New England, and about 700,000 in the United States.

SANDARA
327 E St. So. Boston, Mass.

No. 50 Tel. So. Boston 2408 So. Boston, Mass., Gruodžio-December 15 d., 1927 Kaina 5c. Metai XIV

VOLDEMARAS LENKAMS NUSILEIDO

FORMALĖS DERYBOS SU LENKIJA PRASIDĖS SAUSIO MĖNESI

VOLDEMARAS PASIDUODA.—LENKAI PASILAIKO VILNIŲ

GENEVA. Gruod. 10 d. A. P. praneša, kad J. B. van Blokland, Holandijos užs. min. pereinė šeštadienio naktį 10.50 val. patiekė raportą pranešanti, kad Lenkija ir Lietuva pareiškė, jog tarpe tų dviejų šalių yra taika ir jos pradės tiesiogines derybas nustatymui gerų santykių. Raportą T. Sąjungos nariai priėmė.

KOMISIJOS SKUNDAMS TIRTI NEBESIŲ

Lietuvos protestą dėl lenkų mažumų persekiojimo Vilniaus krašte pavesta iširti Tautų Sąjungos narių specialiam komitetui. Komitete dalyvaus specialus Lietuvos Lenkijos ginčo reporteris. Holandijos min. J. B. van Blokland, kurs stengsis daryti visa, kad pasiekus gerų vaisių. Šiuo udu atpuola sumanytas planas siųsti Kontrolės Komisiją iširti Lietuvos Lenkijos pasienius. Sutarty tarp Voldemaro ir Zaleckio Vilniaus neišsivadėjimas išreikštas tik šio žygiu, kad jų žygis "jokiu būdu neliečia klausimų, kuriuose šios dvi valstybės turi skirtingas pažiūras."

Amerikos spaudos dalis žinias apie Voldemaro susitarimą su Lenkais užvardino žodžiais: "VOLDEMARAS NUSILEIDŽIA. LENKAI PASILAIKO VILNIŲ"

EINA PRIE ŠIRDINGOS SAJUNGOS SU LENKIJA.

GENEVA, gruod. 11. (A. P.) rašo: Lietuvos Lenkijos ginčo užbaigimas (? Red.), kuris nėra taip aiškus ir tikslus, kaip laikurie pageidavo, yra tačiau aiškinamas kaip įrodymas, kad Europaiško taikos, kurią Lietuvos premjeras Voldemaras ir Lenkų užs. min. Zaleckis paprašyti skubiausiai praves ti praktiškai šiandien pat susitardami del atstatymo normališkių santykių tarpe abiejų šalių.

Premjeras Voldemaras išvažiuoja šią naktį į Kauną su dokumentu kišenių, tikėdamas patenkinti savo šalies gyventojus. Tas dokumentas yra: **nustatymas taikos santykių tarp Lietuvos ir Lenkijos, joku būdu neliečiant įvairių klausimų, kaip tai teisės Lietuvai reikalauti Vilniaus.**

Voldemaras pasakė korespondentui: "Jus matote, kad mūsų reikalavimas Vilniaus nėra galutinai išspręstas. Po visa to mūsų bet kokios derybos su Lenkija, grąžins prie Vilniaus problemos."

"Nustatymui pastovių draugiškų santykių mes turime derėtis del sienų atidarymo, kurios dabar yra uždarytos ir sutarkyti susisiekimo ir gelžkelių atnaujinimą. MES TURIME LAIPSNIUOTAI NUSTATYTI (SU LENKAIS) ENTENTE CORDIALE (širdingą sąjungą), kas gal but prives prie diplomatinių santykių."

Tautų Sąjungos narių tarpe didelis pasitenkinimas ir viltis, kad dabar tarp Lietuvos ir Lenkijos prieis gerų kaimyniškų santykių. Sovietų Rusijos palinkimas bendrai su T.-S-ga dirbti rimtų nesuipratimų išvengimui, Sovietų atst. Maks. Litvinovo paveikimas į Lietuvą padarė gero įspūdžio į Anglų ir Prancūzų premjerus.

Maršalas Pilsudskis parvažiuo į Varšuvą šią naktį. Lenkų min. Zaleckis šį vakarą pareiškė kad jis turėjo patenkinti pasiaiškinti su Voldemaru ir **FORMALĖS DERYBOS PRASIDĖS RYGOJE SAUSIO MĖNESYJE.**

Anglų min. A. Chamberlain del Lietuvių Lenkų susitarimo pareiškė, kad tai esantis puikus įrodymas, kaip Taut. Sąjunga yra naudinga taikos išlaikymui Europoj Jis mano, kad diplomatinių santykių tarpe Lietuvos ir Lenkijos negalima tikėtis atsiekti tuojau pat, bet tokiose klausimuose ir esą išmintingiau veikti išpalengva.

ŠIS "SANDAROS" NUMERIS TURI 16 PUSLAPIŲ

Su specialiais Worcesterio ir Pittsburgho priedais. Vyriausios platinimo vietos Worcesterį pas P. Dėdyną, Pittsburghe pas J. Vėpčicką. Visi reikalaukite pamatyti!

KAIP PILSUDSKIS VOLDEMARĄ NUVEIKĖ

Premjeras Pilsudskis, Lenkijos geležinis maršalas, piktu ir raukšlėmis išraižytu veidu del nukaravusios kelionės iš Varšuvos ir del varginančių pasikalbėjimų su įvairiais valstybių vyrais, skubiai nusilenkė prieš stalą. Jis parodė pirštu į mažiuką, bet energingą profesorių, kurs yra Lietuvos premjeras, ir tarė:

"Aš turiu pastatyti aiškų klausimą gerbiamai Lietuvos atstovybei: **TAIKA, AR KARAS?**"

Trumpas, storas mažas, Lietuvos premjeras nesudrebėjo nuo Lenkijos maršalo žvilksnio. Jis pažiūrėjo premjerui Pilsudskiui stačiai į akis ir aiškiai atsakė:

"**TAIKA.**"

Nuo Tarybos atstovų kedžiū pasipylė triukšmingas rankų plojimas ir tam pasibaigus premjeras Pilsudskis pasakė drebančiu balsu:

"Kadangi taika, tai man nebėra reikalo asmeniškai diskutuoti del susitarimo smulkmenų, kurią pareiškė aš palieku mano užsienių reikalų ministeriui Zaleckii. Aš pats duosiu pareidymą visose Lenkijos bažnyčiose giedoti padėkavonės giesmę "Te Deum".

Žinia sako, kad atstovų slaptame posėdy įvyko pažymėtinas incidentas. Po formališkių ginčų Lenkijos premjeras Pilsudskis atsigrežė į Lietuvos premjerą Voldemarą ir paklausė: "Kas tas yra? Taika ar karas? Ar norite taikos?" Voldemaras buvo visiškai nustebintas tokiu staciū paklausimu. Jis pasvyravo, kol atsakė: "Mes norime taikos". "Tokiam atvejy aš nebeturiu čia daugiau ko veikti. Augustas Zaleskis, mano užsienių ministeris, pasiūlė paruošti formulą, o aš einu įsakyti, kad visose Lenkijos bažnyčiose giedotų te Deum", atsakė Pilsudskis.

Lawrence Lietuvių telegramos

Geneva, Sveicarijoj Tautų Sąjunga. Voldemarui.

Reikalaujame Tamstos lenkams Vilniaus klausimu nenusileisti.

Sandaros prakalbų penkšimtinis lietuvių susirinkimas, 1927 m. gruodžio 11 d.

Lietuvos Atstovybei Washingtone, D. C.

Valstybės gerovei ir Vilniui atvaduoti reikalaujame kuoskubiausiai koalicinės Lietuvos valdžios.

Sandaros prakalbų penkšimtinis Lawrence'o lietuvių susirinkimas, 1927 m. gruod. 11 d.

NAUJI LIETUVIŲ SUĖMIMAI SUVALKŲ KRAŠTE

Šio mėn. 2 dieną Punsko apylinkės lietuviškuose sodžiuose buvo padaryta daugybė kratų ir suimta šie lietuviai gyventojai:

Trakiškių sodžiaus: Cibulskas, Staskevičius, Križauskas ir Marauskas.

Valinčių sodžiaus: Supšinskas, Vaznelis, Valinčius ir Ivoška.

Visi suimtieji nuvaryta į Suvalkus ir pasodinta kalėjiman.

Suvalkų kalėjime šiuo laikui sėdi keliasdešimt lietuvių.

Cvirkra Amerikonų Literaturoj

"L. Kel." praneša, kad St. Francisco išėjo didelis iliustruotas metinis almanachas (knyga su paveikslais), kurioj be kitų parinktų rašytojų yra įdėta ir lietuvių Cvirkos novelė.

Nuteisė Tauragės Komendantą

Buv. Tauragės komendantas Ignatavičius už nesugebėjimą nuslėgti Tauragės sukilimą karo teismo nubaustas 8 mėnesiam kalėjimo.

Mirus Aleksandrui Budrevičiui

PARDUODA APTIEKA

Geroj vietoj, puikiais įtaisymai. Lietuvni geriausia proga pirkti. Biznis gana geras. Kas pirsks nesigailės. Kreipkitės į aptieką pas vėlonies seserį:

L. MILESIUNAS
122 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

POLITINIŲ VEJŲ VOLUNGE

Kardinolas Ledochowsky (Jezuity ordeno generalas, lenkas): "Koks puikus daktas tas Voldemaras — pauciū ir apsisuko. Dabar palankus vėjas į Klaipėdą plaukti!"

VOLDEMARO PADEKA AMERIKOS LIETUVIAMS

GENEVA, gruodžio 11 d. (A. P.) "Aš giliai brangiū visas tas skaitlingas padrašinimo ir paramos kablegramas, gautas nuo Lietuvių Suvienytose Valstijose", pasakė Lietuvos premjeras Voldemaras šią naktį Ass. Press korespondentui.

"Jie pagelbėjo man ir mano sąjungininkams padaryti susitarimą, kurs yra žinksnis pirmyn mūsų pastangose atgauti Vilnių ir aš prašau lojališkųjų Lietuvių anapus Atlantiko tęsti savo pagalbiningą susirpinimą mūsų tėvyne."

RENGIAMAS MENINKAMS BANKETAS

Jau galima tikrai pranešti, kad ateinančio sausio 8 d. rengiamas So. Bostone pirmas tos rūšies vakarabanketas Massachusetts lietuviams pagerbti. Rengia ALTS. centras ir kviečia pirmoje eilėje tuos mūsų dainos ir muzikos menininkes ir menininkus, kurie taip rupepingai malonėjo dalyvauti neseniai surengto didžiojo Sandaros koncerto programoje. Banketas bus Lietuvių Svetainėje kamps E ir Silver st. Ruošiamą įdomi programa. Plačiau kitame numery.

Daukantas, Plechavičius ir gen. Žukauskas Lenkijos Karininkai

"Liaudies Balsas" Nr. 11 idėjo tokią sensaciją: Iykykes emigrantų kongresas Rygoje daug ką atidengė. Pasikalbėjimuose su Lenkijos užsienių reikalų ministerijos Lietuvos reikalams vedėju pasisekė išgauti labai svarbios žinios.

K. Poliakiėvič atidengė, kad jie lenkai, turi gana palankius Lietuvos generalinio štabo pasiūlymus. Einant šiuo pasiūlymu, Lietuva sudaroma iš trijų kantonų: Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos ir sudaroma karinė unija abiejų šalių tarpe tuo būdu, kad Lenkijos generalinis štabas bus faktinuoju Lietuvos valdytoju. Kilus karui tarp Lenkijos ir kitos kurios valstybės, Lietuvos kariuomenė tuoj eina kartu ir po komanda Lenkijos generalinio štabo.

Vasaros metu vyko Voldemaro siunčiamas Herbačevskis Varšuvon tartis su Lenkijos valdžia, bet vėliau, kada visa Lietuvos viasuomenė Herbačevskio žygiais pasipiktino, tai Voldemaras pareiškė, kad jis nesuintęs, o Herbačevskis pasakė, kad tikrai suintė.

K. Poliakiėvič išsitarė, kad rengiantis nuverst Voldemarą, Lenkija gali gana daug padėti. "Lenkijos valdžia, —sako K. Poliakiėvič, — gali paveikti į karo ministerį Daukantą, gen. štabo viršininką Plechavičių taip, kad jie ne tik nekenks, bet dar padės. Su jais mes turime santykius, juodu ir generalas Žukauskas tarnavo mūsų armioj, bet gavę augštesnius laipsnius Lietuvoje, aišku, dabar ten sėdi. Juos apskelbti nereikia (nes tuoj prašyta smulkios apie juos žinios), mes juos laike išpėsime". Prie tos kalbos buvo Lenkijos atstovas Latvijoje Lukoševičius ir vienas lenkų kapitonas iš karo ataše.

Tuo pačiu metu tik kitur, teko matyti lenkų karininkų grupės fotografija, kur viduje ir stovi Plechavičius lenkų kario uniformoje.

Tas pats Poliakiėvič pareiškė, kad turi savus karininkus IX-jame pėstininkų (Mariampolėje) ir kituose pulkuose.

Mes pereiname "Sandaros" numery tos žinios nedėjome, abejodami — ar tik lenkų diplomatai tyčia nedarė provokacijos, norėdami per emigrantus pasėti galutiną suirimą lietuvių tarpe.

Bet greit po to atėjo žinių iš Kauno, kad Plechavičius atsistatydinęs ar atstatytas, pati Elta pranešė, kad aukštieji armijos karininkai pulk. Petruitis, pulk. Šumskis ir kiti gavę nervų suirimą ir atėję su karininkų delegacija pas prezidentą Smetoną, kurs juos nuraminęs, o paskui nubaudęs už drausmės peržengimą (?).

Galop mūsų korespondentas iš Kauno rašo:

Kaune 25. XI. buvo pilna įvairiausių gaudų. Visa padėtis labai įtempta. Visi pilnai kalba, kad demaskuotasai Rygos kongreso išdavoj Plechavičius jau pabėgęs. "LIETUVOS ŽINIOS" 23. XI. TILPO FOTOFRAFIJA LENKŲ LEGIONININKŲ GRUPĖS, KUR STOVI: PLECHAVIČIUS, DAUKANTAS IR GLOVACKIS. Fotografijos iš cenzūros pusės praleidimas skaitomas visų tu agentų pasmerkimu.

Faktiškai jau valdo Merkys. Voldemaras turbūt greitai taipgi bėgs iš Lietuvos. Voldemarą aplankė švedijos, Suomijos, Danijos ir kitų valstybių atstovai ir nurodė, kad juo greičiau atstatyti teisėta padėtis, nes priešingai neteks Lietuvos nepriklausomybės.

Ir iš tikrųjų gruod. 12 d. atėjo "Liet. Žinių" lapkr. 23 d. numeris (suvėlintas), kuriame įdėtas paveikslas su 36 lenkų karininkais, kurių tarpe stovi gen. Žukauskas, pulk. Daukantas ir Plechavičius.

Paveikslas atsargiai užvardytas "Lietuvos priešai", o apačioj parašas: "Lenkų legionininkų grupė Belvedery, Lenkijos kariuomenės branduolys, imperialistinių jos siekimų šaltinis, iš kurio kilo iškasės tarp Lietuvos ir Lenkijos bedugnė, Želigovskio smurtas."

A. L. T. Sandaros Reikalai

DEL LIET. ATSTATYMO BENDROVĖS ŠĖRŲ

PITTSBURGH, Pa. Sandarai buvo pakeltas klausimas kas link L. Atstatymo Bendrovės Šėrų. Nekurie jau paaukavo Sandarai savo šėrus. Be abejo, čia gana gražus sumnymas, ka ir mes Pittsburgiečiai turėtume pasekti. Aš jau kalbėjau su F. Pikšriu, jis ir sutinka savo paaukoti, taip aš ir sutinku tą patį padaryti. Be abejo ir daugelis kitų sutiks pavesti Sandarai savo šėrus. But labai gerai, kad tą visi padarytu dar šiais metais, nes Sausio mėnesį bus At. Bendrovės Seimas, kad Sandara jau visus šėrus turėtų ir galėtų tame reikale tarti žodį. Taigi šiuomi prašau visų Pittsburgo gerų tėvynainių ir gerų patrijotų kurie turi Atstatymo Bendrovės šėrus, kad aukurumėt Sandarai, pasiūstumėt Sandarai arba man pridūtomėt, aš pasiūsiu.

Mes Pittsburgo lietuviai nesame nė kokiame lietuvių judėjimo darbe pasilikę nuo kitų kolonijų, todėl ir šiame reikale visi padarykime kaip vienas ir tikslas bus atsiektas, nes mes jausimės gerą padarę ir, be abejo, Sandara paėmus didžiumą šėrų į savo rankas ir mokės ką naudingesnį iš to Namų padaryti, kuris randasi dabar New Yorke.

Taigi padarykime Kalėdų dovaną Sandarai, paaukodami savo šėrus, kurie dabar jokios naudos mums neneša.

Juozas Virbickas.

HARTFORD, CONN.

18 Sandaros 46-tos kuopos susirinkimo

Gruodžio 5 įvyko ALTS. vietinės kuopos susirinkimas. Iš svarbesnių dalykų verta pažymėti: 1) nutarta paaukoti ir pasiūsti antro apskričio kasininkui \$50.00 Sandaros Presui įsigyti. Kuopos nariai išsikalbėję apie spaustuvės reikalus, išsireiškė, kad spausdinamos mašinos nepirkti iki pavasariui, pakol nebus išrista Centro perkėlimas. Vieton spausdinamos mašinos (preso) dabar reikia pirkti naujas linotipas ir 46 kuopos nariai ragina visas kuopas Conn. valstijos išpildyti kuogreičiau nutartą antro apskričio suvažiavimo nutarimą, kad kuogreičiausia išpildyti nuškirta kvotą — \$50 ir pasiūsti apskričio izdan, kad Centras jau galėtų rupintis įsigyti naują linotipą. 2) 46 kuopos izdas iki 5 diena: Gruodžio \$96.28; bet dar pas narius yra laimėjimui tikiečių ir sekretorius Vedeikis prašo, kad nariai kuogreičiau pridūtotų pinigų, arba neišparduotus tikietus, kad iki Naujų Metų, perimant naujam kasi-

ninkui, but viskas sutvarkyta.

"Sandaros" vedimu visi nariai yra užganėdinti ir prašo redakcijos, kad ji ir toliau tokioje pat krypty laikraštį vestų ir laikytųsi tautiškumo ir demokratiškos. Į pašalinių laikraščių užsipildinėjimus, ypač į "išsilengvinimų" mėgėjus domės nekreipti, tai yra laikytis tos linijos, kurią nustatė Rytų Sandariečių Kongresas Gruodžio 4 dieną YMCA. salėje, t. y. atsakyti tik svarbesniuose reikaluose, o į šmeižtus ir kolones nekreipti domės. "Išsilengvinimo" iš "Vie nybės" šauks, los kiek tik galės, bet jiems tas nusibos ir sustos.

Nutarta Sausio 14 dieną rengti šokiai. Tam tikslui jau yra paimta Labor Lyceum Salė, 29 Lawrence gt.

Su reikalais vasario 16 d. tai komisija pareiškė, kad iki šiol dar ji negavo tinkamos salės, bet rupinsis ir surengs tokį apvaikščiojimą, kokis pasirodys galimas.

Kuopos valdybą 1928 m. išrinkti šie nariai: Pirminku — T. Valkys, vicepirm. Aleks. Pateckas, sekretorium — Kazys Balskus (jo adresas: 177 Park st. Hartford, Conn.), kasininku J. Januškevičius; organizatorium ir kuopos keprependentu B. Vedeikis.

Mėnesiniai susirinkimai bus laikomi kas trečias sekmadienis, po pietų.

Delei atskiro "Sandaros" leidinio Hartfordo lietuviams palikta kitam susirinkimui, kuris bus plačiai apkalbėtas. Manoma išleisti prieš Velykas.

Kongreso rengėjams išsireikšta papeikimas, kad neturėta vietinių amerikonių dienraščių korespondentų ir taipgi sykiu neušigandėdinimas del New Yorko bei Brooklyn'o veikėjų, kad jie nedalyvavo Kongresse. Matyt, kad Lietuvos ir sykiu Sandaros reikalais rupinasi vien tik Mass., Conn. ir N. J. sandariečiai.

Išsiuntus telegramas

Į Geneva ir Kauną ir kada Ass. Press. dagirdo apie visam pasauliui pranešę apie turinį telegramu, tai tik tada Hartfordo dienraščių korespondentai jau susidomino ir pirmiansia, žinoma, kreipėsi prie vietinių lietuvių, o lietuviai amerikonomas vien žinomi tik kurinigi. Taigi gerb. klebonas Ambotas užėjo į Sekio krautuvę ir pranešė kad "Hartford Times" nori platesnių žinių apie Lithuanian National League of America, kuri turėjo kongresą YMCA. kambariuose Gr. 4 dieną, ir laimė, kad pas Sekį buvo kuopos sekretorius B. Vedeikis, kuris ir vėliau suteikė "Hartford Times" reporteriui ži-

nių apie buvusį kongresą ir jo dalyvius ir sykiu suteikė žinių apie Sandarą. Sis jau dalykas verčia, kad Sandaros kuopos ištisų pradėtų dalyvauti amerikonių tarpe, ypač jų politikoje, tada jiems (amerikonams) Sandara būtų žinoma ir pasekmės musų darbuose būtų pasekmingesnės.

Hartford Daily Courant gruodžio 7 dieną įdėjęs turinį telegramų į Genevą išsiųstų Sandaros kongreso, įdėjo sykiu ir Broniaus Balučio paveikslą, kuris (Balutis) dabar Voldemar. esant Genevoje, užima užsienių reikalų ministeriją. Telegramas taipgi įdėjo į "Hartford Times" Gruodžio 6 dieną.

Hartfordo Sandariečiai ir visi lietuviai ant Kalėdų švenčių užsakykite minkštų gerimų iš vienintelės lietuvių minkštų gerimų gamyklos "Capitol City Botlinga Kompanijos," kurios savininku yra J. Januškevičius, naujasis 46 kp. kuopos kasininkas. Savi pramonininkai prieš Kalėdas ir ant Kalėdų butinai reikia remti; nevaikščiokite pas svetimtaučius, jie musų bėdose neužtaria, o savi tautiečiai pramonininkai gelbsti visais budais.

B. V.

BINGHAMTON, N. Y.

Ne tie prižadus išpildo, kurie iškilmingai pasižada ir kitus kviečia, bet tie, kurie mažiau kalba, o daugiau veikia

Butu puikus dalykas, jeigu tie visi Sandariečiai ir kuopos, kaip tenka matyti "Sandaroje" kurie išdidžiai pasiskelbia ir kitus kviečia kad tas ir tas veikti, mes tiek ir tiek aukuojame del organizacijos labo, aukuo- kit ir dirbkite kiti ir patys taip padarytu, bet laikui bėgant ir laukiant kada, tie prižadai išsipildys kartais pasirodo iš didžiulio debesio mažas lietus. Kas kita su Binghamtono ALT. S. 64 kp. sandariečiais. Jie visuomet tylus, tik kartais pasigiria po atliktam darbui. Štai lapkričio 22, 1927 susirinkime tapo nutarta pasiūsti į Lietuvą del gerb. F. Bortkevičienės politiniams kaliniams susėlpti \$50.00, del "Sandaros" mašinu pagerinimo \$25. Ateity nutarta pasidarbuoti daugiau. Prie to galima pastebėti, jog musų mažytės kolonijos negalima sulygtinti su Pittsburgiečiais arba kitais, bet mes nors musų mažai niekuomet neatsilikam ir nuo milžiniškiausių kolonijų. Viršminėti pinigai jau tapo pasiūsti.

J. Šatikauskas.

WATERBURY, CONN.

ALTS. 11 kuopos susirinkimas įvyks gruodžio 16. 7:30 val. vakare, brolių Krugelių namuose, 47 Drayer ave. Gerbiami sandariečiai nepamirškite atsilankyti, nes bus valdybos rinkimai ateinantiems metams, ir daug naujų dalykų praneš delegatai iš pas-

kutinio Hartfordo suvažiavimo ir po to yra svarbių laiškų iš Centro valdybos. Atsiveskite kiek tik galite naujų narių prirašyti prie ALTS. Valdyba.

NEPAMIRŠKIME SANDAROS PRESO

Senas priežodis sako: "Apsirupink pats save, po tam aprupink kitus." Bet pas mus Sandariečius kaip tik atbulai. Mes daug rupinamės apie Lietuvos dalykus ir visokius Amerikos lietuvių reikalus, o apie savo organizaciją visai pamirštame.

Paskutiniame ALTS. antrojo apskričio suvažiavime Hartford, Conn. buvo nutarta, kad Sandarai reikia įsigyti naujas presas. Sukėlimui pinigų padarytas toks planas po \$50.00 dolerių nuo kuopų arba po vieną dolerį nuo kiekvieno nario.

Tarimas sveikas ir geras, tik reikia įknyti, o tas padaryti yra labai lengva, jeigu mes visi dirbsime sutikime. Sudėdami visi po vieną dolerį ar daugiau galėsime Sandarai įtaisyti moderniškas mašinas, kurių jau senai reikėjo.

Atminkime, kas per artojas be žagrės, kas per rašytojas be plunksnos ir kas per laikraštis be gerų mašinu. Tad, gerbiame, sukrusime, nes laikas jau trumpas. Mes esame prižadėję iki Naujų Metų tą viską atlikti ir pradėti Naujus Metus su naujomis mašinomis.

Jau savo pažadus išpildė šios kuopos: ALTS. 46 kp. Hartford, Conn. \$50.00. ALTS. 32 kp. New Britain, Conn. \$50.00, ALTS. 11 kp. Waterbury, Conn. \$5000.

Visos trys jau sudėjo \$150.00 ir randasi pas 2-jo Apskričio, M. Krugelį. Kas daugiau? Nepasilikite nuo pirmutinių.

Padarykime Kalėdinę dovaną musų "Sandarai", o kada išgijusi naujas mašinas pradės eiti daugiau kaip vieną sykį, tad mums žiniomis atsilygins.

Pinigus siūsdami rašykite M. Krugelio vardu 344 South Wilson st. Waterbury, Conn. (2-jo Apskr. izdininkas), o laišką užadresuokite A. Orentas 508 So. Wilson st. Waterbury, Ct. (2-jo apsk. raštininkas).

Sandariečiai, nepamirškite savo reikalų.

ALTS. 2-jo apskričio vice-pirmin. J. P. Trečiokas P. O. Box 43 Oakville, Conn.

So. Bostono ir Cambridge bolševikai išleido plakatus, kur sakosi suvienytom spēkom rengiama moterų kelnų balių, tad kurie tik nori pamatyti moterų kelnų, lai ateina, nes busią užganėdinti. Pagaliau komunizmo ideologijos vadai rado savo pasekėjams liniją, — bet ir nebenauja, nes jų tikybos draugas Matijoršaitis Worcesterly kiek anksčiau parodė, kur baigiasi Amerikos lietuvių komunistų "moksas".

Visi Vilniečiai Lietuviai protestuokime!

Atremkime lenkų melagystes ir klatingą propagandą del Vilniaus lietuvių-lenkų dispuo. Kovokime už Vilnių musų kultūros centrą ir istorinę sostinę.

Amerikoj gyvenanti Vilniaus krašto lietuviai privalome atremti lenkų melagingą propagandą, skleidžiamą viso pasaul. spaudoje. Vilnius ir jo visa apylinkė yra grynai lenkiškas kraštas. Pastaromis dienomis Associated Press korespondentai praneša, jog Vilniaus gubernator. Vladislaus Rackievicz yra pasakęs, jog kaip Vilnių taip ir visame Vilniaus krašte lietuvių apart patarnautojų nėra. Wythe Williams, New York Times korespondentas savo pranešime, tilpusiame N. Y. Times, gruod 10 d. š. m. laidoje sako: "Rackievicz gubernatorius Vilniaus krašto drauge su Vilniaus miesto Tarybos nariais (lenkais) pasakė jog Vilnių ir visame krašte randasi tik apie 2500 lietuvių; girdi visas kraštas yra grynai lenkiškas lietuvių reikalauja Vilnių lietuviams grąžinti tik delto, kad Lietuvos didis Kunigaikštis Gediminas yra įsteigęs Vilnių, o ne delto, kad Vilnių ir visame krašte būtų lietuvių." Toliau šis endekas sako: "Aš esu senas Vilniaus miesto gyventojas ir niekad los nesu girdėjęs lietuvių kalbos Vilniuje (vienok jis prisipažino, kad Vilniaus ir dabartinį laiką lenkų okupacijos miesto Taryboj yra VIENAS LIETUVIS). Rackievicz, tas bjaurus melagis, sako: "lietuvis išrinktas į Vilniaus miesto Tarybą ne lietuvių balsais, jį išrinko Gudai." Tai melagystė! Bjauri melagystė!

Vilniaus krašte randasi su viršum 488,968 gyventojų, mažiausia 65% visų gyventojų yra lietuviai, kita dalis miestuose sudaro 35% kitų tautų gyventojus, žydai, gudai, rusai, lenkai ir kiti sudaro tą likusią dalį gyventojų, tai kaip gali būti grynai lenkiškas kraštas?...

Laikė 9-ių metų Vilniaus krašto lenkiškos okupacijos, lenkai veda atkaklią lenkinimo propagandą ir politikos žiaurumu, prievarta, persekiojimų budais daro surašus, falsifikuodami juos, užrašo gyventojus miestuose ir kaimuose lenkais, veda kolonizaciją visam krašte, vienok jeigu būtų leista liuosai Vilniaus krašto gyventojams pareikšti kas jie esą, tai būtų didžiama lietuviškas; kaimuose yra grynai lietuviškas, miestuose randasi prolenkiško gaivalo, nes tenai per amžius buvo lenkinimas rusų laikais, vedamas ir dabar, bet ir miestuose nėra lenkų didžiama, miestų di-

džiumą sudaro žydai.

Vilniaus miestas, kuriam dabar lenkai pasidarė savo lizdą kolonizacijos centrą, iš viso Vilniaus miesto gyventojų 188,000, didžiumą sudaro žydai, baltgudžiai, rusai, lenkai, lietuviai ir kitų tautų žmonės, sudaro kitą dalį gyventojų, tai kur gi Rackieviciaus protas ir drąsa taip meluoti?! Tas endekų pataikumas Rackievicz už lenkiškus zlotus kalba taip kaip jam iš Warszawa diktuoja. Todel, Amerikos lietuviai, Vilniaus krašte gimę ir užaugę, turime protestuoti prieš tokią melagystę, privalome užkirsti kelią tokiai klasingai sistematingai lenkų-propagandai del Vilniaus krašto.

Kaip ir ką turime daryti? Aš patariu skubotai šaukti visose lietuvių kolonijose protesto susirinkimus ir tuose susirinkimuose privalome pareikšti savo žodį, pasmerkti Rackievicz kaip melagį propagandistą. 1) Kiekvienoj Amerikos lietuvių kolonijoj Vilniečiai lietuvių šaukim masinius susirinkimus ir išneškim protesto rezolucijas, 2) Rezolucijų kopijas pasiūskime Tautų Sąjungos Sekretoriui Drumond į Genevą ir Lietuvos Atstovybei Amerikoje, 3) Vilnių vadavime ir politinės akcijos tikslams privalome susaukti Vilniečių lietuvių konferenciją Naujoj Anglijoj, New York ir New Jersey, Pennsylvania, Michigan ir Illinois valstijose. Visi Vilniaus lietuviai nepaisant musų skirtingų politinių pažiūrų privalome konferencijose pagaminti rimtą medegą protestams ir memorandumui, kurį privalo pagaminti Lietuvos Atstovybė Amerikoje ir to memorandumo kopiją privalo pasiūsti kiekvienam Tautų Sąjungos nariui į Genevą busimam sesijai, kurioje bus padaryta galutinas Vilniaus krašto sprendimas.

Broliai ir sesers lietuviatės Vilniečiai, nemanykite, jog tokia musų akcija netas?...

Sandariečiai valdyboj turėjo užėmę tris vietas ir išlaikė, tik P. Krugelis apsimainė su J. Denderiu, o socialistai patrotino savo vietas, užleisdami Jokuboniui ir čia augusiam Widžiumui. Dauguma piliečių pasipiktinę Jokubonio išrinkimu ir žada protestuoti ir nedaleisti užimt pirmininko vietos. O bolševikai jai laksto vieni pas advokatus, o kiti agituoja surengti klubė muštynes. Čia Waterbury nori įlysti į visas geriau stovincias draugijas. Mat sako: "Kur bulvės, ten kiaušė, kur pinigai ten bolševikai." Gizelis.

be Vilnius nenurimsime! Tatai pasakykime teisybę apie Vilnių, parodykime pasauliui kaip Lietuva ir Vilnius buvo neigiama lenkiškų endekų, pasakykime kodėl jie trokšta Vilnių iš mus išplėsti.

Lenkijos Atstovybės kiekvienoj valstybėj dirba išsiuose, jų organizacijos, inteligentai svietiškai ir dvasiškai eina vienu frontu musų Vilnių pagrobt, o musų Atstovybės, organizacijos ir veikėjai miegame lengo miege, gyvename pasyvume ir indiferentizme. Taip neturi būti, jeigu norime suvienyti Lietuva, jeigu norime atgauti Vilnių, tatai visų lietuvių priedermė umai prieš Tautų Sąjungos sesiją sujungti musų bendras jiegas kovai už tautos ateitį ir Vilniaus atgavimą. Vilniaus krašto lietuviai negali tarti savo žodį, nes jie yra lenkiškoj politinėj spausdoj, tatai musų pareiga tarti žodį prieš lenkišką propagandą, ypatingai Vilniečiai lietuviai, privalome savo peticijas pasiūsti musų Atstovybei ir jai pasakyti, kad padarytu memorandumą, kad jinai musų balsą paduotų Tautų Lygaj Vilniaus reikale. Tatai klebonai ir visi veikėjai Amerikos lietuvių vilniečiai sukrusime, laiko mažai paliko tokiai akcijai. Lai visas pasaulis žino, kad mes be Vilniaus nenurimsime!

Vladas M. Čekanauskas (Vilnietis)

WATERBURY, CONN.

Bolševikai apšėdo klubą

Lietuvių Politisko Piliečių Klubo 103 Green st. atsisbuvo rinkimai valdybos 1928 metams. Per didelę bolševikų agitaciją išrinko raudoną pirmininką, o Tamą, Matą, kuris istarnavo šiame klube per 10 metų prašalino.

Senoji valdyba buvo surengus fėrus ir padarė grynų pelno daugiau kaip \$1,600.00 dolerių, tad ir manė, kad nariai bus užganėdinti uždarbiu, bet bolševikams nesvarbu kiek tu dirbi klubui ir kiek naudos atneši, mat jeigu ne jų spalvos tai ir negeras.

Sandariečiai valdyboj turėjo užėmę tris vietas ir išlaikė, tik P. Krugelis apsimainė su J. Denderiu, o socialistai patrotino savo vietas, užleisdami Jokuboniui ir čia augusiam Widžiumui.

Dauguma piliečių pasipiktinę Jokubonio išrinkimu ir žada protestuoti ir nedaleisti užimt pirmininko vietos. O bolševikai jai laksto vieni pas advokatus, o kiti agituoja surengti klubė muštynes. Čia Waterbury nori įlysti į visas geriau stovincias draugijas. Mat sako: "Kur bulvės, ten kiaušė, kur pinigai ten bolševikai." Gizelis.

GERIAUSIA DIRBTI SANDAROJE

Pirmi Worcesterio lietuviai

Papasakojo Jonas Jablonskis, Rygiškių Jono brolis.

Jau yra 38 metai, kaip gyvenu Worcesterį, ir 3 metai aplink Worcesterį. Iš pirmutinių lietuvių atsime nu S. Kupstą, Babina, ir S. J. Gražulį. Aš iš eilės buvau jau 5 lietuviai Worcesteryje. Pirmutinė mūsų draugija buvo šv. Juozapo, kuri turėjo 20 narių. Mirus nariui Kraipaviciui nebuvo iš ko mokėti ir draugija norint išsisukti nuo mokesnių tapo likviduota, vos 1 metus pragyvuš. Antra draugija buvo šv. Kazimiero, sutvėrta su 12 narių, kuri ir po šiai dienai gyvuoja.

Atvažiuavus pirmiems lietuviams labai sunku buvo darbas gauti. Tai buvo ne šių dienų laikai. Aš ir gavau darbą nekaip lietuvis, bet kaip vokiečių. Nors aš esu gimiginas vokiečiams, nes mano motina yra tikra vokiečių ne iš Lietuvos, vis tik buvau lietuvis, tad darbą gauti buvo ne juokai.

Pirmas lietuviškas parengimas buvo tik šokių, į kurį atsilankė 70 lietuvių iš Worcesterio ir apylinkinių miestelių.

Pirmieji lietuviai sugyvenome pilnoj santaroje, vienas antrą užjautėme, vienas pas kitą nueidavom, jautėmės kaip vienos šeimos nariai. Visa tai buvo tol, kol kunigų neturėjome.

Po trijų metų atvažiuavo pirmas kunigas Jakštis, kuris turėjo parapiją del lietuvių ir lenkų. Čia noriu priminti, kaip kunigas atvažiuavo, tai pirmose krikščinyse žmonės vienas ant ram jau galvas skaldė.

Bažnyčią pastatėme šio-kią tokią, kur rinkomės lietuviai ir lenkai kartu, bet daugėjant lietuvių ir lenkų atėivybei lenkai atsiskyrė ir gavo savo kunigą labai gerą žmogų. Bet neilgai truko. Antras lenkų kunigas pradėjo lietuvius vadinti bedušnikais ir kitokiais vardais. Tas nedavė gero nei vieniems nei antriems.

Mūsų kunigas Jakštis pradėjo pačius lietuvius skirstyti į bedievius ir laisvamanius ir keikti. Kadangi kun. Jakštį gerai pažinojau, tai jo užklausu kodėl taip darai? Atsakė: kuo daugiau keiki, tuo daugiau gausi naudos iš moterų mat toks jau biznis.

Pirmasis mūsų jaunimas suanglėjo, bet jo negalima del to kaltinti, nes ištikr buvo jaunimui aplinkybės nepalankios. Tačiau pasiliko ir iš pirmutinių gerų lietuvių. Šiandien mūsų jaunimas yra kur kas patogesnė sąlygose, nes jau gali pasisakyti esąs lietuvis ir už tai nėra pajuokiamas. Pirmutiniai lietuviai turėjo progos įeiti į didelį biznį, tik bijojo. S. Kupstys buvo kviestas eiti į odos kompa-

nija, bet atsisakė. Šiandien ta kompanija yra milijoninė, o jis tenai išdirbo daug metų.

Juozas Jablonskis

Penktas iš eilės lietuvis Worcesteryje, kuris virš 40 metų darbuojasi lietuvių visuomenės labui, dabar turi 70 metų amžiaus, bet yra gana drutas žmogus. Jo brolis Jonas Jablonskis yra garsus lietuvių kalbos filologas ir rašytojas slapyvardžiu Rygiškių Jonas.

Atvažiuavus kun. Bukoveckui prasidėjo buti nesutikimai. Tada atsirado burelis žmonių ir sutvėrėme tautišką parapiją, kur kunigavo Mickevičia. Nupirkom bažnyčią, nupirkom kapines, bet žmonės nenorėjo turėti savo ir apleido. Tam daugiausiai darė kunigai. Norėjau išlaikyti lietuviškas kapines, bet vienas to nepadarysi. Gana sunku buvo gauti leidimas Nemokėjome palaikyti. Šv. Kazimiero parapijos kunigas prašė manęs atiduoti jam kapines už dyką, bet aš sakiau verčiau parduoti ir jų neturėti, kaip atiduoti airišiui.

Buvau pakviestas sukakus 25 metų jubiliejui į šv. Kazimiero Draugystės sukaktuves, bet man nebuvo leista pasakyti teisybės, ką mes pergyvenome.

Mes nieko neturimė, nors jau daugiau kaip 40 metų gyvename Worcesterį. Turime išbudavoje 2 bažnyčias, mokyklą, daug mūsų turto ten sudėta, bet jos ne mūsų turtas, o airišių turtas. Mūsų kunigai ant tiek geri, kad nei lietuviškų kapinių neįsteigė. Tad mūsų 40 metų darbo vaisių labai mažai tėra. Tiesa, turime svetainę, turime kelis vasarnamius, kelioliką draugijų, bet pažiūrėjus, kokių ilgų metų tai darbas, tai yra labai ne daug.

Atvažiuavome nieko neturėdami, ir pasilikome neturį. Tai pasidėkoti mūsų vadams. Kada aš rupinausi lietuvių tautinėmis kapinėmis, tai kunigas Vasis sakė, kad aš stačias galva į peklą nueisiu, bet aš jam atsakiau — rupinkis kunige savo reikalais, o aš savo.

Daug dalykų galima būtų papasakoti iš praeties, daug sunkių valandų pergyventa, bet šių dienų žmo-

nės to nebesupras, ką mes patyrėme.

Jau 70 metų amžių nešu ant pečių, žinau, kad nebeilgai man teks su jumis draugauti, bet vis vien trokštu matyti, kad mūsų žmonės ką nors sau turėtų.

Tai tiek papasakojo mūsų Worcesterio tėvas gerb. Juozas Jablonskis.

Juozas Krasinskas

Lietuvių Savitarpinio Banko, Sandaros, SLA. ir TMD. kuopų sekretorius. Tai yra amžinas draugijų sekretorius ir nenuilstantis lietuvių darbuotojas ir didelis patriotas.

Ignas Lozoravičia

Vietinių lietuvių draugijų veikėjas. Yra daug dirbęs SLA.

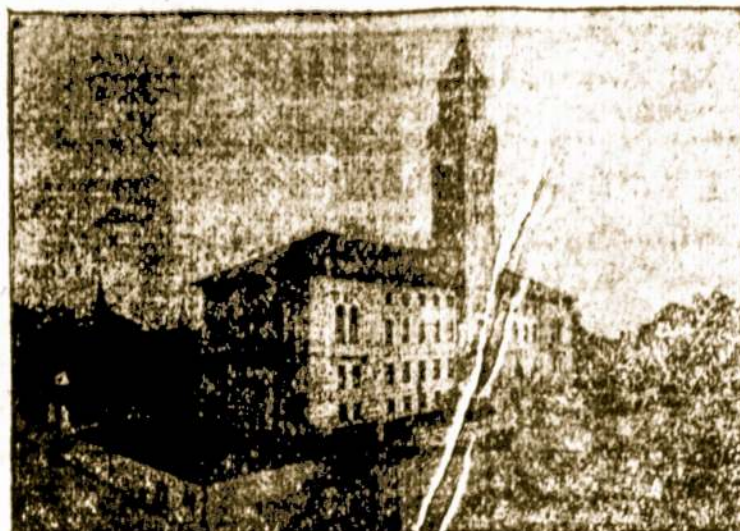
J. Mažeika

Vietinis biznierių, visuomenės veikėjas ir sporto mėgėjas.

J. Lietuvninkas

Žinomas vietos biznierių (žiūrėk garsinimą Worcesterio Sandarų).

Worcesterio Miesto Valdyba (City Hall)

Advokatas P. Baublis

Čia gimęs ir mokslus baigęs lietuvis profesionalas. Labai puikiai veda advokaturą ir remia lietuvių reiklus.

A. Kilis

Vietos biznierių, geras tėvynainis, ilgai dalyvaugęs Aušrelės chore, visuomenės reikalų rėmėjas.

KĄ MES WORCESTERY TURIME?

Jokios abejonės nėra, kad pasaulio lietuviai, kurie turi šioji tokį supratimą apie viešą gyvenimą, yra girdėję apie Worcesterio lietuvius. Mes Worcesteryje gyvename, kur yra 204,000 gyventojų iš įvairių tautų, daugiausiai airių švedų, o lietuvių niekas tikros statistikos neturi. Vieni sako, kad 10,000, kiti kad 8000, o tikrenybėje gali būti 10,000 lietuvių kilometrų, bet iš tų gana daug yra lietuviams prazuve, perkeitę pavardes ir kalbą. Tačiau galime pasigirti, kad mes dar turime 47 įvairias draugijas ir kuopas su apie 7607 nariais. Taip rodo mano surinkta statistika. Didžiausios draugijos yra Liet. Pašelp. Klubas su 673 nariais, SLA. su 318 kuopos, turi apie 1000 narių su vaikų skyriumi. Po tam seka šv. Jurgio Dr., Liet. Sunų ir Draugija ir kitos. Visiškai yra gana daug, kurie prie jokios draugijos nepriklauso. Be to turime 2 parapijas, kurios abi turi apie 6000 parapijonų. Dar turime mokyklą, turime svetainę ir 2 parapijas svetaines. Turime ir vasarnamius su svetainėmis. Be to turime daugiau 200 biznierių, pasiskirsčiusių į įvairias šakas. Yra 2 daktarai, 2 graboriai, 3 advokatai, 1 dentistas ir 1 mokytoja. Dar daugiau — lietuviai turi bucernių, barzdaskutyklų, saldainių krautuvių, čeverykų, drapanų, valgyklų, bekarnių įvairiausių šakų. Galima sakyti, kad mes visko turime. Bet didžiausio dalyko pas mus trūksta, tai vienybės. Apie metų 10 tam atgal buvo daug daugiau draugiškumo, ne gu šiandien. Tai didelė liga, nuo kurios reikia gydytis.

F. Klaston

Vietos lietuvis fotografas. Yra geras lietuvis ir savo visuomenės rėmėjas

Jonas Kaulakis

Senas Aušralietis ir dailės mylėtojas, dabartinis SLA. 318 kuopos finansų sekretorius, ramus lietuvių stės darbuotojas.

PARDUODAMA KRAUTUVĖ. Gera vieta, biznis geras, tinkama lietuviui apsigyventi. Pardavimo priežastis liga. Ateikite persitikrinti. Antanas Kundrota 415 Millbury St. Worcester, Mass. (50-51)

Tel. Park 4049

W. N. ESTABROOK

Žinomas Worcesterį gėlių laikytojas. Laidotuvių vainikai, vestuvių bukietai, prieinamomis įkainomis.

372 MAIN ST. Worcester, Mass.

Valentina Paitanavičaitė

Dabartiniu laiku lanko Bostono Muzikos konservatoriją, daug sykių yra dalyvavusi kaip gabi pianistė lietuvių scenoj. Išrinkta SLA. 57 kuopos izdo globėja.

Advokatas J. Bartkus

Žinomas Worcesterį teisininkas lietuvis.

A. J. Katkauskas

Vietinis biznierių ir žinomas lietuvių tarpe veikėjas

KAS YRA SU JUSŲ AUTOMOBILIU?

Šiomis dienomis atsidarė naujas ir didelis garadžius

PRIE LAFAYETTE ir HARDING STS.

su visais patogumais. Visoki naujausi įrengimai auautomobiliams taisyti. Parduodame geriausiu tires ir kas tik reikalinga jūsų automobiliui. Taisome visokių išdirbysčių automobilius. Be to parduodame gesoliną, aliejų ir tt.

Žinok, kur yra geriausias

LIETUVININKO ir KULIO GARADZIUS

Kampas Lafayette ir Harding St. Worcester, Mass.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVŲ TAUTINIS SANDAROS LAIKRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY

Published Every Thursday at South Boston, Mass.

LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA

L. PRONSKUS, Editor and Business Manager

Savaitinis laikraštis, leidžiamas kas ketverias. Prenumerata turi būti apmokama iš kalno. Prenumeratos metas sutisosi nuo dienos užrašymo. Metams kainuoja (Amerikoje) \$2.00. Kanadoje ir kitur — \$3.00. Pinigus geriausia siųsti Pašto Money Orderius, adresuojant: "Sandara", 327 E Street, South Boston, Mass.

Entered as Second Class Matter January 14, 1914, at the Post Office Boston, Massachusetts, under the Act of March 3, 1879.

Redakcijos Straipsniai.

KA VOLDEMARAS PADARĖ?

Visa Lietuvių Tauta su didžiausiu įtempimu ir susirupinimu sekė Genevos įvykius nuo gruodžio 1 ligi 11 dienos. Šis Tautų Sąjungos posėdis, turėjęs išspręst tik Lietuvos vyriausybės skundą dėl Lenkų teroro Vilniaus krašte ir virtęs pačios Lietuvos su Lenkija nesantaikos sprendimu, yra patapęs svarbiausiu Lietuvos istorijai.

Voldemaras visą laiką forsavęs savo iškalbingumu ir manieromis vienu Pilsudskio piršto bakstelėjimu atsėdo, nusileido ir iš atkaklaus diktatoriuko pavidolo taikiau, nuolaidžiausiu avinėliu.

Vienas Amerikos laikraščių korespondentas, sekęs Lietuvos Lenkijos bylą pačioj Ženevoj išsireiškė gavęs įspudžio, kad tarp Voldemaro ir Zaleckio viskas turėjo būti jau išanksto aptarta ir tos imtynės daromos tik dėl svieto akių. Dabar atrodo patikėtina ir mūsų anksčiau išreikštoji abejonė, ar lenkai savo teroru prieš lietuvius Vilnijoje tyčia neprovokavo Lietuvos skundą, kad su Lietuva galėtų syki ant visuomet užbaigti? Ištikrųjų, juk pats Voldemaro skundas prieš Lenkus tapo nustumtas visai užpakalin, o iškilo reikalavimas sutaukinti galutinai Lietuvą su Lenkais, ir atstatyti visus normalius santykius, Vilniaus klausimo nei nelietus. Toks buvo lenkų reikalavimas ir lenkai nieko daugiau nereikalavo. Voldemaras ant visa to pilnai sutiko ir Pilsudskis išskubėjo įsakyti lenkams visose bažnyčiose giedoti džiaugsmo, pagerkavonės ir pergalės giesmę.

Ar Lietuviai taip pat gali džiaugtis? Svarstyk kaip nori šalčiausiai, mes matome Lietuvai ne tik baisų smugį, bet naują kruviną įžeidimą. Pilsudskis, venit, vidit, vicit— atvažiavo, pamatė, pergalėjo. Bylinekis dabar kiek nori dėl Vilniaus, kai lenkai turės viso pasaulio akvaizdoj išgautus Lietuvos vyriausybės pasižadėjimus su lenkais nekariauti ir nustatyti gerus kaimyniškus ir diplomatinis santykius.

Šią darbą padarė ne Lietuvių tautos pasitikėtas atstovas, bet diktatorius, turis užpakaly ne tautos daugumą, tik grupę ginkluotų militaristų, vedamų buvusiu lenkų legionierių karininkų. Lietuvos gyventojai dabar kenčia sukaustyti ir užčiaupti ir vargu jie dar mato, kas aplink juos darosi.

Tai su šitokiais įvykiais švęsime gruodžio 17 d. sukaktuves. Matyti, kad belieka tik vienas išgelbėjimas, kad tos rusijos sukaktuvės taptų Lietuvos šaliai griežiausiu išsivadavimu iš tų juodų rankų, kurios per vieną metų laiką atvedė šalį į Lenkijos glėbį. Mes nebegalime rimti nei minutės, kol Lietuva pasiliks tų žmonių rankose. Tik skubiausiai išsivadavus Lietuvos Tauta suvienytomis pajėgomis gali dar iškopti iš tų žabangų, į kurias prieš valią Lietuva atvesta.

Lietuva turi tuo ar kitu būdu pati pasiimti savo likimą, ir pasisakyti, kaip ji mano. Čia reikalinga skubiausia visų Amerikos Lietuvių akcija!

PIRMAS DIDYSIS NUMERIS

Su šiuo "Sandaros" numeriu daromas pirmasis bandymas senai užmanyto plano. Darbas buvo skubotas kaip vietoje taip redakcijoj ir administracijoj, tad jis toli gražu dar nėra tobulas. Tačiau jis parodo didį mūsų idejos Draugų pasišventimą savo organizacijos labui ir Amerikos lietuvius kulturai bendrai pasidarbauti. Mes gerai suprantame, kaip nelengva buvo mūsų bendradarbiams pirmiems pradėti ir padaryti tą darbą, už tat jiems ypatingą acių. Daugiausia dirbo gerb. P. Dėdysnas Worcesterio numeriu ir J. Virbickas Pittsbūrgo numeriu. Ačiu ir kitiems padėjusiems. Bendrai jų trisų apmokės tik jų pačių moralinis pasitenkinimas ir gerb. Amerikos lietuvių skaitančiosios visuomenės pritarimas. Skyriai negalėjo būti tiksliai sutvarkyti dėl technikinių aplinkybių, kadangi jau laikraštį laužiant vis dar gauta naujų raštų. Kiti tokie numeriai bus tvarkingesni, tik prašoma gerb. veikėjų siųsti medžiaga anksčiau.

Abelnai mūsų Sandaroy gyvenimas šiemet nepaprastai pagyvėjo ir galime su sviesia viltimi žengti į didelę ate-

tį. Jei ne tamsus grasmingi debesiai mūsų senosios Tėvynės Lietuvos padangėje, galėtume linkėtis linksniausią Kalėdų švenčių. Dabar gi mums tenka linkėtis kuodidžiausio pasiryžimo, vienybės ir darbų.

Vilnius ir Lietuvos reikalai

Rašo M. J. V. Sandaros Apšvietos Komisijos Narys

Negalėdamas, kartu su kitais New Yorkiečiais, dalyvauti įvykusioje Hartforde, Rytų Valstijų Konferencijoje ir atsizvelgiant į dabartinę, nepaprastai rusiją, tarptautinę padėtį ir Vilniaus ginčą ir dabartinės vidaus tvarkos Lietuvoje, bandysiu pabrėžti mūsų nuomonę apie žygius, kuriuos ALTS. privalėtų dabar imtis.

Apart jau vykdomų eilinių darbų, ALTS. privalėtų imtis griežtos akcijos sąryšy su šiais svarbiais momentais. Ši akcija galėtų susidėti iš trijų rusių.

1. Paastrinta kova už Vilnių;

2. Kova prieš propagandą, grasinančią Lietuvos nepriklausomybę, ir,

3. Kova greičiausiai atstatymui teisėtumo Lietuvos vidaus tvarkoje, idant išvengtų grasinančius Lietuvai pavojus.

Paastrinta kova už Vilnių

Visuose mūsų Centro, Kuopų ir Apskričių susirinkimuose bei suvažiuotose priiminėti griežtas rezolucijas su pareiškimais, kad mes nuo savo teisų prieš Vilnių prieš jokių aplinkybių neatsisakysime, ir kad mes pilniausiai rimesime visas rimtas pastangas atgauti Vilnių bykios Lietuvos Vyriausybės. Šias rezolucijas talpinti vietoj spaudoje, lietuviškuose laikraščiuose, siųsti jas Tautų Sąjungos Generaliam sekretariatui, Amerikos Vyriausybei ir mūsų Atstovybei Washingtone. Veikliai raginti visas kitas organizacijas prisidėti prie šio darbo. Reikia nepamiršti, kad svarstymas Tautų Sąjungoje dabar iškelta Vilniaus klausimo bus greičiausiai tiktai pradžia tolimesniems svarstymams ir deryboms, ir kad tokios rezolucijos galės suteikti varbios moralės paramos Lietuvos kovai už Vilnių.

Kova prieš propagandą, grasinančią Lietuvos nepriklausomybę.

Užsienių rimčiausioje spaudoje, yra pasipylusi eilė straipsnių, kuriuose varoma atkakli propaganda prieš Lietuvos nepriklausomybę. Šiais straipsniais yra bandoma sukelti pasaulio abejingumą apie mūsų liaudies valstybinį susipratimą ir galėjimą susidomėti bei dalyvauti valdomosi aparate ir kartu bandoma įtikinti pasaulį, kad Lietuvos ne-

priklausomybę galima ir reikia panaikinti, idant patenkinti didžiųjų valstybių įvairius interesus ir užtikrinti pasaulio taiką. Ši propaganda yra ytin pavojinga ateičiai, nes yra paremta gabiomis išvadžiojimaiis apie kenksmingumą Lietuvos nepriklausomybės ir apie busimą didelę ir plačią naudą Europos politikai, ekonomijai ir taikai, jeigu ji būtų panaikinta. Šios propagandos niekas iki šiol neatrėmė ir ji yra jau įsigijusi pasekėjų. Kad ši nuomonė nepasiektų rimtos prasmės, reikia ją tiksliai ir energingai atremti, rašant tam tinkamus straipsnius ir laiškus į tuos laikraščius ir žurnalus, kuriuose pasirodo panašūs raštai.

Kova greičiausiai atstatymui teisėtumo Lietuvos vidaus tvarkoje, idant išvengtų grasinančius Lietuvai pavojus.

Kreipti mūsų visuomenės ir dabartinės Lietuvos Vyriausybės dėme, naudojant atvirus laiškus, straipsnius ir kitus budus, kad dabartinė vidaus tvarkos padėtis neteisėta netikėtai yra tiesioginė priežastis žudymo mūsų patrijotingiausių jaunuolių, sunaikinimo liaudies pasitikėjimo, suardymo Lietuvos ekonominio augimo, atstumimo Lietuvos draugų, sukėlimo prieš Lietuvą demokrtingų pasaulio valstybių, bet taipgi tas pats neteisėtumas šiuo metu ir net prieš pavojaus Tautos nepriklausomybei.

Pažymėtina, kad ši padėtis privedė prie to, kad bene tai bus pirmu kart civilizuotų tautų santikiavimo istorijoje, kad rimti tarptautiniai publicistai ir rašytojai, rimčiausioji užsienio spauda, visai nekalbant apie mūsų prieš premjero epitapus, atkartotina savo straipsniuose ir pranešimuose išvadina dabartinę Lietuvos Vyriausybę "maniakais" (pasiutėliais), "užsispyrėliais", "neatsizvelgiančiais į jokią tvarką", aklaivėdančius šalį į prapultį" ir tt. Lietuvos premjerą tituluoja "kiaule — galvis universiteto profesorius", "boprotis", "maniakas" ir tam panašiais paniekos ir pagiežos žodžiais, o Lietuvos Valstybę, apart kito ko vadina "Europos ligoniu" ir tt.

Tegul tas viskas buna grynai Lenkų propaganda ir mes tą gerai žinome, bet pasaulis šiuos šmeižtus skaityto ne lenkų vardu, bet visuomenei žinom. tarptautinių publicistų ir rašytojų vardu, ir juos randa ne Lenkų, bet viso pasaulio rimčiausioje spaudoje. Jokių mūsų atrėmimų šiems šlykštiems užgauliojimams nėra. Vyriausybė nieko nedaro, organizacijos, kurios jai pritaria, jeigu tokių yra, nieko nedaro. Lietuvos draugai, atstumti — tyli. Noroms nenoroms, prisieina pamąstyti, "neįjaugi šių pasaulio lavintų žmonių nuomonė apie dabartinę Lietuvos vidaus tvarką yra visai be pamato — klaidinga?" Nėra abejonės, kad ši nemaloni padėtis didžiumoje kyla iš dabartinės nenormalės vidaus tvarkos Lietuvoje. Tokia padėtis yra pavojinga ir ji mus veda prie rimto pavojaus, kuris gali būti prašalintas tik atstatant Lietuvoj normalę, demokrtingą tvarką.

Dabartinė vidaus tvarkos padėtis Tautai pavojinga, ji netikėtai apunkina, bet taipgi išstato pavojun pilną laimėjimą iškelos kovos Vilniaus reikalais.

Reikia pažymėti nusistebėjimo iš pranešimų, kad nekuriu mūsų karininkai, susirinkę pas premjerą tiktai dabar prisiekė guldyti galvą apginime Lietuvos. Tas užsieniuose visiškai nesuprantama. Kokią gi prisiėk jie buvo padarę iki šioliai? Ar ši nauja prisieika bus geresnė, negu prisieika padaryta įstojant tarinybon, prieš gruodžio 17d.? Ar negeriau būtų tiems karininkams nesikišti politikon?

Giliausio nepasitenkinimo reikia pareikšti dabartinei Vyriausybei už jos rodomą nepasitikėjimą savio Tautai. Neatsizvelgiant į tai, kad visa Lietuva stovi visai arti galimo kraujo praliejimo, o gal ir net nepriklausomybės praradimo. Vyriausybė, vienok, nepasitiki savo liaudžiai — tai liaudžiai, kuriai gal reikės ginti šios vyriausybės darbus ar klaidas, ir nesuteikia pilnai tikslų žinių apie eigą įvykių. Liaudis negauna pilnų atatinamų informacijų. Žiauri karo cenzura viską slepia — iškraipo ir baigia smaigiai likučius spaudos laisvės. Ištikrųjų mūsų priešai tiksliai informuojami apie mūsų reikalus, negu mes Lietuviai. Tad, ir nenustaibu, kad atsiranda tokių nesąmonių kaip Rygos įvykiai bei nekurių Lietuvių straipsniai užsienių spaudoje suteikiant Lietuvai "mėškos patarnavimą".

Atitaisyti šios nenormalės ir pavojingos padėties visos pastangos privala būti daromos sukelti visuomenės opiniją, straipsniais, prakalbomis ir visokiais kitais būdais, kad priverstį dabartinę Lietuvos Vyriausybę kuo veikliausiai imtis atatinamų priemonių atstatymui normalės, teisėtos, demokratinės vidaus tvarkos Lietuvoje, nes tiktai tame glūdi

užtikrinimas laimėti Vilnių ir draugingų Valstybių paramą, ir tiktai tame mes ramą. M. J. V. rasimė saugumą, ramybę Apšviet. Kom. Narys

Komunistų burbulas

Skaitant komunistų laikraščius, jei jiems tikėti, atrodė, kad visas pasaulis yra supuvęs, sutrunijęs, niekam nevertas, tik vienoje Rusijoje ir čion Amerikoje bolševikų partijos tarpe yra neapsakomas darbininkų susipratimas, kad bolševikų bėgalinis teisingumas, žmoniškumas ir visas darbas pašvestas vien darbininkų labui.

Zmonės, kurie vien tokius jų laikraščius teskaito, bijodami kitokių ir į rankas paimti, pasilieka amžini bolševikų davatkos ir jei tokiems norėtum ką paaiškinti, tai vargu jie besupras, nes per daug yra sufanatizėję.

Kol jie rašė apie Sovietų Rusiją, tai kartais ir pamahydavai, gal iš tiesų ten taip yra gerai, bet rimtai pagalvojus tuoj kyla klausimas: jei ten taip gerai, tai kodėl nevažiuoja darbininkai į tą žemišką rojų, kam čia skursti tam užkeiktame buržujų krašte (Kupreišis buvo nuvažiavęs ir ką kalba laimingai į Ameriką beįsipašęs. Red.) Jei kurį kad ir karščiausį bolševiką nori išdeportuoti į tą žemės rojų, kokį riksmą sukėlia, kokius advokatus samdo, kad tik išsisukus nuo deportavimo. Ziurint į tokius prieštaravimus rimtai galvojančiam darosi aišku, kad čia yra ne kas kitas, kaip tik komunistų burbulas.

Ką viršui pasakiau, noriu faktais išrodyti, kiek klaidingas yra pats tokių bolševikų popiežius L. Pruseika ir kaip veidmainin-gai jis mulkina savo raudonuosius parapijonus, kad tik po savo skvernu juos palaikius.

Pruseika važinėdamas su savo misijomis po Mass. niekuomet nepamiršta aplankyti Montello ir iš ten traukia į Bridgewaterį savo kooperatyvą. Ten pasidairęs, apsisukęs, rašo jau ilgiausius straipsnius. "Lai-vės" Nr. 282 iš lapkr. 26 d. 1927 m. idėtas jo ilgas straipsnis, kuriame pats pāpa Pruseika nupasakoja, kaip puikiai sekasi tas komunistiškas biznis, kokie draugiški yra to kooperatyvo vadai, kokie geri biznieriiai, kokios nedidelės jų algos, kaip viskas darbininkiška atrodo.

Čia norėčiau paties Pruseiko staciiai į akis paklausti: arba nežinau ką kalbi, arba veidmainiauji. Vienas iš dviejų. Pruseika sako: šiuo tarpu kooperatyvas turi virš 600 narių. Didžiama jų yra inėšė po \$100. Iš to suprantama, kad daugį daugiausiai nariai yra sudėję kooperatyve \$60,000. Toliau Pruseika sako: Dabar prieita ligi to, kad visas turtas siekia \$550,000,

tai yra virš pusės milijono dolerių.

Perskaitę tas dvi cifras, ar bematai nors kokį skirtumą tarpe buržujų dirbuvii ir komunistų? Jei jau tokie geri tie komunistai, visuomet šaukia ant kitų, tai kodėl nemoka didesnių algų darbininkams, nes ten juk ne visi šerininakai dirba, ir kokią naudą tas vargšas turi, kada jo kooperacija rengiasi prie milijoninio kapitalo?

Toliau Pruseika sako:

Siuo tarpu Bridgewaterio kooper. draug. fabrike dirba 300 darbininkų, algos kas savaitę išmoka nuo 8-9000 dolerių. Čion ir prisieina apsistoti ir pamąstyti. Tai po kiek darbininkas gali uždirbti? Jei paškirsčius vienodai, tai išeitų ne mažiau, kaip \$25 ir 67 centai, ir ne daugiau kaip \$30 per savaitę kiekvienam darbininkui. Bet nereikia pamiršti, kad ne visi vienodai gauna. Kaikurie šerinin-kai pasakojo, kad yra ir tokių boselių, kurie gatna po visą šimtinę savaitę, kiti kiek mažesnes. Tai po kiek bepaliėka kaikuriems kitiems darbininkas? Ir vėl tenka paklausti: koks skirtumas tarp buržujų dirbtuvių ir komunistiškųjų? (Bus daugiau)

Kipras Petrauskas neatvažiuos

Buvo laikraščiuose paskelbta, kad dar prieš Kalėdas aplankys Amerikos lietuvius didžiausias lietuvių dainininkas K. Petrauskas. Dabar komp. M. Petrauskas gavo laišką, kad šiemet visai neatvažiuos į Ameriką.

METHUEN, MASS.

Petro Ciro 25 jubilieus.

Gruodžio 4 d. įvyko iškilmingas jubilieus mūsų gerb. Petro ir jo žmonos Agotos Ciro 25 m. vedybų sukaktuvių. Jubilatai į savo sidabrinės vestuves susikvietė gražų burelį artimųjų draugų ir draugų. Laikė pasilinksminimo J. F. Stravinskis pasveikino svečius jubiliatų vardu, paaiškino jubiliejaus svarbą ir perstatė draugą Kąjetoną Viduną pasakyti prakalbą. Po gerb. Viduno prakalbos svečiai patys savo užmanymu sudėjo aukų Polit. Izdui: K. Vidunas \$1.00, Juozas Bajoriunas \$1.00, J. F. Stravinskis \$1.00; J. Vaitkevičius \$1.00, Petras Cizas \$1.00, Stanislovas Kvedaravičius \$1.00, Juozas Aviarka \$1.00, J. Simelevičius \$1.00. Visu \$8.00 ir pasiuntė Polit. Izdui (Polit. Izdas \$8.00 gavo ir taria nuosirdų acių. Red.). Svečiai išsiskirstė linkėdami gerb. Cizams laimėngai sulaukti aukšnių vestuvių. J. F. S.

Lietuvos byla Genevoje

SULIG ASS. PRESS TELEGRAMŲ

Reuterio žiniomis iš Genevos suprantama, kad patenkinamas susitarimas tarp Lenkijos premjero Pilsudskio ir Lietuvos premjero Voldemaro pasiekta rytmetį gruodžio 10 d.

Exchange Telegraph praneša iš Genevos, kad susitarimas padarytas šiomis tiesinijomis: **pirma, taikos padėties nustatymas; antra, nustatymas kaimyniškų santykių; trečia, diplomatinų santykių užmezgimas.**

Po Tarybos posėdžio kairieji atstovai pareiškė, kad jie nemano, jog premjeras Voldemaras įrodė savo skundą esą Lenkai organizuoja neprietelingas bandas prieš Lietuvą ir kad dėlto šis priešingumų kampas nebūtinai svarbus.

Kitomis Ex. Teleg. žiniomis susitarimas paremtas šiais pirmaisiais: **pirma, Lenkija pasižada niekuomet nepasikesinti ant Lietuvos nepriklausomybės, antra, Lietuva pasižada baigti karo stovį su Lenkija, tuo pačiu laiku pasilaikydama teisingą pasargą dėl Vilniaus klausimo.**

Holandijos užsienių ministras ruošia raportą, kuriame turės būti formula, ant kurios abi šios šalys turės susitarti ir jis dar turi gauti abiejų šalių pareiškimus. Tie pareiškimai turi būti suderinti susitariant formulu.

Užs. min. Zaunis pareiškė, kad nėra prasmės laukti skubių diplomatinų santykių užmezgimo tarp Lietuvos ir Lenkijos, kadangi to griežtai neleidžia sąlygos. Jis taipgi pasakė, kad žinios iš Lietuvos Lenkijos pasienio yra neraminančios, nes **PASTAROMIS TRIMIS DIENOMIS LENKAI SUTRAUKĖ Į LIETUVOS PASIENĮ DAUGIAU KARIUOMENĖS ATSARGOS.**

buvo numatoma, kad premjeras Voldemaras bus pakviestas atnaujinti diplomatinus santykius su Lenkija. Kairiuose skyriuose buvo laikoma galimu daiktu, kad Lietuvos premjeras gali pasinaudoti proga pareikšti, jog toks žyris yra negalimas, kol Lenkai nepasirašys pareiškinį, pripažindami, kad Vilniaus priklausomumas nėra galutinai nustatytas ir kad Lietuva turi teisę atnaujinti ginčą del teritorijų problemos išsprendimo.

Anglijos, Prancuzijos, Vokietijos, Italijos ir Japonijos ministrams susirinkus pereinamo antradienio naktį privačiai aptarti Lietuvos Lenkijos nesutikimą, devyni mažesnių valstybių atstovai pasijuto, kiek užsigavę, kad "didieji penki" svarsto vieną reikalą, ku-

rie yra visų atstovų pilnumos reikalas.

Premjeras Pilsudskis po to padarė prieš Tarybos atstovus iškilmingą pasižadėjimą, kad Lenkija respektuos (gerbs) Lietuvos nepriklausomybę, gi **VOLDEMARA PADARĖ PASIŽADĖJIMĄ, KAD LIETUVA NEBESKAITO KARO PADĖTYJE SU LENKIJA.**

Tai patenkino Tarybos atstovus, kurie paprašė Beelaerto von Bickland Holandijos užsienių reikalų ministerio, esančio specialiu referentu šių priėmimų, paruošti tam tikrą raportą, paremtą aukščiau minėtais pareiškimais ir paskirti procedūrą likvidavimui padaryto persekiojimo Vilniaus lietuvių kunigų, kas rodo sudarys sunkenybių.

Abėji — ir Lenkai ir Lietuviai turės susitarti del susitarimo formulos teksto, kuris tapo šiandien paruoštas. Atstovų posėdžio pertrauką padarius buvo girdėti, kad lietuviai ne visškai tenori sutikti su Tarybos atstovais, kad konfliktas principu jau yra išspręstas.

Abudu ir premjeras Voldemaras ir užsienių ministeris (jis tik departamentu direktorius. Red.) Zaučius daug mažiau tėra optimistiški, kaip kad lenkų delegacija. Lietuvos užsienių ministeris pasakė, kad yra keli punktai dar neišspręsti, kuriuos lietuviai skaito gana svarbiais.

Anglijos Chamberlenas, Prancuzijos Stresemanas ir Sov. Rusijos Litvinovas, anot "N. Y. Evening Post", darė spaudimą į Voldemarą, kad jis geriau priimtų "didžiųjų penkių" sprendimą. Jie bandė įtikrinti, kad ką didžiosios valstybės nutaria, tai mažosios turi sutikti, bet Voldemaras esąs kieto pamušalo ir diktatoriškų palinkimų, nesutikęs.

Pilsudskis viename pasikalbėjime pasakė, jog jis laukias pamatyti, ar Tautų Sąjungos nuosprendis bus palankus, pirmą negu pradėsias mobilizacija. Tas Pilsudskio pareiškimas sukėlęs kairiųjų simpatijų Lietuvai ir tai Voldemaras išnaudoja. Bet šale to esą kalbama išspręsti Vilniaus klausimą lygiomis, sudarant federaciją iš Lietuvos ir Lenkijos, arba įjungti Lietuvą į Lenkiją autonomijos teisėmis. Vokietija tuomet paliktų Rytprūsiai apsupti Lenkijos. Bet spėjama, kad jei į federaciją įeity ir Klaipėda, tai Lenkijai pakaktų išėjimo į Baltijos jūrą ir be Dancigo koridoriaus. Reiškia Dancigas būtų grąžintas Vokietijai.

Anglijos, Prancuzijos, Vokietijos, Italijos ir Japonijos ministrams susirinkus pereinamo antradienio naktį privačiai aptarti Lietuvos Lenkijos nesutikimą, devyni mažesnių valstybių atstovai pasijuto, kiek užsigavę, kad "didieji penki" svarsto vieną reikalą, ku-

A. P. praneša, kad "didieji penki" (Anglija, Prancuzija, Vokietija, Italija ir Japonija) po savo slapto pasitarimo pareiškė, kad jie tarėsi tik del diskusijų proceduros, bet daugelis tvirtina, kad jie savo pasitarime galutinai nutarė sprendimą Lietuvos su Lenkija ginčė.

Voldemaras pasakė, kad šiame Tautų Sąjungos posėdy jis nemano teistis į ginčus del Vilniaus. Pirmą jis skųsias Lenkiją del persekiojimo lietuvių veikėjų ir kunigų, uždarymo mokyklų Vilniaus krašte, antra del lenkų organizavimo bandų Lietuvos valdžiai nuversti.

Gruodžio 7 d. Voldemaro padėtis buvo gera ir jo pusėj atrodė atstovų sampatijos. Didžiosios valstybės kalbino jį sutikti užmegsti su Lenkija diplomatinus santykius, bet Voldemaras atsakė, kad Lietuva turi pirma gauti garantijas, kad Lenkija laikysis sutarčių.

Kaž kas buvo paleidęs gandų, kad Italijos premjeras Mussolini ir Prancuzijos užs. min. Briand turėjo susitikti vagone prie Italijos sienos, bet prancuzai tą žinią užginčijo.

Iš Rymo, A. P. pranešė, kad Mussolini neturi intencijos dabartiniu laiku apšviesti Romos ir pasilieka savo kvateroj. O kaip dar neseniai Voldemaras gyrėsi, kad Mussolini jam atsisveikinant spausdamas ranką pasakė: Žinok, kad Italija yra Lietuvos draugas, o aš tamstos draugas...

Ass. Pr. iš gruod. 9 d. rašė, kad atsižvelgiant į smarkiai įtemptus santykius tarp Lietuvos ir Lenkijos ir del žiaurių asmeninių užgavimų, kokių Pilsudskis padarė Voldemarui per spaudą, Tautų Sąjungoj būtinai nusistatymas judviejų nesuleisti prie vienas kito.

Antrą sykį Judą bučiuoti Voldemaras atsisakė

Gruod. 7 d naktį ištisas keles valandas ėjo smarkios atakos tarp Voldemaro ir Zaleckio Lenkų užs. ministerio. Ass. Press sako, nors mažiukas Lietuvos premjeras ir nepajėgė įtikrinti visus Tarybos atstovus savo skundais prieš Lenkiją, jis tačiau laimėjo jų pasitenkinimą savo užsilaikymu, ištvaramu ir puikiomis maneromis, kai jis destė savo skundus del persekiojimo lietuvių kunigų Vilniaus krašte ir lenkų suokalbių nuversti Lietuvos valdžią.

Vėliau Zaleckis kairiųjų laiką besigynęs prieš Voldemaro argumentus paprašė Lietuvos visa kas praėjo užmiršti ir priimti Lenkijos draugišką ranką (!) Voldemaras atkirto, kad jis mielai tai padarytų, bet jis

negali užmiršti, kaip prieš ketetą metų Paryžiuje Lenkijos atstovas Paderevskis taip pat buvo ištises draugišką ranką ir po trijų savaitių Želigovskis pagrobė Lietuvos sostinę Vilnių, kurs vis tebėra lenkų rankose. (Kaip yra žinoma Voldemaras su Pederevskiu tuomet iškilmingai pasibučiavo visos Tarybos akmyvaizdoj).

Zaleckis su dideliu sujudimu kalbėjo, kad Lenkija nieko daugiau nenorinti, kaip tik taikių santykių su savo kaimynu, kad besitęsianti karo padėtis grėsianti karo pavojum visai Europai, taip pat puolė kaltinti Lietuvą, kad ji nušėimininkavusi Klaipėdos uostą ir išreiškė abejones, ar didžiosios valstybės turėjo teisę atiduoti Lietuvai Klaipėdą.

Posėdžiui pasibaigus atstovai išsinešė bendrą įspūdį, kad lenkų pagrobimas Vilniaus yra svarbiausia visų tų krizių ir nerimų priežastis.

SANDARIEČIŲ KONFERENCIJA PASAULINĖJ SPAUDOJ

Gruodžio 4 d. Rytų Valstijų Sandariečių konferencijos prezidiumui pasiuntus kabelį į Genevą Tautų Sąjungon, žinią be matant pagavo Ass. Pres ir kt. telegramų agenturos ir gruodžio 5 d. jau telegramos tekstas su įvykusios konferencijos paminėjimu tilpo bene visuose Amerik. dienraščiuose. Be to daugeliu amerikonų laikraščiu tilpo pasikalbėjimas konferencijos pirmininko gerb. J. Mikalausko iš New Brittain su spaudos korespondentais, kuriems pirmininkas painformavo apie konferenciją, apie Amerikos lietuvių nusistatymą link Vilniaus ir pasiryžimą visomis išgalėmis remti Lietuvą, jei įvyktų karas su Lenkija.

PILĖNAS VĖL IŠPLUDO

N. Y. Sunday News, kurs tur du milijonu skaitytojų, gruodžio 4 d. nryj dėdjo pasikalbėjimą su žinomu amerikiečiams Kazimieru Pilėnu (Palmer), buvusiu kadaise prie Smetonos Lietuvos politinės kriminalinės policijos viršininku, dabar esančiu New Yorke "Pasikalbėjime" tas žmogus pareiškė, kad Vilnius yra kiauurai lenkiškas ir jis nemano, kad ten būtų daugiau, kaip 2000 lietuvių, kad lietuviai 1920 metais okupavę Vilnių darė baisių klaidų, slopindami lenkų kalbą. "Aš buvau prie Vilniaus civilinės valdžios viršūnių ir aš žinau tai" pasakė Pilėnas. Delto Vilniaus gyventojai prašę Pilsudskio pagalbos ir lenkai panaudoję triką, lietuviai galį valdyti Vilnių tik pajėga, bet 2 milijonų kraštas

sunkiai tegalįs spirtis prieš 30 milijonų kraštą. Tai esą aišku kiekvienam, išskiriant Lietuvos diktatorius Ant. Smetoną ir Voldemarą, kurie remia savo galybę ant armijos, sudėtos iš rusų, vokiečių, lietuvių ir latvių kareivių lėmės ieškotojų, arba aiškiai amerikoniškai tariant iš "bums".

Kokiu vardu šitai kalbantį žmogelį vadina? Bet, rodos, Pilėnas savo pavadinimą jau senai turi.

Pittsburgio Lietuvių Moksleivija

Nors Pitts. ir apyinkėje priškaitoma apie 10,000 lietuvių, tačiau, jaunuolių eitančių aukštąjį mokslą maža, o jei ir esame keletas, tačiau lietuvių visuomeniuiam bei kaimyniame gyvenime jie nepa-ireiskia. Vidurinisias (high school) mokyklas iauknečių esama daug, tačiau apie bendrą jų veikimą negirdėti, atrodę, jog lietuvių jaunimo eitančio mokslą visai nesama; kuomet kitataučiai moksleiviai nors ir neskaitytingi budami buriasi į draugijes. Kaip pavizdį paimsiu Duquesne University kur ir aš studijuuju teisių mokslą. Lietuvių visam universitete nors esama neperdaugiausia, bet būtų galimas šioks toks veikimas. Nors nemalonu pripažinti, bet tai tiesa, kad Pitt. lietuvių moksleivijos tarpe esama jaunuolių, kurie vengia net savo gimtąja kalba kalbėti, tai daro gėdą visai mūsų tautai. Bendrai imant Pittsburghe ir liet. inteligentijos išskiriant keletą gydytojų, dvasiškių veik nesama, bet apie jų veikimą liet. tarpe, veik nieko negirdėti. Lietuvių kultūrinės taut. organizacijose veikia fabriky darbininkai ir biznieriiai, kuriems ir tenka garbė už nuveiktus darbus mūsų tautos ir valstybės labui. Aš vistik tikiu, kad laikui bėgant padidėjus jaunuolių moksleivių skaičiui ir supratus organizacijos svarbą mes Pitt. liet. studentai (es) sukursime galinę organizaciją, kuri galės savo darbu žymiai prisidėti prie liet. visuomeninio bei kultūrinio darbo ne tik Pitt. ir pylinkės lietuvių naudai, bet ir visos mūsų tautos ir valstybės gerovei.

Lietuvių Tautinės Jaunimo Meno Dr-jelės įsikurimo istorija ir jos darbuotė

Lapkričio 4 dieną Meno Dr-ja šventė vienerių metų gyvavimo sukaktuves. Ši draugijelė pradėjo savo gyvenimo dienas su keleta narių, kurie patys ir sudarė valdybą iš šių asmenų — stud. Paul Dargio — įkurė-

jo ir pirmininko, p. Juozo Virbicko — vice pirm. p. lės Akelaitytės — sekretoriaus, p. Kuizino — iždininko ir Jurgio Jusulaitis — knygiaus.

Metams praslinkus po sunkaus ir energingo darbo, dr-jelė jau susideda iš 50 jaunuolių, kurie pasiryžę dirbti taut. kult. darbą. Laike savo gyvavimo dr-jelė puikiai pasirodė Pittsb. lietuvių visuomenei. Nebuvo nei vienos tautos šventės ar bendrų taut. valst. reikalų, prie kurių draugijelė nebutų prisidėjusi.

Šiai metais net vienintelė dr-jelė minėjo 16 vasario Liet. taut. valst. šventę, surengdama pritaikintą tai dienai P. Dargio parasytą istorinį veikalą "Mirtis už tėvynę" ir prakalbas. Metų bėgyje dr-jelė surengė 6 (šešius) teatralinius vakarus perstatant geresnius scenos veikalus, dvi vakarienes ir eilę įvairių pasitarimų mūsų taut. bėgamaisiais reikalais. Pasutiniuoju laiku Meno dr-jelės pastangomis įkurta lietuvių kalbos mokyklėlė, kurios mokytoju yra dr-jelės pirmininkas.

Dr-jelės tikslas — suburti kruvon Pittsb. lietuvių jaunimą bendram tautiniam darbiui, kaip matėte ir darbas puikiai sekasi. Šiai dr-jelei bujoti daugiausia yra prisidėję savo darbu šie nariai: Petras ir Pranas Giliai,

P. J. AKUNEVICIUS
LIETUVIS GRABORIUS

Suteikia geriausį paskutinį patarimą. Už pilną pagrabą galima apsielt su \$80 ir augščiau už delius, o už vaikus nuo \$20 ir augščiau Pigiai ir gražiai.

Ofiso ir gyvenimo antrašas:
#26 E. 4TH STREET, SOUTH BOSTON, MASS.
Tel. S. B. 4486.

Pirmos Rušies Pianai

STUDEBERG, LAUTER, HUMANA, W. P. HAINES, CHANDLER, ERANDBURY, WEBSTER, CUMBERLAND, RUDOLF ir kiti.

Tai pianai, kuriuos mes svarantuojiame ir iais kiekvienas bus patenkintas. Reikalaukite ju. Pirkusiem pristatome tiesiai iš fabriky Pepkantiom pristato ir i kitus miestus. Kainos nuo \$235.00 ir aukščiau. Ypatiskai arba laisvai kreipkitės sekančiu antrašu.

JOHN LIZDAS G. J. LASKY
477 South Main St. 10 South Riverside st.
Wilkes Barre, Pa. Waterbury, Conn.

Kalendoriai Gatavi

SPAUSDINU IVAIRIUS KALENDORIUS

Jau turiu naujų lietuviškų kalendorių del 1928 m. Todel kviečiu biznieriūs ir šiaip agentus užsisakyti iš kabo. Agentams duodu gerą nuosimtį, kurie apsimtų liuosame laike pardavinėti savo kolonijose tarpe lietuvių. Taipgi kurie norėtų pasijusti kalendorius savo elnimeis Lietuvos. 1 kalendorius 25c, 5 už dolerį. Reikalaujami kalendorių siųskite ir pinigus money order arba pašto ženklelinis šiuo antrašu:

V. GILEVICIUS
37 Hartford Ave. New Britain, Conn.
Tel. 3973

Jurgis Jusulaitis, V. Kuizinas, Stanišauskiutė, Gylitė, p. Čekavičienė, Platakiutė, Virbickiutė ir Vaicekaskas, kuriems Dr-jos vardu tariu širdingą aciū. Dr-jos Elm.

Stud. Paul Dargis.

Detroito žinios

Komp. M. Petrausko Darbuotė

Lietuvių Operos Draugija su komp. M. Petrausku yra šiam sezonui nustatę maždaug tokį programą: Sausio 2 d. bus koncertas Lietuvių Svetainėje. Programą išpildys L. O. choras ir solistai dainininkai, smuikininkai ir pijanistai. Po to galbut kompozitorius porai savaičių išvažiuos į rytus savo draugų aplankyti ir pakoncertyuoti. Pradžioje vasario mėnesio bus iškilmingai perstatyta komp. Petrausko 3-jų aktų operėtė "Užburtas Kunigaikštis", kurią komp. dabar jau mokina. Toliaus bus statoma operėtes "Prieglauda", "Vaikas ar mergaitė" ir gal but "Šienapiūtė", taipgi paties komp. Petrausko koncertas. Taigi iš priežasties komp. M. Petrausko apsisotimo Detroito šis laikotarpis tapo visoj Detroito lietuvių istorijoje meno žydėjimo laiku.

Ivairo žinios Apie
Ivairius Pavengimus

WORCESTERIO LIETUVIŲ VEIKIMAS

Rašo "Sandaros"
Korespondentai

"AUSRELĖS" CHORAS

"Aušrelė" rengia didelį koncertą 1928 m. sausio 1 d. J. Dirveliui vadovaujant. LIETUVIŲ SVETAINĖJE 29 ENDICOTT ST., 2:30 VAL. PO PIETŲ. I tą koncertą yra patrauktos visos Worcesterio geriausios pajėgos. Dainuos žinoma visai Naujai Anglijai pagarsėjusi dainininkė p. l. J. Mitrikaitė ir Jaunų Vyrų kvartetas ir kiti pasižymėję dainininkai. "Aušrelės" choras dainuos geriausių lietuvių kompozitorių dainas. Tad "Aušrelė" drįsta kvieisti Worcesterio ir apylinkės lietuvius į šį nepaprastą koncertą.

KEIKAI (CAKE)

Visi Worcesterio lietuviai reikalaukite savo krautuvinių geriausių keikų, kuriuos aš pristatau į visas krautuves, vadinamas

PURITAN CAKES

Arba tiesiai reikalaukite te pas

ANTANAS EAMINSKAS,

46 LAFAYETTE ST. WORCESTER, MASS.

CH. LUNCH

GERIAUSIA VALGYKLA

Geriausias patarnavimas visoj apylinkėj, kainos žemos, valgiai geri, ateikite ir pasitikrinkite, o aš užtikrinu, kad mūsų patarnavimas tikrai patiks.

94 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

(Cezarų name)

IDEAL CREAMERY

Vartok mūsų sviestą, smetoną, kiaušinius, surius. Mūsų tavoras užtikrintas, visados yra geras ir šviežias. Reikale sauk mus:

IDEAL CREAMERY,

66 GRANITE ST. WORCESTER, MASS.

Telef. C. 5059 M Savininkas M. Mintz

SULLIVANS LUNCH

178 Millbury St. Worcester, Mass.

All home cooking, fresh pork and beef every day. Steaks and chops

Sumainė namus

Jonas Katinas sumainė savo namą ant ukės su P. Jurkevičiu, patarnaujant Petro Shimkaus agenturai.

MIRĖ

A. Čepkauskas, 23 metų amžiaus, paliko nuliudusius tėvus. Grigienė 60 m. amžiaus, palaidojimą patarnavo M. Civinskas.

WORCESTERIO LIETUVIŲ INTELIGENTAI

Turime daktarų: Dr. Puskunigis, Dr. J. E. Landzius, Dr. Zarvell dantis.

Advokatai: A. Miller, P. Baublis, J. Bartkus, Kunigai: J. Čaplikas, J. J. Jakaitis, Daugis, St. Vembre. Pabaigė advokatų mokslą: S. Vaškelevičius, A. Stulgaičiūtė. Mokytoja Levonaitė. Kas kart mūsų inteligentų būrelis daugėja. Yra gana geras skaitlius lietuvių studentų, kurie ne už ilgo mokslo baigs. Minėti asmenys yra daug prisidėję trisus ir kitokių būdų lietuvių kultūriniam ir tautiniam gyvenimui. Kiti iš jų jau negyvena, bet jų vardai ir darbai pašiliko lietuvių tarpe neužmirštami.

A. Bernotas, J. Jablonskis, St. Bakanauskas, A. Gilius, J. K. Karazija, Dr. Puskunigis, advokatas Milleris, J. Krasinskas, P. Tumosa, V. Čekanauskas, Dr. Jonikaitis, J. Dirvelis, J. Purvinskas, J. Salaviejus, A. Kriaučiulis, A. Janušonis, A. Martušius, J. Kaulakis, J. Kamandulis, J. Rauktytė, J. Glavickas, Vieraitis, Lataveckas, J. Rauktys, B. Mingilas, M. Meškienė, Rutkauskienė, Šukauskienė, A. Katkauskas, T. Kubika ir daugelis kitų, kurie yra verti didelio paminėjimo, bet ant greitųjų jų vardų po ranka neturint, sunku beatminti.

Aušrelės koncertas

Įvyks sausio 1 d. Lietuvių svetainėje, 29 Endicott st. Šis koncertas ruošiamas ypatingu atsidėjimu iš geriausių lietuvių kompozitorių. Svečių kviečiama kuodaugiausia.

TENEMENTAS ANT RENDOS

Šešių kambarių su visais įtaisymais ir patogumais su stymu, šiluma. Randa labai žema. Kreipkitės: Antanas Kalakauskas, 3 Winthrop St. Worcester, Mass. 2

PRAN. J. BUBLYS BOBBLIS

LIETUVIS ADVOKATAS
638 SLATER BLDG
Tel. Park 2939
Namai 51 Harlem Street
(Kampas Sterling St.)
Tel. Cedar 1768-M
WORCESTER

SAUGOK KOJAS

Mes paliečiame jūsų kojas nuo visokių nešvarumų, kaip tai: kornų smūšimo, papadžių deginimo, mazolių sutrynimo ir kitokių nesmagumų. Norinti turėti sveikas kojas, eikite Čevėrykus pas WALK-MORE SHOE STORE, 58 Millbury St. Worcester. Užtikrinam, kad busit užgandinti, nes tas žinoma per 15 metų mūsų praktikos. Vėdejas R. J. Likšys

IDEAL FURNITURE CO.

Fornišiai, karpetai ir namų ruošos reikmenos. Visokių rusių pečių pataisymai. 76 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS. Tel. Park 957 Krukowski & Wansavicz, Savininkai

KLASON PHOTO STUDIO

24 MILLBURY STREET WORCESTER, MASS. Jei nori gera paveikla nusitraukti, tai eik pas Klason, kurie turi gerą praktiką ant paveiklų traukimo ir visi busite patenkinti.

Patarnavimas Visiems

Jei kuris norite pirkti, parduoti ar mainyti, krautuves, ukas ar namus, taipgi išsiurinti žmogaus gyvastį ar automobilį, užeikite pas PETER SHIMKUS, 138 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

National Ice Cream Co.

Darydami kokius parengimus reikalaukite mūsų Ice Creamo ir toniko. Visiems suteiksiu tinkamą patarnavimą. P. A. DĖDYNAS 96 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS. Telefonas: Park 7984

FRANK ZALAPUG

56 1/2 ORANGE ST. WORCESTER, MASS

Atlieku visokį link namų pataisymo medžio darbą. Taipgi pentinu popieru. Darbą atlieku gerai.

LIETUVIŠKA DUONKEPYKLA

Mes kepame 6 rūšių duoną, keikus ir pajus. Nepamirškite ir klauskit mūsų duonos. A. Duda ir V. Staliauskas 75 WARD ST. Worcester, Mass.

AR ŽINOTE

Kad aš atidariau ČEVĖRYKŲ TAIŠYMO vietą ir aš užtikrinu savo darbą nes turiu ilgų metų patyrimą. Mano vieta randa senoj Dirvelio vietoj, ant 86 WARD ST. WORCESTER, MASS.

F. J. McGAIL

Visokių rusių elektros įrengimai namams, dirbtuvėms ir krautuvėms 71 MAIN STREET Worcester, Mass.

Telefonas Park 5873

Dr. J. C. Landzius

(SEYMOUR) Lietuvio gydytojas ir Chirurgas Ofiso valandos: Iš ryto — 9-10 Po pietų — 2-4 vakare — 7-9. 35 TRUMBULL ST., Worcester, Mass.

UNITED

BEEF & PROVISION CO.

97-99 Millbury St. Worcester, Mass. Mūsų krautuvėj galite gauti visuomet šviežias mėsas. (40)

Joseph J. Dirs

Teikiu patarnavimą laidotuvių ir išrendavimų automobilius vestuvėms ir kitokiems pasivažinėjimams. 13 ELLSWORTH ST. Worcester, Mass. Tel. Cedar 4953.

SIENINIAI KALENDORIAI

Geriausi ir pigiausios kainos. Parsiduoda ošelio kainomis. Taipgi apgarsinimų dalykai. O. J. KONCZANIN 126 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

VALGOMŲ DAIKTŲ KRAUTUVĖ

Jeigu norite gauti geriausias mėsas ir kitus valgomus daiktus, tai užeikite į A. Kriaučiulio ir J. Krasinsko krautuvę. 181 MILLBURY ST. Worcester, Mass.

Ofiso Tel. Park 3491

Namų tel. Cedar 2362-W
IGNAS J. BARTKUS
ADVOKATAS
725 SLATER BUILDING
Worcester, Mass.

Lietuvos ir Amerikos registruotas notaras. Veiu civiliškas ir kriminališkas bylas visuose teismuose. Darau visokių legališkus dokumentus

Telephone Park 5036

Dr. Samuel Lopatin

DENTIST
50 Trumbull Square
Worcester, Mass.

A. BUDREVIČIUS.

Užlaiko dvi APTIEKAS 122 Millbury Street ir 38 Providence St., Worcester, Mass. Reikalui esant kreipkitės, nes gausite teisingus vaistus ir gerus patarimus.

Tel. Park 2470

BEN. MENDELSONH

Advokatas. ir registruotas notaras Lietuvos atstovybėj. Atlieku visus legališkus darbus kaip Amerikoje, taip ir Europoj. 390 Main St. Room 931-932 Worcester, Mass.

GEORGE WIEGERT CO.

Užlaikome visokias mėsas, dešras ir virtas ames. Viskas dieliam pasirinkime. 275 GREENWOOD ST. Worcester, Mass.

Lietuviškų Čevėrykų

Krautuvė

96 MILLBURY ST. Worcester, Mass. Vinco Česnos krautuvėje visuomet galite gauti gerus Čevėrykus del visos savo šeimos. Prienamos kaino ir užtikrintas patarnavimas.

SAUGOK GALVĄ IR VIDURIUS

Žmonės, kuriems skauda galvas arba kurių skilvis gerai nedirba, bus greit palengvinti, jeivartos Pepsenic Seltzer, kuris širdies visai neličia. Galima gauti aptiekose arba siųskite 5c. stampomis del sampalo. PEPSENIC SELTZER CO. Worcester, Mass.

Mother's Bread

COMMONWEALTH BAKING CO.

Worcester, Mass.

Geriausia duona ka galima pirkti Worcesterly.

UNITED DAIRY SYSTEM, Inc.

Tel. Park 310

Near-by Milk & Cream

Pasteurized by Automatic Equipment

Also

Milk from Tuberculin Tested Cows

17 E. Worcester St.

Worcester, Mass.

Worcesterio žinios

LIETUVIŲ KALBOS MOKYKLŲS

Cia randasi šv. Kazimiero parapijos mokykla, kurioje mokinasi lietuvių vaikų 525. Mokinasi lietuvių ir anglų kalbomis. Mokykla sutvarkyta gana gerai ir mokoma neblogai. Nėra abejonės, kad iš tų vaikų išaugs geri lietuviai patriotai, kurie nebijos vadintis lietuviais.

Be to yra vakarinės mokyklos, kur yra mokina-

ma lietuvių kalbos ir dailės. Vieną užlaiko Žiburėlis, o antrą SLA. 318 kp. Abiejose mokinasi gana skaitlingi burliai lietuvių vaikų. Žiburėlis yra jau išauginęs keletą jaunuolių.

Vietinis.

NESUPYKITE

Mes, kurie dirbome dėl "Sandaros" kalėdinio numerio, nespėjome visų dalių aprašyti, nes tai yra daug darbo. Tačiau tikimės

Išbandykite mus!

Prieš Kalėdas ateikite į mūsų karutuves ir persitinkite, kad mes turime gerą tavorą ir žemesnes kainas, negu visame mieste. Mes tai galime padaryti, nes turime 100 krautuvių ir perkame tavorą karais, tad ir galime parduoti pigiai. Nepamirškite mūsų vietą.

211 LAFAYETTE ST. Tel. P. 699
211 MAIN ST. Tel. P. 3873
BUCHLER BROS.
WORCESTER, MASS.

JEI NORITE SUTAUPYTI PINIGŲ, TAI ATEIKIT pas mus pėnyčioj ir subatoj, nes mes parduodame už cash ir pigia kaina.

Žinok, kur perki
Pėnyčioj ir subatoj visuotinas išpardavimas.
FELIX MARKET
136 WASHINGTON ST. COR. BRADLEY,
WORCESTER, MASS.
Tel. Park 1937

VYRAI, MOTERIS, MERGINOS TĖMYKIT!

Kodel jus mokat dideles kainas už plaukų kirpimą ir liekat neužganėdintos, kad nenukerpa kaip norėjot? Ateikite pas mane, nusikirpkit syki, o aš užtikrinu, kad džiaugsitės.

Naujausios mados plaukų kirpimas vyrams ir moterims 35c. Vaikams 25c. (išskiriant subatas) (50-54)
*D. MAZEIKA
26 Ward st. Worcester, Mass.

nepasakyta ar nedasakyta papildyti ateityje, nes šis yra tik pirmutinis bandymas.

Zinių Rinkėjas.

Vaizbos Buto susirinkimas

Gruodžio 15 d. vakare įvyks advokato p. Baublio bute Vaizbos Buto susirinkimas. Visi veikėjai ir biznieriiai yra kviečiami atsilankyti ir prisirašyti, kas dar to nėra padaręs.

Apskundė

R. Urbonienė apskundė ant \$10,000 ir Jonas Urbonas ant \$30,000 Peoples Laundry už sužeidimą.

M. Bruožis ieško iš miesto atlyginimo už atėmimą žemės prie Graphon gatvės. Bylas veda adv. P. Baublys.

Koncertas

Vanagaicio su Juozavitu koncertas įvyks šv. Kazimiero parapijėj svetainėje Sausio 8 d. Taigi ir worcesteriečiai turės progos išgirsti Vanago plunksnos šposų ir Juozavito klasinės muzikos.

Lankėsi svečias

Pereitą savaitę buvo iš Scranton, Pa. P. M. Kudirka, Dr. Vinco Kudirkos brolis, W. A. Meškunas ir J. Stelmokas. Aplankė kaikiurius worcesteriečius. J. Stelmokas užsirašė "Sandarą". Svečiai Worcesteriu patenkinti, žada dar atvažiuoti.

Kalėdos jau čia!

O mes pasirengę jums patarnauti. Turime geriausių saldinių, cigarų, vaisių ir tt. Kalendorius kostiumieriams duosime dovanai.

J. SKALTING & P. TUMOSA
146 MILLBURY ST.
Worcester, Mass.

NEW BRITAINO ŽINIŲ

Teatras

Sandaros 32 kp. rengiasi perstatyti didelį ir gražų veikalą "Žemės Rojus". Jau ir bandymai atliekami bus atliktas po Kalėdų, kaip tik greičiau bus prisirengta. Kadangi to veikalą yra pats mokytojas J. P. Lukas ir kiti parinkti iš gabesnių aktorių, tai galima tikėtis iš anksto, kad newbritainiečiai turės progą pamatyti gražų perstatymą.

9 d. Gruod. atsibuvo Sandaros metinis susirinkimas. Kadangi metinis susirinkimas, tai apstus burelis Sandariečių ir susirinko. Buvo išduota komisijų raportai kaslinink veikimo ir prieita prie apvaiskiojimo 16 d. vasario 10 metų apsilankymo Lietuvos Nepriklausomybės. Komisija praneša, kad lankėsi į draugijų susirinkimus ir kvietė kiekvieną draugiją prisidėti išrinkdama po 2 draugus ir pareiškia, kad nei viena draugija neatsisakė tam darbu pritarė, ir bus suaukta specialis susirinkimas visų draugijų atstovų, kur bus visi planai sudaryti dėl bendro veikimo.

ALTS. 32 kuopos metinis pokilis

Kaip kas metai, taip šiemet Sandariečiai rengia puikią tradicinę vakariene, vakare prieš naujus metus gruodžio 31 d. 1927 m. naujų metų draugiškai sulaukti. Tenka girdėti, kad rengėjai deda pastangų visus svečius geriausiai patenkinti, todėl prašome nepraleisti progos apsilankyti.

Išėjo iš biznio

Antanas Osteika ir Petras Bružauskas per keletą metų čia laikė avalų krautuvely vardu Fashion Shoe Co. Biznis buvo pėčiame miesto centre Main st. ir rodos ėjo gerai, tad labai gaila, kad mūsų tautiečiai išėina iš biznio ir parduoda svetimtaučiams. Kitos tokios lietuvių krautuvely nebėlieka.

Babravičiaus Vanagaicio koncertas

Liet. Draugijų Sąjūdis naujų metų dieną sausio 1, 1928 m. rengia mūsų žmonių numylėtiems Babravičiui, Vanagaičiui ir Juozavitiui koncertą. Babravičių ir Vanagaičių New Britainiečiai jau pažysta ir labai laukia.

Sandara amerikony spaudoje

Po įvykusios Hartforde Conn. konferencijos mūsų miesto amerikony laikraščiai ant pirmo puslapio dielėmis raidėmis įdėjo konferencijos aprašymą ir telegramos Tautų Sąjungai tekstą. Taipgi tilpo gerb. J. Mikalausko pareiškimas spaudai apie Sandariečių ir bendrai Amerikos lietuvių nusistatymą link Lietuvos ir Lenkijos ir kad Ameri-

kos lietuviai pasiryžę aukotis Vilniaus atvadavimui iš po lenkų jungo. Ačiū gerb.

Mikalauskui už jo patriotišką darbą.

Zinių rinkėjas.

Laiškas redakcijai

G. R.:

Jau kelintą kartą matau Lietuvos neigėjų spaudoje apie "išsilengvinimus" su parašu "Žem. Ant." Kas yra Žem. Ant.? Kolonijoje, kur aš gyvenu, sandariečiai labai nori žinoti apie juos praėjį, vadinasi: kaip jis Lietuvai ir sykiu Sandarai yra gero padaręs? Be to Sandariečiai nori žinoti jo tikrą pavardę, mat svarbu žinoti asmuo, kuris eina prieš Lietuvos nepriklausomybės išlaikymą, jos ėilybę ir tt.

Viena Sandaros kuopa, savo narių susirinkime, kad apgynus Sandaros garbę nutarė autoriui, ar autoriams, kurie parašys apie Žem. Ant. nuopelnus, suteikti honorarą, paprastai kaip moka redakcijos savo bendradarbiams — nuo žodžio po 3 centus.

Šių žodžių rašytojui Žem. Ant. žinomas kaip Zemačių Antanas, Brooklyniškis Antanas Ramanauskas. Tik nežinau, ar tas pats, kuris yra dažnai su šlapiomis kelinėmis (parašyčiau atviruolius ir, žinoma, reikėtų pavartoti tokius žodžius, kuriuos vartoja Žem. Ant., bet Sandaros kongresas Gr. 4 d. Hartoforde pasmerkęs Lietuvos neigėjų spaudę, išsireiškė, kad "Sandara" ir ateityje būtų švari, kaip ji buvo iki šiol). Straipsnius meldžiu siūsti "Sandaros" adresu, adreseuojant Vinciuui.

karikatūra paskutinėj eilutėj, už kokį net valstybės įstatymai baudžia. Bet tai širvydo skonis, tegul sveikas ant senatvės besibovija.

Korespondentas iš Worcesterio truputį suskebavo. Jis atsiuntė "Sandarai" straipsnį "Iš mūsų netilimos praeties", pažymėdamos arba įdėti, arba gražinti jam jo iškašėdis. Buvo patenkintas jo antras reikalavimas su prierašu: Kas dėl užmetimo, jog "dabartinės Sandaros" nusistatymas jau neatatinka tiems laikams," "mūsų obalsis nesutiko ir neatatinka dabartinių sandariečių nusistatymui" buvo paaiškinta, kad tais laikais (apie kuriuos buvęs Sandarietis kalba) buvo siekiama Lietuvos nepriklausomybės, dabar yra siekiama, kad ta nepriklausomybė išliktų ir kad joje būtų visiems lietuviams malonų gyventi, todėl dabar nusistatymas ir negali "atitekti tiems laikams". Toliau buvo paaiškinta, kad būtų galima straipsnelis mielai įdėti su prierašu, jei autorius teiktusi pasirašyti pavardę, tačiau nepritinka dėti "Sandarą" sandariečių nusistatymų peikimą, kuomet autorius demonstratyviai pasirašo kaip ne sandarie-

s Lamartine St. ir

Vienintelis Lawrence ir apylinkėje

Lietuvis Graborius
B. ČIURLIONIS

54 Short st. gyv. 34 Hall st. telef. 6486

Lietuviai, patarnavimo pageidaukite savo tautiečių. Turima ir pasivažinėjimams automobilių.

SWAN & BERNTSON'O
GELINĖ (KVIETKINĖ)

Gelės vestuvėms, laidotuviams, bažnyčioms, salėms ir kit. puosti. Parduodami daigai auginimui.
Tel. 23884.

384 Jackson Street
Lawrence, Mass.

Petro Baumilo

Sveikiausia, iš geriausių vaisių gaminta sodė, tonikas

118 Bay State Road,
Methuen, Mass.

Telef. 23968

LIETUVIS DAKTARAS

Pasekmingai gydau senas ir užsisėnėjusias ligas vyrų, moterų. Kaip tai: vidurių, kaulų, raumenų ir odos išbrėrimas, nežiurint kokia jausi liga ir kaip ilgai jus sergate. Aš jums galiu pagelbėti su moderniskais būdais, jeigu tik pildysite mano įsakymus.

DR. M. J. COLNEY

361 N. Main St. Waterbury, Conn.

Telephone 1375

Valandos nuo 9 ryte iki 8 vakare

Tokio sakinio, kaip jis paduoda "V-je" nebuvo. Tad jei buvęs Sandarietis vis tik neišdrįso pasirašyti, o nuskubėjo į "Vienybę" — tai tik patvirtina, kad jis to ir tenorėjo. Kam žmogų varžyti, tai jo skonis.

BIZNIERIAI, GARSIN-KITĖS "SANDAROJ"

Aleksander Slowik VAISTINE

Mes prirengiame vaistus at-sargiai su aukštu patyrimu
741 W. WARE AVE.
DETROIT, MICH.

John Fellrath

ANGLES SANDĖLIS
Pavelykite mums pripildyti jusų angles sandę, nes dabar mes turime geriausios angles.
3316 MICHIGAN AVE.
Detroit, Mich.

MIKES LUNCH VALGYKLA

Geras maistas, mandagus patarnavimas. Randasi Lietuvių svetainės name,
3566 Dix Ave.
DETROIT, MICH.

JOHN C. HARDER KRIAUCIUS

Mes siuvame naujausios mados siutus, taipgi valome ir prosiname.
3525 MICHIGAN AVE.
DETROIT, MICH.

Telefonas S. B. 0441

Lietuvys Advokatas

Veda visokias provas, kaip tai: civiliskas ir kriminaliskas; padaro visokius dokumentus prie pirkimo ir pardavimo.
PRANAS J. KALINAUSKAS
332 BROADWAY
SO. BOSTON, MASS.

Residence Phone 8195

T. MATAS

REAL ESTATE AND LOANS
827 BANK STREET
Waterbury, Conn.

Telefonas S. B. 28-05-R

Lietuvis Optometristas

Išgaminuoju akis, priskiriu akinius ir kreivas akis atitaisau tinkamu laiku.
J. L. PASALARNIS, O. D.
447 BROADWAY
SO. BOSTON, MASS.

Išgaminuojam akis ir pritaikom akinius.

H. S. Stone O. D.

Akių Specialistas
399a BROADWAY
SO. BOSTON, MASS.

Tel. So. Boston 5502

Paul J. Jakmauh, M. D.

(Jakimavičius)
509 EAST BROADWAY
SO. BOSTON, MASS.

NADAS RASTENIS

ADVOKATAS
700 West Lombard Street
BALTIMORE, MD.

Telefonai:
Buto: Gilmor 0361
Ofiso: Calveit 5896

Širdingiausi Linkėjimai su metinėmis šventėmis

KALEDOMIS IR NAUJAIS METAIS NUO VIETINĖS APRĖDALŲ B-VES

VISIEMS PIRKEJAMS, KURIE pagalbėjo išauginti Bendrovės Krautuve, kur šiandien galima pirkti visokių aprėdalu pigiai, kaip kokioj krautuvej visame mieste. Meldžiame ir dabar kreiptis į Bendrovės krautuvej visokiais rubų reikalais, tuomi duosite mums progą dar geriau patarnauti mūsų gerbiamiems Lietuviams ir parodysit svetimtaučiams, kad Lietuviai moka sutartinau auginti pramonę Kolumbo žemėj.

Dabar atėjus žiemai visiems reikia šiltų rubų. Musų Bendrovėj galima gauti šiltų overkotų vyrams ir vaikams ir prie kiekvieno siuto ir overkoto duodame DOVANŲ.

Turimė vėliausios mados skrybėlių, pėnarių, kaklaraiščių, marškinių, tikrai vilnonių sveterių ir apatinių rubų. Meldžiame visų ateiti ir pasipirkti Kalėdų ir Naujų Metų šventėms.

AMERICAN CLOTHING COMPANY

10 MILLBURY ST.

Pirm. J. Baltramaitis,

Pagėlb. Ig. Lozoravičius.

WORCESTER, MASS.

Vietos žinios

Babravičiaus, Vanagaičio ir Juozavito koncertas.

Pereitą sekmadienio vakarą Bostone įvyko antrasis šiemet garsiosios traicės koncertas. Musų visuomenei, pasirodo, nebereikia apie juos daug pasakoti, nes skaitlingai atsilankydama į koncertą pati parodė, kad juos tikrai moka įvertinti.

Menininkai programą suteikė žavėtiną. Pirmiausia Babravičius. Tai yra didžiausia mūsų tautai dovana, kuri vis dar tobulėja. Prie jo ideališko balso reikia dar pastebėti gerb. Babravičiaus vaidybinę ekspresiją, kurioj jis yra padaręs didžiausios pažangos. Kiekvienai dainos nuotakai, intonacijai jis turi atitinkamą gestą, harmoningą veido išraišką. Babravičius bostoniškuose galutiniai užkariavo link savęs didelę simpatiją. Juozavitas — ar nelemta jam tapti lietuviškuoju Paderewskiu. Liszto 6 rapsodiją jis atliko virš komplimentų.

Apie Vanagaitį tektų daug kalbėti. Kaip komikas jis yra gilus tragikas. Kai jis daina ar monologu pliekia musų gyvenimo tuštynes, taip ir matai, kad pro juokus jo siela verkia... Toks yra tikras satiras. Jo satyroj daug moralo ir šaukimo prie savo tautinės kultūros. Be to jis jausmingas muzikas. Jo Motinėle Babravičiui dainuojant negalima buvo krutinės gėlmės nesujudėti. Pagarba musų trijulei.

Draugiškas vakarėlis

Šiuo turim garbės pranešti, kad Dramos ir Muzikos Draugijos Gabijos draugiškas vakarėlis bus Nedėlioje, Gruodžio 18-tą, Sandaros salėje, 327 E St., pradžia 6-ta val. vakare. Tai gi šiuo mi ir kviečiame visus Gabijos rėmėjus ir draugus skaitlingai dalyvauti šiame vakarėly, kur bus galima smagiai praleisti laiką.

Gabijos valdyba.

So. Bostonas bus "sausas" per Kalėdas

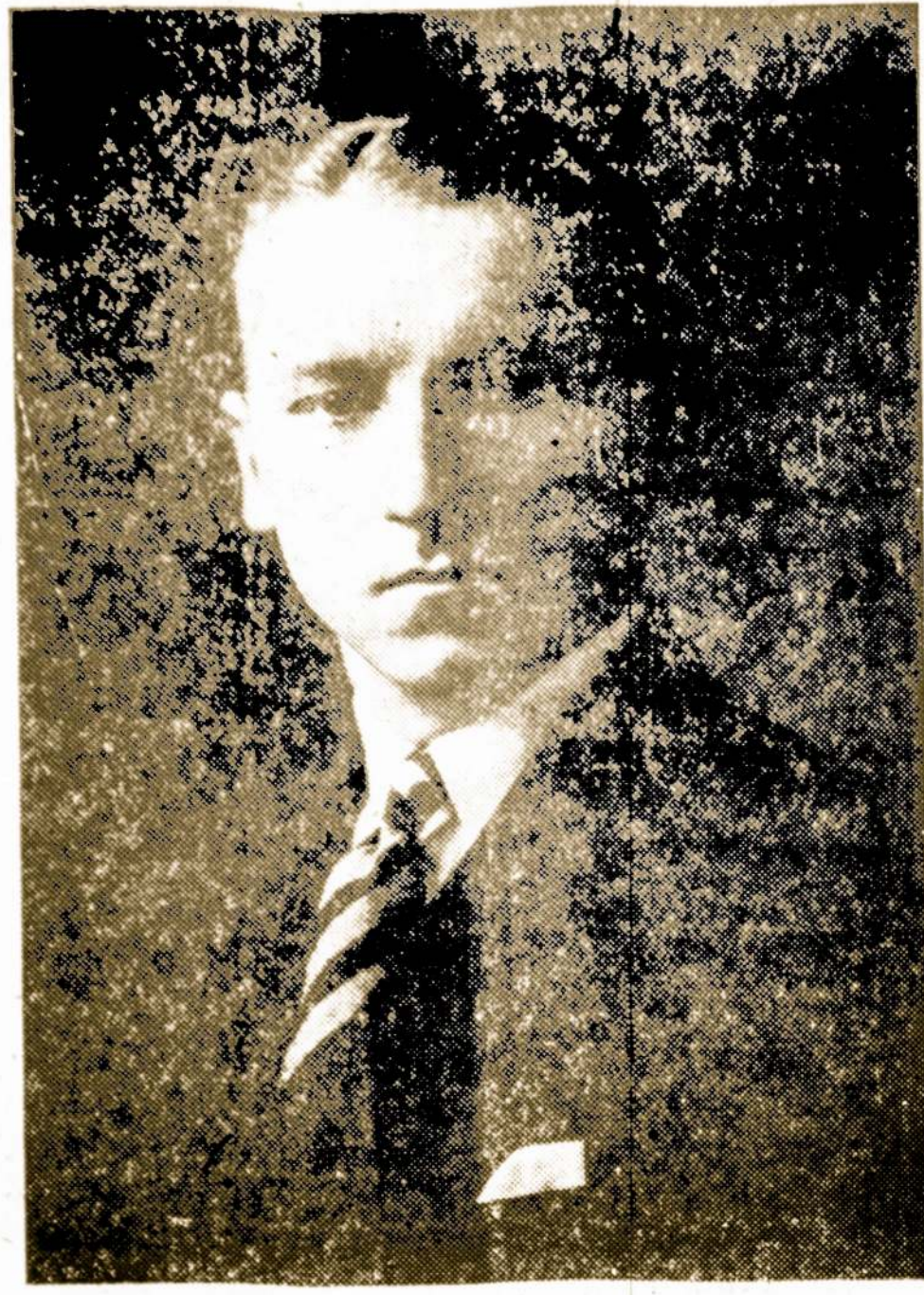
Pereitą savaitę federaliai agentai padarė kratą So. Bostone ir suėmė munšaino 225 galionus. Trys policijos vežimai buvo naudojami vežimui degtinės ir jrankių, kuriuos rado pas žmones. Pas ką munšainas raštas laikraščiai vardų nepaduoda.

Stato naują North Station

Senasis North stoties namas jau griauamas ir statomas nauja. Yra kalbama, kad viršuje stoties busi išbudavota didelė Rickardo Stadium ir milžiniškas viešbutis.

Kalėdines dovanas?

Je dar nepirkai Kalėdines dovanas, tai butinai jas pirk pas lietuvių biznierių So. Bostone. Zaletskas sako

KAZIMIERAS J. KALINAUSKAS, A.B. LL.B.

Naujas Lietuvos Advokatas atidarė ofisą po numeriu 100 Milk Street Room 615, Boston, Mass. Tel: Liberty 7682.

Gyvena pas tėvus po numeriu 33 Rosemont Street, Dorchester, Mass. Tel: Talbot 1383.

Gerb. advokatas yra baigęs sekantį mokyklą: Bigelow pradinę mokyklą 1917 metais. Boston Latin Mokyklą 1921. Gavo pirmą prizą už geriausias pasekmes moksle.

1924 metais baigė Harvardo Kolegiją, atlikdamas 4 metų kursą į tris metus. O vienais metais gavo "scholarship" už atsižymėjimą taipgi gavo laipsnį "A. B."

Baigęs Harvardo Universiteto Teisių Mokyklą šiais metais, gavo advokato laipsnį LL.B. Taipogi už atsižymėjimą moksle gavo vienais metais "scholarship" už geriausias pasekmes moksle.

Zuvo eidamas pirkti motinai dovaną.

Keturiolikos metų vaikas J. Cronin, gyvenantis Dorchestery, per metus laiko kaupė pinigus, kad Kalėdas sulaukus galėtų savo motinai nupirkti Kalėdinę dovaną. Vaikinas su situapės keletą dolerių, pereito šeštadienio vakare pasiėmęs linksmas keliavo į miestą ką nors dovanų parnešti motinai. Tik spėjo paeiti kelis žingsnius nuo savo gyvenamo namo, būeinant skersai gatvės, visu smarkumu atvažiavo automobilis ir vaikina ant vietos užmušė.

SLA. nominacijos

SLA. 43 kuopos pereitą sekmadienį buvo skaitlingas susirinkimas. Buvo renkami 1928 m. nauja valdyba, kur išrinkti šie vyrai: Jonas Kasmauskas pirmininku, J. Jankauskas vicepirmininku, M. Plepys protokolų sekretoriu, Mockapetris finansų sekret., K. Vilaišis išdininku, Paulauskas mairalka. Taipgi buvo nominuojama SLA. Centro

Harvardo Teisių skyrius ir Harvardo Universitetas yra vienas iš didžiausių ir geriausių Universitetų visame pasaulyje; o į jį įsilaužti — mokyti ir užbaigti mokslą vientik galima tiems studentams, kurie turi tikrus gabumus. Tad galime didžiulius turėdami savo tarpe tokių gabų lietuvių, kurie yra baigę tokius aukštus mokslus.

Advokatas Kalinauskas yra pirmas lietuvis, baigęs Harvardo Universitetą ir jo Teisių Mokyklą. Jis yra rimtas ir praklinus jaunikaitis, pareinantis iš tikrų lietuvių tėvų, kurių šeimynojė taipogi yra Pranas Kalinauskas, brolis, advokatas per 9 metus, ir Anelė, sesutė, baigus Portia Teisių Mokyklą, ir kurios gavusi advokaturės laipsnį LL.B. cum laude.

Remkime šį jauną advokatą ir velkime jam geriausių pasekmių.

valdyba. Didžiuna narių balsavo už senąją ir spėjama, kad bus išrinkta senoji, nors bolševikėliai verkdami šiuos. Bet jų propaganda lieka be vertės. Matyt liks ir jų kandidatai be vertės. Narys.

Kalėdų nebus

Zinoma nebus tik tiems, kurie neturės radio aparatų. Tad visi įsigykite Radio ir Kalėdas leiskit linksmi. Zaletską galite matyti po antrašu 366 Broadway, So. Bostone. Beje, jis skelbiasi duodąs kai kam radio dykai. Del platesnių informacijų reikia kreiptis pas jį patį.

SVARBUS SUSIRINKIMAS

Lietuvių Ukėšų Draugijos mėnesinis susirinkimas bus nedėlioje Gruodžio 18-tą, 2-čią val. po pietų, savoj svetainėj. Tai gi visi nariai bei narės butinai dalyvaukit šiame susirinkime, nes yra daug svarbių reikalų aptarti. Taipgi bus rinkimas naujos valdybos sekretoriams 1928 metams. Narys

Duosiu Radio Dykai

Jeigu butų neteisybė ką čionai sakau

TIKTAI PAS MANE jūs galite gauti geriausios rūšies RADIO setą pigiau, negu kitur. Staigarancija: Jeigu kas nusipirks kitur radio pigiau, negu pas mane, tam duosiu dykai GREBE RADIO setą, kuris dabar yra žinomas, kaip "vienas iš geriausių pagavime tolimų stočių."

PERKANT RADIO REIKIA ŽINOTI, kad pigios išdirbystės prietaisai (setai) jums daugiau išsuos, negu gerieji. Anskčiau ar vėliau jus norėsite turėti tokį prietaisą, kuris pagautų tolimas stotis ir per duoty jas aiškiai be jokių bereikalingų garsų. Neturint patyrimo šiuo reikale daugelį išsūjo pusėtinai pigio ir vargo, kol gautu sau patį patenkintą.

PIRKITE PAS MANE, o ne jums užtikrinu, kad Jusite apsaugoti nuo visų bereikalingų nesaugumų ir iškaštų ir iš sykio įsigysite tokį RADIO, kurio visomet busite patenkinti. Svarbiausias nielkad tai, sąžiniškai ir nuoširdžiai Lietuviams nepatarnaus, kaip jų tikras brolis naujokas.

TURITE NET DESIMTIS skirtingų išdirbystių radio prietaisų, ta yra iš ko pasirinkti. Be to parduodu visokius reikmenis įvairių radio setų, viską kas tik reikalinga. Galit gauti visokių baterijų, alu mintonių ir automobiliums baterijų.

TAMSTOMS MANES NEREIKIA JOKIŲ. Tik paskambinkite telefoniu, arba pusrakite laiškelį, o aš prisibisiu pas Taisistas kad ir u kofolikos mylių.

TAIPGI PARDUODU pianolus, vikrolas, sonoros, Brunswick radijus, kurios veikia vien su elektra be jokių baterijų.

REIKALUI ESANT medžiū kreiptis prie manes šiuo adresu:

FELIX A. ZALESKAS

366 BROADWAY SO. BOSTON, MASS. Tel. So. Boston 2334

Depozitai musų taupymo departamente yra liuosiuo taksu

Nuošimtis prasideda su penkta diena kiekvieno mėnesio ir išmokėjimas kas ketvirtadį metų.

MUSŲ 1928 m. CHRISTMAS KLIUBAS

yra jau dabar formuojamas. Reikalaukit rakto nuo musų Turtų Skrymos, kurioje randasi \$100.00 aukso.

BANKROFT TRUST COMPANY

58 FRANKLIN STREET Branch 123-127 Shrsbury Street

Paul Satus

GERIAUSIAS ČEVERYKŲ SUTAISYMAS

Ir geriausias materiolas vartojamas

Jei mes sutaisysime jusų čeverykus, darbas bus gerai atliktas. Prekė nedidelė. Mes duodame kuponus savo kostumeriams už kuriuos galima gauti fotografijos kamerą. (1-28)

561 1/2 TALBOT AVE., DORCHESTER, MASS.

G. ZALDOKO

Atpirko nuo McGowen GELAZIŲ IR PENTO KRAUTUVĖ Po numeriu

265 BROADWAY SO. BOSTON, MASS. Viską užlaiko kas tik yra reikalinga namams taisyti. Parduodama pigiaus ne kaip kiti. Užsikite pažiūrėti.

PURITAN KEIKAI

Jei norite gerų keikų, tai krautuvėse reikalaukit Puritan keikų, kurios iškepa PURITAN CAKE CO. INC.

1166-68 Cambridge St. Cambridge, Mass.

LIETUVOS LAISVĖS PASKŪLOS BONUS PERKAME IR PARDUODAME

Siunčiame pinigus Lietuvos doleriais ir litais, paštu ir telegramais. Persiuntimas užtikrintas.

Rašyk del informacijų:— Dept. B. ZIMMERMANN & FORSHAY 170 BROADWAY NEW YORK

Firma įsteigta nuo 1872

REAL ESTATE

ROSLINDALE

Ant parduavimo 2 šeimynų namas — 5-6 kambarių, open plumbing, steamo šilumos, aržuolo grindis, paletė skvėra. Zema prekė. Pašaukite budavotoją Parkway 1735-J

Išstaisytas kambarys

ANT RENDOS Steamo šilumos, elektros šviesa. 46 Thomas Park So. Boston, Mass.

B. KONTRIM

LIETUVISKAS CONSTABLE Real Estate, Insurance Broker ir Justice of the Peace 545 E. BROADWAY Tel. S. Boston 0605 Gyvenimas 120 Marine Rd. Tel. S. Boston 2482-W So. Boston, Mass.

PINIGU PASKOLA

Jei jums reikia pinigų ar antrą mažą ar didelį mortgage už žemąsi nuosimį gali gauti pas mane, taipgi perku antrus mortgage. P. J. KAY, Room 508 10 Tremont St Boston, Mass.

PARSIDUODA GRAŽI UKĖ

48 akrai žemės, dideli sodnas, triobos, geriausias ne padėjime, taipgi nauji kiški įrankiai, bei mašinė, kaina \$12,000.

A. P. Davulis, 366 Broadway So. Boston 20027

LAIKRODININKAS

Petras Valukonis 1077 CAMBRIDGE ST. Cambridge, Mass.

ANT RENDOS

3 ir 4 kambariai ant pirmo ir antrų lubų. Gražioje vietoj prie Thomas Park. Kreipkitės: 545 East Broadway, South Boston.

TITUS P. GREVI

ARKITEKTAS ir INŽINIERIUS. Uždavinio nemus pagal užsakymą padaruoti visokius planus, išmėtyti nuoj žemes, gamu nerodius detaliai, daru viską pigiai, greit ir gražiai. Bile reikalais uždukt pas mane, butinai uždukt 395 BROADWAY SO. BOSTON Tel. S. Boston 2340

K. ŠIPLAUSKO

APTIEKA Kurioje galima gauti visokių gyvuolių ir įvairių šaknų. Reikal kreipkitės. 373 BROADWAY SO. BOSTON, MASS.

NEPRALEISKIT

RETA PROGA

Dveji šeimynų medinė stuba su penkiu automobilių garažium, City Point, ant East Sixth Street, netoli L. St. keturi kambariai, ant pirmo augsto, penki ant antro, Maudlynės, šiltas vanduo, elektra, priešakiniai piazzai. Gera proga žmogui, kuris turi vieną arba daugiau automobilių arba užsiimantis automobilių taisyimu. Randų ateina netoli \$1000 i mėnesį. Kaina \$8,800. Matyk A. J. Kupstis, savininkas.

BARGANAS!

South Bostone Lietuviai jau beveik apipirko visas geriausias biznių vietas ir visi gerai gyvena. Pas mus šiomis dienomis pateko turbut paskutinis geras kampas South Bostone su gerai išdirbtu bizniu. Mes užtikriname, jei žmogus paims katras suprata ta bizni arba norintis išmokyti, galės daryti gera gyvenimą. Biznis ir namas ant 2-šeimynų su trim kambariais užpakaly krautuvės. Randų ateina \$95,00 i mėnesį. Bizni ir namą galima nupirkti už \$8000 o gal dar pigiau. Lengvoms išlygomis. Matykite tuojau A. J. Kupstis.

DORCHESTERY

Sešių šeimynų medinė stuba, su 4 kambariais. Yra gazas, elektra, pečiai, piazzai, vieta del garadžių. Randų ateina \$1600 i mėnesį. Prekė \$14,800 lengvoms išlygomis. Matyk A. J. Kupstis.

SOUTH BOSTONE

Sešių šeimynų medinis namas, 27 kambariai. Randų ateina \$780 i metus. Prekė \$4500. Lengvoms išlygomis. Matyk A. J. Kupstis.

LAIKAS PIRKTI ANGLIUS IR MALKAS

NEPAMIRSKITE kad rudenis ir žiemos laikas artina. Paprastai būna angliai ir malkos pabrangsta, todėl nedideliokite, juokite savo "Ordnurus". Kreipkitės pas A. J. KUPSTIS 332 WEST BROADWAY South Boston, Mass. Telephone So. Boston 1662-1373

J. PETRUSKEVICIUS

Laisniuotas Graborius.

Laikau automobilius del Veselijų, Krikštynų ir šiaip pasivažinėjimo, pigiau negu kiti.

162 BROADWAY So. Boston, Mass.

Ofiso tel. S. Boston 0304-I; Res. tel. S. Boston 0304-W

Namų telefonas Univ. 1463-J.

A. D. SALNA (SHALKA)

LIETUVIS ADVOKATAS Baigęs da Universitetu, Wash. University su A. B. G. Wash. ington Univ. su LL. B. "Darbininko" Name. (2-ros lubos) 366 W. BROADWAY So. Boston, Tel. So. Boston 2574

Dienu ir naktį Tel. University 8831-W

D. A. ZALETSKAS

GRABORIUS IR BALSAMUOTOJAS 877 & 488 Cambridge st. Cambridge, Mass.

Lietuviška Aptieka

Jeigu norite ieisingsų vaistų ir užužmintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem St. kur raste visokių Amerikos vaistų ir Europiskų ir visokių lietuviškų šaknų. Mes laikome užtikrintas gydyles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsėmusio reumatizmo, nuo nušilpėjimo strėnų, kraujavimui, nuo uždegimo plaučių, nuo kosulio ir visokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptinų ligų ir geriausius patarimus suteikiame, nuo patulkimo del vyrų ir moterų. Atsiminkite, jeigu pirsite pas mus, succedysite, pinigus ir sveikata. Ateikite visada pas mus, o mes jums patarnausime kuogersiausiai. Pašaukiamė geriausius daktarus per telefoną visai dykai.

D. CABITT

100 SALEM STREET, BOSTON, MASS.

POWERS & MEHEGAN

PLUMBERUOJAME, IVEDAME ŠILIMAS IR GESĄ 163 WEST BROADWAY ARTI DORCHESTER ST SO. BOSTON, MASS. Tel. So. Boston 4599.

Kalėdos istorinė legendinė šventė

Rašo M. Stakėnas

KALĖDŲ EGLUZĖ

(Iš lietuvių Mythologijos)

Egluzės Meilė graži,
Kaip orarykštė, skaisči,
Kožnai sielai švieti,
Lyg saulutė skaisči.

Egluzės Malda dorybei,
Perkuno valia stiprybei,
Ragučio alus linksmybei,
Kalėdų Egluzė dievybei.

Pas lietuvius Kalėdų Eglaitė madoj, taip kaip pas amerikonus ar anglius Kalėdų Medis (Christmas Tree). Kalėdų Eglaitė arba Kalėdų Medis yra mythologijos laikų relikva, pagonybės palaikas, senovybės legendaris paprotis, užsilikęs nuo primityvių laikų.

Pagal lietuvių mythologijos, egie medis, primitizmo senovybės laikuose pas lietuvius buvo šventenybės medis. Imant legendas: Eglė, Zalčių Karalienė, Eglė, krumų dievaitė ir tt. Pagal Simano Daukanto ir Aleksandro Fromo lietuvių senovybės laikuose Kalėdų šventėse turėjo Eglaitę taip panašiai kaip dabar turi, kuomet lietuvių pradėjo vartoti Eglaitę Kalėdų šventėms mūsų mythologai kaip Dankantas, Aleksandras Fromas ir ir Dr. Basanavičius nepasako. Tiksliai primena, kad Kalėdų Eglaitė yra pagonybės relikva ar palaikas.

Anglai turi pilną legendą link pirmojo Kalėdų Medžio. Legenda link Pirmojo Kalėdų Medžio tilpo "The New York Times" lap.: 27 d. 1927 m. "First Christmas Tree dates in Legend from Year 724 A. D." Rašoma taip:

"Padavimas link Pirmojo Kalėdų Medžio siekia praeitį nuo 724 m. po Kr. gimimo. Pagal legendos, tuomet Bonifacas, pirmas krikščioniškas misijonierius su savo mokytojais, iš Anglijos pribuvo į Centralę Europą ant pačių Yuletide švenčių (pagoniškų Kalėdų). Vieną vakarą Bonifacas išėjo krumuose pasivaikščioti. Jis beidamas per krumus užėjo prie nepaprasto ažuolo medžio altorių Thorno, dievo griausmo ir karės. Prie Thorno altoriaus buvo susirinkusi minia atiduoti metinę auką ar dovaną dievui Thornui. Tais metais Thornui buvo paaukuota gražiausias ir geriausias arklis. Gyvulis buvo jau nukirstas ir maldininkai gėrė jo kraują ir valgė mėsą, tikėję kad to gyvulio stiprybė bus įkvėpta tikinčiųjų gyslose. Tikinti manė, kad per tai įgauna visą galę prieš savo priešus.

"Dar prie to tais metais turėjo būti aukuotas ir vienas žmogus dievo Thorno daliai. Bonifacas prisiartinio prie stambeldiškių ar pagoniškų maldininkų ir pranešė, kad jis turėjo apreiškimą nuo krikščionių bažnyčios, prašė kad jo pranešimą išklaustų. Stambeldiški kunigai atsakė, kad neturi laiko tokių pranešimų klausyti. Tuo pačiu momentu Thorno kunigai prisiartinio prie burio vaikų ir vienam 12 metų vaikui uždėjo ranką ant peties ir tarė: "Jūs galite eiti šią naktį į Valhallą?" Jaunas vaikas atsakė: "Taip, aš nesibijau, einu. Duok tik man pasiimti kuoboką (svaistyklę). (Valhalla Centro Europoje ir Skandinavijoje buvo tai namas ar Kopyčia bei skerstuve kur stambeldiški kunigai skersdavo gyvulius ir žmones dievų dievų garbei).

"Vaikas buvo jau rengiamas į skerstuve. Pirm to buvo nuvestas prie altoriaus, prieš Thorną paklupdytas. Šalimai vaiko klupėjo jo tėvai ir didžia-

vosi savo sunų paaukavę dievo garbei. Sulig jų už geriausį kraują dievas išklausė visus prašymus. Prieš pat naują kirtimą kunigas pakėlė galvą vaikui. Tuo pačiu momentu Bonifacas pakio kryžių su Kristum. Kunigas ant akmens altoriaus stovėdamas labai nusiminė, apstingo. Bonifacas prakalbėjo ir, atsistojęs ant altoriaus paprašė susimylėjimo link vaiko ir Kristaus. Bonifacas pasakė stambeldžiams pamokslą apie tikrą Dievą. Tuokart greit stambeldžiai pametė seną dievą Thorną ir įtikėjo Bonifaco krikščionių Dievui. Tasai medis, ažuolas, prie kurio buvo altorius, liko simboliu naujos tikybos. Ir nuo to nuotikio užsiliko Kalėdų Medis (Christmas Tree)".

Britiečiai primitizmo laikuose arba stambeldystės metuose švėsdavo 25 gruodžio kaip saulės gimimo dieną. Tą šventę vadindavo Mithraic šventė. Mythologijoj Mithra yra žinoma kaip užkariautoja saulės ir pergalėtoja Ormazdo (šviesos dievo). Italijonai pagonybės laikuose tarpe 17-25 gruodžio švėsdavo Saturnalia, sėklių arba javų dievo Saturno šventę. Romėnai Kalėdas vadindavo Paganalia, šventė dovanų ar aukų. G. G. Townsend knygoje arba žinyne "The Manual of Dates" 248 pusl. "Christmas Presents" rašo: "Sulyg pagoniškos mados Paganalia (Padėkavonės ar dovanų šventė 25 gruodžio) įvedė Šervius Tullius (6-tas romėnų karalius) 555 m. pirm Kristaus gimimo. Tai šventei kiekvienam kaime buvo įtaisyta altoriai ir kiekviena šeima ir pavieniai metė į dėžutę pinigų, aukavo dievui dovanas (presents). Ir nuo to meto prasidėjo užsiliko madoj paganališkos arba kalėdinės dovanos (presents)."

Krikščioniškame sviete kryžius yra dievotumo ar maldingumo simbolas. Pagoniškame pasaulyje medis eglė buvo maldingumo ar dievotumo simbolu. Ažuolas buvo šventenybės medis arba altorius. Pagonams kiekvienas gamtos tvarinys turėjo atskirą dievą. Kiekviena žmonių grupė savotiškai paminėjo Kalėdas. Centro Europiečiai ir Skandinavai pagonybės laikuose 25 gruodžio turėdavo Yuletides šventę. Tai yra dievo Thorno (perkuno) gimimo dieną paminėdavo. Kaip kurie europiečiai per pagoniškas Kalėdas pagerbdavo agrikultūros arba javų dievus.

Delko šiandieną lietuvių Kristaus gimimo dieną vadina Kalėdomis? Delto, kad jau ir pagonybės laikuose lietuvių tą šventę vadino Kalėdoms arba kalėdomes, kalendavonės šventė. Rymo pagonys per Paganalia šventę patys nešė savo kunigams bei dievams kalendas bei dovanas. O Lietuvoj šakoma patys kunigai ar dievaičiai rinko dovanas. Lietuvoje da ir šiandien krikščioniški kunigai apie pabaigą metų važinėja po kaimus, landžioja po stubas, prieminėja dovanas. Tą kunigo rinkliavą dar po senovei vadina kalendavone. Šako: "Atvažiuos kunigėlis kalendavoti", — "Jau mes atidavėm kunigėliui kalėdą".

Ar galėjo Kristus gimti 25 gruodžio laike pagoniškų švenčių? Rymo katalikai taip kartu ir protestonai pripažįsta 25 gruodžio Kristaus gimimo dieną. Graiko-katalikai, armėnai ir sirijonai krikščionybės promotoriai, katrie krikščionybės iš Azijos eksportavo į Europą. Jie tiki arba randa, kad Kristus buvo gimęs 6 d. sausio. Tai ir tą dieną laiko Kristaus gimimu. Garsus enciklastikas kun. Breneer savo žinyne "Historic Note-book",

Kristaus gimimą paduoda taip: pagal Hierio Kr. gimė gruodyje 7 m. pirm vadinamą Kr. gimimą, pagal Petavius ir Usheri gimimas įvyko 25 gruodžio 4 m. prieš Kristaus gimimą. Pagal Angenį ir Veinerį gimimas įvyko kovo mėnesyje 4 m. pirm. Kr. gimimą. Pagal Scaligerį Kristus gimė spalio mėnesyje 3 m. anksčiau mūsų skaitlinės. Pagal Eusebius Kristus gimė 6 d. sausio 2 m. anksčiau mūsų skaitlinės. Pagal Sv. Jeronimą Kristus gimė 25 gruodžio 3 m. anksčiau mūsų skaitlinės. Dabartinė skaitlinė 1927 sumanyta Dionyzo Exigiaus 540 m. Įvesta 37 šimtmetyje. Pagal Britaniko Enciklopedijos Rymo bažnyčia Kristaus gimimo dieną 6 sausio perkeitė į 25 d. gruo-

džio 354 metuose. Kristaus laikų istorikai ir kronikai visus pasaulio didelius ir mažus nuotikius pažymėjo, bet apie Kristaus gimimą ir jo veikimą nieko neįrodė ir nieko neužrašė. Užtai bažnytiniai istorikai enciklozistikai nevienodai nustato Kristaus užgimimą.

Nėra tiek svarbu žinoti kaip pagoniška šventė Kalėdos virto Kristaus užgimimo švente. Bet svarbu yra, kad Kalėdos yra metinė šventė, katra mūsų gyvenimą iš seno meto perkelia į Naują Metą. Tai aišku, kad mūsų obalsis link Kalėdų yra: laimingų Kalėdų ir dar laimingesnių Naujų Metų.

M. Stakėnas.

So. Boston, Mass.

LATVIŲ MINISTERIS APIE RYGOS KONGRESO PASEKMES

Latvijos socialdemokratinės valdžios užsienių reikalų ministeris Fr. Cielens štai ką rašo "Socialdemokrats" 17. XI. 27. straipsnyje "Pavoingas žaizlas Lietuvos likimui". Jis nurodo, kad Lietuvos vidujinė tvarka nusilpnino visai visai jos prestižą užsienyje, Lietuvos ir Lenkijos tarpe yra nenormalė padėtis. Lenkija gi pasinaudodamb dabartinę vidaus tvarka Lietuvoje, nori ją padaryti savo sąjungininke ir bendrai pavergti. Cielens sako, kad: "jei visą tą turint mes pastebėsime dar kas atidengta dabar Rygoje lietuvių emigrantų kongrese, tai Lenkijos ir Lietuvos dabartiniai šantykiai reikia pripažinti tokiais, kurie gali duoti nelauktus vaisius."

"Viena dalis lietuvių emigrantų savo aklo pykčio pasekmėje prieš reakcinę valdžią, yra pasirengusi imti bet kurią pagalbą ko voje prieš savo žemės valdžią dargi nuo Lenkijos. Savo politinės trumpregystės dėlei jie nesupranta tokių pavojingų išdavų, kaip savo valstybei, taip ir tautai Rytų Europoje. Jei Lenkija duos kokią pagalbą, tai tik vienintėliu tikslu, kad išnaudoti emigrantus kaip apgailėtiną iškabą savo imperialistinių tikslų pasiekimui, Lietuvos užkariavimui ir įterpimui Lenkijos valstybėn. Jei nuo Vilniaus būtų po vienokia ar kitokia maska suorganizuota Lietuvos "išvadavimo karas", tai faktiškai tas būtų Lietuvos užkariavimas Lenkija."

Taip rašo gabus politikas, užsienių reikalų ministeris Cielens. Jis kreipiasi į Lenkijos darbininkus, kad jie paveiktų į valdžią ir tokie pasiryžimai būtų sustabdyti.

Speigai

Dr. Drangelis, Tulyis ir Karpavičius dar vis laukia garbės konsulo titulo. Kada jiems smetonininkai tai pažadėjo, tad Karpavičius teisinosi, kad jis dar niekuo nėra jiems pasitaravęs. Dabar jau aišku, kam jis skundė Radį ir Bortkevičienę!

Mykolas Kalinin, Maskvos Centralinio Vykdomojo Komiteto pirmininkas, praeitą žiemą Yale universiteto profesoriui Jerome Davis'ui pareiškė, kad bolševistinė valdžia siulo didelius pelnus užsienio kapitalui, taip jau ji duosianti gerą protekciją koncesionieriam. Gi šių metų spalio 25 d. K. Valonis "Vilnyje" išdžiai pareiškė, kad bolševikioj kapitalizmo priešai yra šaudomi, kaip ir by kurioj kitoj kapitalistinėj valstybėj. Tai tau ir "vienintėlė proletarų valdoma šalis!"

Tautos vienybės reikalu

Vinco F. Jankausko laiškas Sandariečių konferencijai.

Gerbiemieji Konferencijos nariai: —

Negalėdams del svarbių priežasčių pributi konferencijon, tariu garbės minėti, kad mūsų tautos išgelbėjimui nuo užsienio ir vidujinio pavojų, kurie grėšia mūsų visai tautai amžina pražutimi, yra reikalinga įvesti be jokio lukesio sekancias peremainas:

1) Suformuoti tuojau iš liaudininkų, krikščionių demokratų, socialdemokratų ir tautininkų stiprų tuom laikinį kabinetą, kurį galėtų gerbti ir remti visa tauta

2) Visomis jėgomis kas viena partija turėtų švelninti savo santykius su priešingomis sau partijomis seime, laikraščiuose ir kitur.

3) Tuojau tautininkų dabartinė Lietuvos valdžia turėtų paskelbti naujus rinkimus seiman.

4) Tuojaus turėtų būti panaikinta Lietuvoje cenzura laikraščių ir paskelbta susirinkimo ir žodžio laisvė.

5) Visi politiniai prasikaltėliai Varniuose, kituose kalėjimuose ir svetimose šalyse apsigyvenę turėtų būti dovanoti, išskiriant tik tuos, kurie vedė ar veda intrigas prieš Lietuvą su svetimomis šalimis.

6) Kad joks valdininkas nebutų daleistas į kenkti laisviems šalies seimo atstovų rinkimams.

7) Kad laike rinkimų karo stovis būtų panaikintas dviems savaitėms ir suvis į šešis mėnesius po seimo susirinkimo.

8) Kad mirties bausmė būtų suvis panaikinta išskiriant tik šalies išdavikų, šnipų ir svarbių kriminalių prasikaltimų atsitikimuose.

9) Šiuomi laiku atidėti visas konstitucijos permainas, pakol tas nebus galima įvykdinti laiku, kada visa šalis galėtų tai spręsti prie rimto protavimo ir be jokių varžymų iš vienos ar kitos partijos pusės.

10) Seimo nariai, prezidentinį galėtumėm išpildyti dentas ir Seimo valdyba tinkamu budu, turiu garturėtų būti renkami tik lėbės patarti konferencijos galiu, konstitucijos nustatytu, budu.

11) Visi armijos reikalai turėtų prigulėti vien tik nuo konstitucijos paskirtų valdininkų ir visa armija ir jos vadai neturėtų save demoralizuoti kišimuosi į šalies politiką.

12) Visa tauta turėtų dėti visas jėgas apsigynimo sustiprinimui.

13) Nemegsti jokių diplomatinų ryšių su Lenkija pakol visas Vilniaus kraštas nebus sugrąžintas motinai (Lietuvai, nors karo stovis su ja būtų panaikintas.

14) Koartimiausi diplomatiniai ryšiai turėtų būti užmegsti ir nuolat palaikomi su draugingomis Lietuvai šalimis, ypatingai su Rusija, Vokietija, Latvija ir Estonija, Suomija ir Anglija.

15) Lietuvos valstybė, jos diplomatai ir konsulai turėtų tinkamai atsakyti į kas vieną ant Lietuvos užsipuolinimą tarptautinėje spaudoje, kad gauti pasaulio pritarimą ir paramą Tautų Lygos sprendimuose ar karo laiku. Šiuomi laiku spaudos įtekmė nuveikia net ir armijos kogeriausius pasisekimus.

16) Nežiurint koki tai nebebutų santykiai tarp partijų, laike pavojaus Lietuvai, visos partijos ir visa tauta turi veikti greit ir sujungti savo visas jėgas šalies apgynimui.

Kadangi Lietuva ir mūsų visa tauta randasi šiuomi laik kodžiausiame pavojuje iš lenkų pusės, kurie jau per šimtus metų mėgina sunaikinti mūsų numylėtą kalbą, mūsų šalį, ir podraug' visą tautą paimti į savo jungą ir ją kogeričiausiu budu sunaikinti, mums Amerikoje gyvenantiems tautos vaikams, vyrams ir dukterims prieguli dėti visas pastangas prašalinti ant visad tą pavojų ir šiuomi laik mėginti duoti jai kogeričiausią paramą ir kad tą mūsų užda-

Linkėdamas kogeriausio konferencijai pasisekimo ir pabrėždamas savo pasiruošimą veikti savo tautos labui bet kokiam paskirtam reikale.

Su tikrai gilia pagarba

Vincas F. Jankauskas.

WORCESTERIO SANDARA

Iš draugijų gyvenimo

Iš praeities SLA. 57 Kp. ir paskui 318 Kuopos

Prisirašęs prie SLA. 57 kuopos 1916 metais kovo mėnesyje, radau pirmininkaujant p. A. Dėdno. Tais laikais nors buvo karštų socialistų narių, bet visuomet viršū imdavo taip pirmaisiais vadinami tautininkai. Kaip buvo malonus, puikus susirinkimai ir budavo daug gražaus veikimo. Ir parengimų surengdavo ir padarydavo gražaus pelno. Tais laikais, dar daug dirbdavo Jonas Pupis, J. Karazija, J. Ruktytis, Leonas Jablonskis, A. Bernota ir daug kitų. Bet laikui bėgant skilus socialistams su bolševikais, ir iš Worcesteriečių tarpo beveik visi likosi bolševikais ir pradėjo jau lyti į SLA. 57 kuopą. Bet epidemijai "influenzai" 1918 metais ir SLA. Centro Tarybai uždėjus ant narių ekstra mokesčius, palaikant SLA. centro išdą ir to reikalaujant valdžiai jau tuometiniai bolševikai pasiuto, ir net keletas apleido SLA. kuopą, užsikeikdami, kad jie daugiau negrįž prie buržujų padaro. Ir vėl buvo apriemę, nes visi trukšmą dariai pabėgo. Per kiek laiko buvo ramu. Bet štai ateina "ukazas" iš bolševikiško abazo, kad visiems briauniai į SLA. organizaciją ir užkariaut. Na ir "tavarščiai" pradėjo rašyti buriais, ir ko tolyn to aršyn. Vis didesni lermi kildavo kuopos susirinkimuose. Jeigu tik duosi įnešimą kad reikia aukų kokiems lietuviškiems reikalams, ar tai kas paragino prisidėti prie kokio lietuviams naudingo apvaikščiojimo, tai kaip bematant ir sukeldavo kacių muziką. Iš visų kamų tik pildavosi visokių komplimentų. O jei bolševikai, tai žiūrėk tai įnešimas paskui įnešimą, patarimas paskui patarimą visokiems politiškais kalboms, visokiems žiburėliams, Rusijos badaujančiams, o saugok viešpatie, jei pasipriešinsi arba pasakysi, kad tokie politiškų kalinių šelpimai fraternali organizacijai yra uždrausta. Tuomet apšaukia provokatorium, buržujų klapčiuku, šnipu ir visokiais kitais iš "Laisvės" žodynų komplimentais

Matant, kad ilgiau su tais žmonėmis negalima veikt ir dirbti naudingą darbą del organizacijos darbo ir Lietuvos gerovės, 1923 metų rodosi pavararyje (neturiu po ranka dokumentų), tiek atmenu, kad įvyko susirinkimėlis V. S. Jokubyno namuose (tuomet gyveno Worcesteryje) Tai buvo šių narių užma-

nymas: V. S. Jokubynas, A. Kriaučialis, J. J. Krasinskis, K. Budinavičius, K. Zarlis, B. Mingila, A. Sobinskis ir kiti. Pasitarus nutarta prašyti SLA. Centro Valdybos, kad duotų mums leidimą suorganizuoti kitą kuopą ir pavesta surašinėti su Centro Valdyba p. V. S. Jokubynui ir A. Kriaučialiui.

Už kiek laiko mums pavėlėjo su išpildymu tam tikrų formalumų. Gavus leidimą, reikia dirbti. Pradėjus darbą tuojau išėjome medžioti narių ir kaip bematant persikelia 60 narių į naują 318 kuopą. Pradėjus rašyti naujus narius kyla didžiausias lermas iš bolševikų pusės. Eidami visur kalba kad ta kuopa negyvuos, kad nelegališka ir taip toliau ir taip toliau.

Bet štai gaunam SLA. Centro čarterį naujos kuopos, ir tapo sušauktas pirmas susirinkimas spalio 7 d. 1923 metais. Pasirašė ant čarterio 12 narių, tapo išrinkta valdyba iš veiklių narių, kaip Budinavičiaus, Jokubyno, Krasinsko, Kriaučialio ir kitų, ir susirinkimuose nereikėjo sėdėti po 7 valandas, kaip buvavo pirmiau. Nepaisant nieko žengta pirmyn ir po šiai dienai mūsų kuopoje yra jau narių apie 300 ir pinigų kasoje turim. Turėjome pasiuntę į SLA. buvusį Seimą New Yorke 6 atstovus. SLA. 318 kuopa priklauso prie Worcesterio "Lietuvių Draugijų Tarybos" ir turi atstovus Labdarystės Draugijoje. Šiame priešmetiniam susirinkime nutarė pirkti 5-kis šėrus Worcesterio Lietuvių Tarpusavinio Banko) ir kitus pinigų laikyti ant idėlių. Šiuos met įsteigta prie S. LA. 318 kuopos mokyklėlė vaikūčiam, kur mokinama skaityti ir rašyti lietuviškoj kalboj.

Bet dabar grįžus prie 57 kuopos, pažūrėkime kas ten darosi ir šiandien.

Pirmiau tas komunistuojantis elementas, visuomet žodžiu ir per "Nelaisvę" sakydavo, kad priežastis visokių lermų, tai tautininkai ir Sandariečiai. Dabar jie 318 kuopoj dirba sau ramiai, o kur yra komunistiško elemento, tai kas kart vis atsiranda nauji skandalai. Visokios rezoliucijų rezoliucijos, protestų protestai, ir taip toliau. Taigi mes turėtume visi gerai pažinti ir įsitęmyti tuos pakuščius avies kailyje. Tai nors paviršutiniai pabrėžiau, kaip ir kodel atsirado Worcesteryje SLA. 318 kuopa.

318 Kuopos Narys
K—as.

Jonas Dirvelis

Talentingas chorų mokytojas. Dabar yra Aušrelės ir Bostono Gabijos chorų vedėjas, daug pasidarėves lietuvių tarpe ir yra per 12 metų Lietuvių Užsų Pasalpinio Klubio pirmininkas.

LIETUVIŲ DAILĖS MOKYKLĖLĖS

Jau rodos nėra daug reikalo kalbėti apie Worcesterį, bet reikia pasakyti, kad šale tu lietuvių, kurių vaikai jau baigia ištautėti, yra gana geras burelis kitų, kurie yra mokinami ir kas naudinga, kaip dailė, muzika, dainos. Dailės mokyklėlė Jonas Dirvelis mokina virš 30 vaikūčių muzikos smuiko, p-lė Paltanavičiūtė mokina apie 15 vaikūčių piano muzikos, p-lė Julė Mitrikaitė mokina apie 10 piano muzikos, J. Žemaitis ir rodos mokina apie 20, o gal ir daugiau piano muzikos. A. Kilinskis apie 10 piano muzikos. Perminas apie 20 piano muzikos. Yra gana daug kurie ima pamokas privačiai. Šitie visi vaikūčiai yra mokinami lietuvių auklėtojų, tad reikia laukti, kad iš jų išaugs ateity gerų muzikų. Užtat garbė tėvams, kad mokina vaikus.

Juozas Kamandulis

Worcesteriečiai visi pažysta Juozą kaip gabų juokingų rolių lošėją komedijose. Tai yra tikras mūsų scenos juokdarys, ilgu metus yra Aušrelės valdybos narys ir išdininkas, yra daug Aušrelės pasidarėves.

vietoj leist lietuvių išdykauči
Aimana

KELI ŽODŽIAI APIE WORCESTERIO LIETUVIŲ TARPUSAVINIŲ BANKĄ

Mintis kilo sutverti tą istaigą tai pavyzdys žydų ir švedų. Tos tautos jau senai įsteigė tuos bankus ir šiandien valdosi milijonais.

Lietuvuose vis vėliau kila tokie sumanymai, bet kaip lietuviškas priežodis sako: geriau vėliau, negu niekad.

Vieną gražią dieną P. A. Dėdnyui, kaip karšto temperamento žmogui atėjo mintis, kad reikia sutverti ir lietuviams. Ir štai pasikalbėjus su vienu ir su kitu ir pritarė. Kad gauti leidimą čarteris iš Mass. valstijos, reikia gauti žmonių piliečių ir štai pasikalbėjus su vienu ir su kitu ir pritarė. Pirmieji

Motiejus Civiškas

Seniausias lietuvis graborius ir Lietuvių Savitarpinės Paskolos Banko išdininkas. Yra daug prisidėjęs aukomis lietuvių reikalams.

taip vadinami banko įkorporantai buvo šios ypatos: Motiejus Civiškas,

Jokubas Ruktytis, Stasys Waškelevičius, Jonas Waškeliavičius, Juzė Ruktytė, Jonas Emkus, Aleksandra Budriavičius, Juozas Žuromskis. Gavus čarterį arba valstijos leidimą pirmas šio banko susirinkimas įvyko balandžio 22 d. 1926 metais. P. A. Dėdno namuose, 14 Suffolk st.

Tan susirinkiman buvo pakviesta keletas vietinių veikėjų, kur ir buvo pradžia padaryta įsteigimo tos istaigos, kuriai yra viltis iškilti ir pavyti žydų ir švedų bankus. Tame susirinkime dar buvo atsilankęs Mass. valstijos bankų komisijonierius, kuris daug mums patarė, kaip vesti ir auginti tą istaigą.

Rodosi nėra dabar reikalo frašyti ir atkartoti banko augimą ir bujojimą, nes skaitantieji "Sandarą" pažina apie Banką randa.

KIEK WORCESTERY BOLŠEVIKŲ

Lapkričio 27 d. vakare atėjo mintis į galvą aplankyti viešą knygyną. Nuėjęs ir paėmęs laikraštį į rankas, pradėjau žinučių žiūrėti. Štai atėjo žydelis:

"Nu, ju belong to workers party? Ui wai wacunare ju dus?" Paskui atėjo ir bolševikai du, kurie išsimokėjo į "Workerj" savo mėnesines.

Toliau žydeliai pradėjo kalbėtis:

"Nu wocamader, ju lider Mr. Kud—os seven month aikain, ui gvalt!"

Mat žydelių manyta, kad mano buta komunisto, ir nanė, kad aš esu Pranas Baguckas, kur tas žmogus yra miręs jau keletą mėnesių.

Taigi pasirodė iš žydelių kalbos, kad taip vadinama žydų ir lietuvių komunistų sekcija tik turi 30 narių, ai matosi, kaip laipsniškai Worcesteryje komunistai usmukę. Jeigu jau vienas š lyderių komunistų N. K. aptyni mėnesiai nemoka, turiam ejo visokios instruktijos iš Vabalio, Prusėikos ir Bimbos, taip sasant buvo nepaprastas komunistas, a jau šiandien gal jau mano prisirašyti prie gyvo rožančiaus, nes Worcesteryje atėjo į madą š davatkos į komunistą, o š komunisto į davatką periversti. Tai tiek šiūm tarpu. Kitą kart daugiau.

Viską Patyręs

GERKITE MUSŲ SODĖ!

Mes išdirbame geriausią sodę ir pristatome į krautuves ir namus. Visados reikalaukite:

Wilben Bottling Co.
Sodės savininkai

Karpaviče ir Jeseliunas

113 WARD ST.

WORCESTER, MASS.

Tel. P 4548

GERIAUSIA KALĖDOMS DOVANA

TAI AKINIAI ARBA AUKSUOTI DAIKTAI, ILGA
ATMINTIS!

Parduodu laikrodžius, žiedus ir visokius auksinius ir auksuotus daiktus labai žemomis kainomis. Taip pat esu laikrodžių taisymo ekspertas. Sugedas laikrodžium atneškite, o bus Tamstoms tinkamai sutaisytas.

J. M. NEVIS (NEVIACKAS)

96 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

Dėdno krautuvėje.

Automobilių Insurance

JAU LAIKAS užsiregistruoti ir inšuruoti jusų automobilių sekantiems metams. Nelauk paskutinės dienos, bet tuoj kreipkis pas žvisiems žinomą agentą

L. J. PAULAUSKĄ, kuris inšurina nuo visko: ugnies, vagysčių, nelaimių, taip pat apdraudžia gyvybę. Patarnavimas kuogeriausias ir teisingiausias. Duodamos lengvos išlygos išsimokėti ir teisingas patarnavimas — tai tavo draugai!

L. J. PAULAUSKAS

14 VERNON ST. WORCESTER, MASS.

(Prie "Amerikos Lietuvio")

Tel. Park 424

CANADIAN TYPE

Salyklų syrupas — Cook arba apyninis paskanintas — šviesus arba tamsus. Pamėginkite ir patirkite jo gerumą.

AMERICAN SPECIALTY CO. INC.

69-71 GRAFTON ST. WORCESTER, MASS.

Vieninteliai pardavėjai Suv. Valstijose ir Kanadoje.
Phone Park 6210-6211

Freeman Model Bakery

INCORPORATED

Mesė kepame gerą duoną, keikus, pajus ir kitokius kepyklos užsakymus padarome

Užeik ir persitikrink (50-52)

75 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

CROWN QUALITY ICE CREAM

Patterson Chocolates. Reikalaukite visur.

Pagaminta:

Andreson & Patterson, Inc.

21 BRIDGE ST. WORCESTER, MASS.

Tel. P. 5203

LIETUVIŲ KORPORACIJA

Vienintelė lietuvių korporacija — valgomų daiktų krautuvė

kuri užlaiko visokius valgomuosius dalykus: mėsą, vaisius ir kit. Jos vedėjas yra geras lietuvis ir patyręs biznieriūs J. GLOVICKAS

Todel visi ten pirkite savo valgius.

632 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

VAŽIUODAMAS SUSTOK!

Pas Petrą Jurkiną ir Vincą Liaudanską o mes jums aprupinsime visokiais reikalingais daiktais automobiliui. Parduodame gesoliną, aliejų ir kt. automobiliams reikmenis.

Mūsų vieta: Kampas Lamartine St. ir
278 Harding st. Worcester, Mass.

Antanas Gotautas

Senas Sandarietis ir geras tėvynainis, yra buvęs Sandaros Centro vice-pirm. dabar veikia tarpe klubiečių.

SKAITYMAS LAIKRAŠČIAI IR JŲ

Kiek į Worcesterį iš tikrųjų laikraščių ateina, niekas tikrai nežino. Bet skaitant dalyką, ir susisžinojus su laikraščių administracijomis bei kitokiais keičiais šiaip taip buvo galima susekti kaikiurius davi-

\$2000. Be to, turi knygų viešam skaitymui sv. Kazimiero parapija. Skaityklas užlaiko Lietuvos Ukėšų Pašelpinis Klubas ir Aušrelė.

Worcesterio lietuviai laikraščiams ir knygoms išleidžia vidutiniškai tarp \$15 ir 18 tukstančių dolerių, tai yra gana mažai 9000 lietuvių, nes nei po \$2.00 ne išleidžia į metus. Bet vargu ar ir išleis kada daugiau.

Aimana

Fėrai

Nesenai įvyko Susivien. Draugijų fėrai svetainės paramos naudai, bet žmonių atėjo labai mažai, tad sulyginant su darbu ir pelno liks labai mažai.

Nelaimės

Pereitą savaitę automobilio katastrofoje užsimušė L. Platakis. Laidojimo patarnavimą suteikė graborius J. Dirsas. Per 11 mėnesių Worcesterio automobiliai užsimušė 23 žmones.

Susirinkimai

SLA. 318 kp. priešmetiniame susirinkime išrinkta kitiems metams valdyba: Pirm. P. Juozienas, vice-pirm. A. Janušonis, fin. sekr. J. Mozuraitis, II fin. sekr. J. Pranckevičius, užrašų sekr. J. Krasinskas, izdin. J. Dvoreckas, izdo glob. A. Šoblinškas ir J. Laurinaitis, korespon. J. Kaulakis. Veikiančioji komisija: Rautkys, Montvilienė, Laurinaitienė, Janušonis ir Bernotavičia. Pinigus kuopa nutarė padėti Liet. Savit. Paskolos Banką. Surinkta aukų labdarų reikalams kalėdų fondui.

SLA. 57 kp. priešmetiniame susirinkime išrinkta valdyba: pirm. M. Stabulionis, vicepir. O. Jelskis, fin. sekr. J. Salaviejus, II fin. sekr. J. Skliutas, užrašų sekr. Urmanas, izd. Norvaisa, izdo glob. M. Paltanavičaitė ir O. Jucius, korespond. P. Kyba. Aukų Kalėdų fondui surinkta \$9.50.

REAL ESTATE

Turiu daug farmų, štorių ir namų parduoti arba mainyti. Ateikit pasiteirauti, o iš toliau rašykite laiškais.

PETER SHIMKUS
138 MILLBURY ST.

JUOKINGOS KALĖDOS

Ateina Kalėdos, ateina Kalėdos, —
Džiaugias biznieriiai visi;
Panelės ir bobos futromis rėdos,
Vyrai jų vaikščios basi!

Sklepuose alus ir blogiausia degtinė,
Stovi gerai užkimšta,
Bus šiomet daugumui Kučia paskutinė,
Pono graboriaus ruošta.

Tukstančiai dolerių bus išsvaistytų,
Šimtai išleista niekais,
O jei kas kulturai kiek paprašytų,
Liepsim jam eit po velniais!

Jau rengia eglaites Kalėdų Dieduką, —
Dovanos, auksas, šilka...

Viens radio duoda, o kita jam suka
Niekniekius gautus dykai.

Darbštus gaspadorius ir naktį sapnuoja
Prezentus žmonai pirktus,
Žmona, jam sapnuojant, slaptinai bučiuoja,
Inamius — vyrus kitus.

Dabar prie dešrų, kopustų, kiaulienos,
Munšaino, vyno, alaus;
Suvalgius, išgėrus viską, ne vienas
Vargti ant žemės paliaus.

Okus Pokus.

WORCESTERIO KOMUNISTŲ GADZINKOS

— / — / —

Antifona

Pradėkime žodžiais ir darbais
garbinti Rusiją,
Pradėkim apskiniėti komisarų darbus.
Pribukite burliokai mums ant padėjimo,
Sergėkit nuo lietuvių spaudoje puolimo.
Garbė buki Leninui ir Trockiui žydeliui
Ir burliokams ir čainiams ir Čekos
budeliui.

Giesmė

Sveika buk Rusija, barzdoti burliokai,
Šalin visi lietuviai, geresni poliokai.
Mes lietuvių nekenčiam, kad jie myli
tautą,
Delto Trockį garbinam, kad jo graži
barzda.
Aukso skrynia mes radę visas
ištuštinom,
Kol darbininkus žmones badu išmarinom.

Melskimės

Sventas buk Trocki, jeigu esi nužudytas,
Jei bolševikų kulkų kunas subadytas,
Kuris mus neapleidai budamas ant svieto,
Lai bus tavo dušelei rojui linksma vieta.
Nepyk ant savo tarnų už tokią silpnbę,
Kad nestengiam pergalėt lietuvių
stiprybę.
Prieš jo abrozda visi kniupsti pulkime,
Ir barzdele raudoną pabučiuokime.
Visi mus bolševikus smarkuoliais vadina,
Kol patys neižtyštam pamatę merginą...
Šaukiam į bendrą frontą, neateina niekas,
Baigiasi mūsų fondas, baigia nykti viekas
Galaskim peilius rrrrevoliucijai,
Padėkim bolševikų Rusijai.
Pribukit visi mulkiiai mums ant padėjimo
Gelbėkit nuo morgičių mūsų uždėjima.

Giesmė

Sveika skrynia pripilta skambančių
pinigų,
Mes nemylim atskaitų nei mums reikia
knygų.
Tegyvuoją bemoksliai, dėkitės prieš mūsų,
Turtus pasidalinę nebkęsim ir jusų.
Bukim tvirti kaip muras, kol mergos
nematom,
Saugokimės, kad nebut, kaip šleimos
čebatam.
Leninas padirbo rezoliucija,
Trockis sukėlė revoliucija.
Leninas nužengė į dangų.
Trockį pasodino be lango.
Klaupkimės...
Sveikas Matijošaiti, pažinojęs meilę,
Mes tave matydami, varviname seilę.
Komisaras.

Juozas Dirsas
Lietuvis graborius, jau-

COLONIAL ICE CREAM CO.

Cream & Fancy Ices

26 COLTON ST.

Tel. P 187

Pristatome į namus gerus
tavorus

A. GOTAUTAS

96 GREEN ST.

WORCESTER, MASS.

SLA. 57 kuopos organizatorius

Norintęji prisirašyti prie
didžiausios ir turtingiausios
lietuvių organizacijos,
matykite mane

NEW IDEAL MARKET

155 MILLBURY ST.
Worcester, Mass.

Krautuvėje laikome
geriausias prekes

J. Haidamavičius, savinink.

LYNN SHOE

Repairing Co.
111 Millbury Street
Worcester, Mass.
Tel. Park 8116
L. Lekas, Sav.

Batai valomi ir taisomi.
Mūsų ilgas prityrimas įrodo
darbo gerumą. Darbą atliekam
Tamstai belaukiant. Valome ir
skrybėles. Visus darbus garantuojam

WORCESTER LITHUANIAN CREDIT UNION STOVIS

1927 M. LAPKRIČIO 9 D.

Paskolų išduota ..\$8,702.00	Šėrai	\$2,684.00
Išlaidos	Idėliai	6,027.44
Nuošimč. išmokėta 100.21	Apsaug. Fondas	40.00
Pinigų bankoj	Nuošimčių gauta	1,168.00
Ant rendų	Pabaudų	110.01
	Iv. sask.	2.00
	\$10,031.45	\$10,031.45

Paskutiniaisiais metais, nuo
lapkričio 1, 1926 m. iki lap-
kričio 1, 1927 m. paskolų
išduota (47 ypat.) \$14,711
Šėrų parduota už 1,828
Idėlių sudėta .....

9,001.25
Idėlių išimta 3,919.64
Drgija dabar turi 161 narį
Direktorių viso yra 15,
kiekvienam metiniam susi-
rinkime darenkama po 5
naujus.
Susirinkime lapkričio 10
d. užgirta šis direktorių są-
statas:

Direktoriai 3 metams —
J. J. Krasinskas, A. Kriau-
čialis, A. Janušonis, J.
Dvoreckas, J. Glavickas.
Supervisory Kom. — J.
Glavickas, J. Emkus, J.
Dvoreckas.

Visuomet kreipkitės prie
Worcester Lithuanian Cre-
dit Union.

Sekr. J. J. Krasinskas

NEREIKĖS ŠALTI!

AR ŽINAI, kad mes visus lietuvius aprupiname
visais reikalingiausiais daiktai: vasarą —ledu, o žiemą
—anglimis! Mes turime geriausios anglies, kokios ru-
šies tik jums reikia. Pristatome į jusų namus ir grei-
tai. Atminkite, kad gera prekė, greitas patarnavi-
mas, prieinamos kainos.

Nepamiršk anglių reikalauti iš mūsų

JONAS KIELA

441 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

Tel. Park. 134 Gyvenimo tel. C. 2953-R

Tel. P. 6101.

SPECIALIŠKAI KALĖDOMS!

Galima gauti tikro lietuviško skilandžio, paršiur-
kų, kumpių ir visokios rušies dešrų, prieinamiausio-
mis kainomis. Taip pat duosime kiekvienam sieninį ka-
lendorių 1928 metams.

L. & K. ZURLIAI Savininkai

53 LAFAYETTE ST. WORCESTER, MASS.

Linksmų Kalėdų visiems mūsų kostumeriams!

JAU KALĖDOS! Tai greit laikas bėga!

- Gerai, o ko Kalėdoms reikia?
- Nagi, dovanų, — broli, be to negalima apseiti!
- Na, o kur imsime dovanų pirkti?
- Aš mačiau KRAUT UVĖ PO NO. 372-376 MILLBURY STREET gra

žiai įrengtą ir gražių prekių keturi langai prikrauti, geriausių visokių, viso
kiausių daiktų Kalėdoms. Puikus pasirinkimas, patarnavimas kuogeriausias.
Visko galite gauti, nes tai didžiausia drapanų krautuvė ant Millbury st. Duoda
gražias dovanas Lindberg Kalendorius.

— Na tai gerai, visi skubinkit pas

A. J. KATKAUSKAS

372-376 MILLBURY ST. Tel. Cedar 7206 WORCESTER, MASS.

Iš worcesteriečių atsiminimų

Rašo Sandarietis

WORCESTERIO LIETUVIŲ 10 METŲ GYVENIMO APŽVALGA

Atvykus man į Worcesterį 1917 mete, Worcesterio lietuviai jau judėjo. Tais laikais iš pažangiųjų lietuvių turbūt pirmą vietą užimdavo socialistai. Socialistų 40 kp. tais laikais rodosi turėjo suvirš porą šimtų narių. Jų būveinė buvo dabartinė bolševikų 29 Endicott st. taip vadina lietuvų salė. Prie socialistų 40 kp. buvo sutvertas choras. Chorui vadovavo tais laikais Jonas Dirvelis. Choras buvo gana išlavintas ir gerai sudainuodavo. Vasaros laikais buvo rengiami įvairūs išvažiavimai į ukes. Išvažiavimai budavo skaitlingi ir linksmi, ne taip, kaip dabar, kad susėdę pakrumėje ir snaudžia. Buvo šokami įvairūs lietuvių šokiai, žaidžiama žaislai ir t.p. Žodžiu taip vadinami piknikai, skyrėsi nuo dabartinių. Politikoje žymios rolės nelėdavo vietiniame gyvenime, nes teisybė, tais laikais ir nebuvo tiek daug politikuojama, kaip kad dabar. Dabar virto visi politikieriais, ar kas supranta ar ne.

Antrą vietą po socialistų užimdavo vietinė šv. Kazimiero parapija ir visa eilė draugijų. Tais laikais gerai gyvavo vietinė vyčių kp. nes turėjo sutraukusi didelį būrį jaunimo. Smarkiausi veikėjai buvo, vyčių kp. dabartiniai "Aušreliečiai". Vargonininkavo tais laikais sv. K. Bažnyčioje gerb. Čižauskas ir buvo linksmo budo žmogus ir mokėjo jaunimą prie choro palaikyti. Klebonu buvo parapijos kun. J. J. Jakaitis, kuris ir suardė, rodosi vyčių kp., beskirtydamas jaunimą į dievotus ir bedievius. Čižauskas apledo suskilo vyčiai, ir, vadovaujant V. M. Čekanauskui B. Mingilui, J. Strimaičiui, P. Steponkui, J. Raukčiui ir kitiems, tautiškai nusistatėsiems lietuviams buvo pakviestas gerb. M. Petruskas ir sutverta "Aušrelė". Prie sutvėrimo "Aušrelės" pasidarbavo daug "Sandaros" 16 kp. nariai, L. Jablonskis, Pupis, Raukty, A. Bernota ir kiti.

SANDAROS 16 KUOPA.

Sandaros kp. tais laikais buvo silpnutė, vėliau apie 1920 m. stojus dirbti "S." 16 kp. V. M. Čekanauskui, "S." kp. buvo pasiekus nariais apie 180. Čekanauskui bedirbant prie 16 kp. ir buvo sutraukta visi veiklesni veikėjai, kaip tai J. Krašinskas, A. Kriaučiulis, K. Zurlis, Mingela, J. Pelecskis, panelė Ramanauskaitė, p. Juzenaitė, J. Rauktytė ir visa eilė kitų dabartinių Sandariečių, kurių čia negali suminėti del stokos vietos.

ALTS. 16 kp. yra daug

pasidarbavus Worcesterį, kaipo politiška organizacija, yra išauginus daug veiklių narių, kurie užima žymias vietas šiandie įvairiose organizacijose, nors šiandie "S." 16 kp. ir sumažėjus nariais ir veikimu, bet visiškai žino, kad sandariečiai ką paima tai ir padaro.

Dr. F. S. Zurwell

Vienintelis lietuvis daktaras Worcesterį

Sandariečiai pirmi apvaikščiojo Lietuvos nepriklausomybės šventę, Sandariečiai dirbo Lietuvai šelp. draugijoje, kuri yra pasiuntus kelis tukstančius dolerių į Lietuvą, Sandariečiai buvo sutvėrę Worcesterio Lietuvių Draugijų Tarybą, kuri yra nuveikus daug žymaus darbo, lietuvių vietiniame gyvenime ir yra surinkus nemažą pinigų sušelpimui daugiausia Vilniaus našlaičiams. Sandariečiai, remdavo visą tautinį judėjimą. Sandaros 16 kp. nariai šiandien vadovauja kaip tai Ukėsų Pašelpiniam. Klubui, SLA. 318 kp. Lietuvių Savitarp. Pašolos Banke ir tt.

Juozas Žemaitis

Sv. Kazimiero parapijos vargonininkas, geras dainininkas, baigęs Holly Cross Kolegiją, yra draugiškas ir gana simpatingas vyras.

Sandariečiam kaip kitur taip ir pas mus dirva yra nelengva dirbti, nes prisėina grumtis dviem frontais — su klerikalais ir bolševikais.

Kaip su pirmais, taip ir su antrais "S." kp. nariams prisėidavo susitikti draugijose ir organizacijose, ir kovot, už Lietuvystę ir kelti lietuvių vardą vietoje, toks darbas buvo nelengvas, ir prisėidavo tankiai apšviesti kp. reikalus ir kitose draugijose pasidarbauti, kad tų draugijų nariai nebūtų išnaudojami ar tai juodojo ar raudonojo internacionalo reikalams. Taip buvo padaryta SLA. 57 kp., kur buvo ir yra jos

Petras Skrickis

Yra pirmasis aušrelietis ir dainininkas, gaugybėse parengimų dalyvavęs, yra geras lietuvis.

vaivą paėmę bolševikai. Čia tikriems SLA. nariams nusibodo klausyti bolševikų žaunų ir buvo sutverta nauja SLA. 318 kp., kuri šiandien jau gyvuoja 4-tas metas ir turi apie 250 narių. Virš minima kp. yra sutvėrus jaunimo kp., taip pat šiais metais įsteigė jaunųjų mokyklą, kurią jau lanko gana skaitlingas būrys vaikų.

Juozas Salaviejus

SLA. 57 kp. Finansų Sekretorius, yra daug kuopai pasidarbavęs ir dalyvavęs, daugely teatrinių lošimų.

WORCESTERIO ORGANIZACIJOS

Didžiausia dabartiniu laikų Worcesterį nariais organizacija yra Ukėsų Klubas, turi apie 700 narių, turtu pralenkia kitas organizacijas, nes turtas yra skaitomas apie \$35,000.

Klubas yra nutaręs statyti savo nuosavą namą. Žemė jau yra nupirktą, darbas prasidės apie pavasarį 1928 metais. Užmanymas puikus ir daug lietuvių tą klubo užmanymą remia. Daugiausia susirūpinę tuomi namo statymo darbu vietiniai bolševikai, bet nemanykit, kad jie — darba remia! Ne, jie bando ardyti, ir jau skverbiasi į klubą ir krečia įvairias provokacijas prieš veiklesnius narius, kad tik tam darbi pakenkus. Ar jiems pasiseks, pama-

Yra Klube ir kitokių pauksčių, kurie neva vadinasi gerais klubo užtarėjais, bet tam darbi ir priešingi. Tokių narių klubas turi net savo valdyboj, kurie neva kalba kartu su

valdyba vienodai, o išėję lauk pučia į bolševikų duris. Ta klausimą turės išrišti metinis susirinkimas ir tokiems valdybos nariams kurie veidmainiauja klubiečiai turėtų parodyti duris.

Antrą vietą iš pašelpinių organizacijų užima SLA. 57 kp., kuri turi apie 500 narių. 57 kp. priklauso daug gerų lietuvių ir jų visų negalima kaltinti, nes kaip pašelpinė organizacija čia rōdosi nieko nereikėtų daugiau daryti, kaip tik rūpintis tai reikalais. Bet šia nelaiminga kp. yra pasigrobo bolševikai ir jie čia savo visą centrą įsitaisė. Jeigu kitur kur jiems nepasisekė kokios rezolucijos, ar protestai pravaryti, tai jau SLA. 57 kp. parsineša ir toji nelaiminga kp. yra visai taip tampoma. Daugumoje nariai apie tai nieko nežino. Žinoma, tai pačių narių pasileidimas.

Paskutiniais laikais tenka sužinoti, kad į SLA. 57 kp. žada atvykti p. S. Gegužis su SLA. konstitucija ir nekuriems tų rezolucijų mašinistams gal teks mokintis SLA. konstitucijos? Pagyvensime, pamatysime.

Toliau čia yra visa eilė kitų draugijų, organizacijų ir parapijų. Sv. Jurgio, sv. Kazimiero ir sv. Liudviko Draugijos yra seniausios Worcesterį, narių visos turi apie 1000, kasose pinigų jos visos turi į kruvą sudėjus apie \$30,000. Pirmiau šios organizacijos buvo grynai katalikiškos ir čia nariai turėjo sykį metus atlikti ausinę, vėliaus atsiradus laisvesnėms organizacijoms, kaip tai Lietuvos Sunų, Klubui, SLA., ir tenai per vargus per

pasidarbavimą laisvesnių narių, tas likosi protokoluose įrašyta ir panaikinta. Vėliau kun. Jakaitis su būriu davatkų buvo vėl norėjęs įvesti tą baudžiavą t. y. ausinę, bet, čia joms nusisėkė. Tos 3 draugijos šiandie stovi pusiau į bažnyčią, pusiau į tautišką pušę. Kadangi daug jau apysenių narių priklauso, tai tai susirinkimuose tankiai buna daug ginčų visai be-reikalo ir nieko neturint bendro su draugijų reikalais.

Worcesterį Lietuvių yra prskaitoma apie 10,000 arba 9,000, yra 2 parapijos. Žmones yra apskrovę di žuomų Komos trus, kestimis. Karo laiku ir po karo čia klerikalai savo įvairiems fondams yra iš Worcesterio išvežę kelis šimtus tukstančių dolerių. Karo laike čia žmonės uždirbdavo didelios algos nuo \$60.00 iki \$100 į savaitę, t. y. drato išdirbystėse. Fabrikų čia yra visokių daugiausia geležies išdirbysčių, kaip tai drato mašinų ir tt.

Šiais laikais darbai labai sumažėję ir algos labai mažos, darbai sunkūs ir darbininkai yra kapitalistų išnaudojami. Dirbama ilgos valandos, 12 valandų į dieną, daugiausia 10 v. Darbininkai neorganizuoti, streikai kada tik kokie buvo visuomet darbininkai pralošdavo.

Lietuvių pramonininkų yra gana daug ir visokia pramone užsiimančių. Pramonininkai lietuviai irgi neorganizuoti. Buvo bandoma keletą sykų suorganizuoti visus lietuvius pramonininkus į kruvą, bet iki šiol tas darbas nepasisekė.

Dabar neseniai susitvėrė Vaizbos Butas, kuriame vadovauja Dr. Landžius, Dr. Puskunigis, "Amerikos Lietuvis" leidėjas p. M. Paltanavičia, advokatai A. Mileris, I. Barkus, Ad. Baublis ir kiti vietiniai žymesni veikėjai. Pažūrėsim, kaip tas darbas seksis. Linkėtina gerų pasekmių.

Worcesterį rodosi visko yra ir nieko netruksta, bet vieno dalyko truksta, tai lietuvių vienybės. Čia yra blogų papročių daug. Jeigu kuris veikėjas daugiau yra pasidarbavęs, tai tuoj bandoma įkasti, apšmeižti ir tą syk norais ar nenorais tokie veikėjai buna priversti šalintis iš veikimo. Tas tai baisiai bloga ir šitos klaidos turėtume taisyti.

Sandarietis.

K. S. BUSH

Geriausiai prityręs siuvėjas. Jei jums reikia naujų siūtų, ar senus taisyti, atekite:

1 VERNON ST. WORCESTER, MASS.

NATIONAL BOTTLING COMPANY

Visokios rūšies toniko išdirbystė

464 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

Phone Park 5452

SALDAINIŲ KRAUTUVĖ

Ice Cream, Sodė, Saldainiai, Vaisiai, Cigarai ir kitoki reikalingi šventėms daiktai

MIKE FLEK

134 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

Tel. P. 2193

S. M. SHAPIRO

101 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

Dažų, geležies prekių, mielių ir apynių krautuvė

Be to mes parduodame žemiausiomis kainomis.

Stove 16.75. Chestnut 16.00. Mixed 16.40. Eggs 1575

JONAS VIERAITIS

Ar žinai, kad neseniai atidariau valgomų daiktų krautuvę? Pas mane visada tavoras yra šviežias ir geras, kainos prieinamos. Ateik ir persitikrink!

JONAS VIERAITIS

29 FIFTH AVE. WORCESTER, MASS.

PETRAS KATKAUSKAS

Pranešu Worcesterio Lietuvių visuomenei, kad aš budavau naujus namus, taisau senus namus ir garadžius ir atlieku kitokius namų darbus. Reikale kreipkitės:

PETRAS KATKAUSKAS,

71 PENN AVE. WORCESTER, MASS.

Tel. C. 5619

JONO V. DABRILOS

154 Franklin st. Worcester, Mass.

Valgykla — sveiki geri valgiai.

Real Estate ofisas. Elektrinių skalbamų mašinų pardavimas. Biznio tel. P. 6089, namų — C. 3667 K

Ar Buvai Kada?

PAS JONĄ DVORECKĄ KRAUTUVĖJE?

kur yra visokių tavorų, valgomų prekių, geros ir šviežios mėsos pirmos rūšies. Patarnavimas draugiškas. Jei nebuvai, tai ateik!

JONAS DVORECKAS

94 WARD ST. WORCESTER, MASS.

UP TO DATE BEKARNĖ

Pranešu, kad atidariau bekarnę. Naujaisi įtaisymai, tad mūsų prekės geros. Reikalui esant veselioms ar kitam pokyliui mes pamname kas tik reikalinga.

B. MINGILAS

986 MAIN STREET WORCESTER, MASS.

MĒSOS KRAUTUVĖ

Pranešame, kad mes už laikome visokios mėsos ir groserių geriausių prekių gamina kas tik reikalinga

J. KAPTELA

63 Lafayette St. Worcester, Mass.

A. Šoblinskas

Prieš šventes mes užlaikome geriausius tavorus šventėms. Mėsa kuošvariausia, kumpiai, desros, vaisiai riešutai ir kiti Tamstai reikalingi daiktai.

Atmink! (50-51)

A. ŠOBLINSKAS

332 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

Tel. P 5356

MILLBURY FURNITURE CO.

Fornių, karpetų ir namų reikmenų krautuvė

182-184 MILLBURY ST. WORCESTER, MASS.

Prieinama ir teisinga vieta, tik kviečiame nepamiršt

Frank Mis

Andrew Gebski

PITTSBURGHO SANDARA

Didžiausias industrijos miestas pasauly

PITTSBURGH, PA. Pittsburgas yra bagočiausiame mineralų apskrityje visoje Amerikoje. Per vieną naktį traukiniu galima pasiekti 60,000,000 žmonių, 75 nuostabiomis Amerikos biznio pareina iš čia. Pittsburgas nors ir nėra prie marių, turi tokią transportaciją, kad toli pralenkia transportaciją keturių (4) didžiausių Portų pasaulyje, kad ir sudėjus juos į kravą. Trys upės čia yra: Monongahela, Allegheny ir Ohio, tai yra vandens transporto kelias į New Orleans, kur galima išsiųsti produktus į visas pasaulio dalis. Transportacija, kuri čia viena upe Monongahela, lengvai pralenkia transportaciją didžiausio pasaulio porto. Jeigu sudėtum į vieną tą transportaciją, kuri viena pareina per Panamą, Sucez ir Kiel kanalus, tai šitos upės transportacija pasirodys didesnė. Transportacija susitverianti Pittsburge labai lengvai pralenkia New Yorko ir Bostono, sudėjus juodu į vieną. Prieš karės laikus geležinkelių ir upių metinė transportacija buvo 175,000,000 tonų, tai yra du kartus daugiau negu sudėjus New Yorko, Londoną, Marsailles ir Liverpool.

Pittsburgas turi 40 mylių upės kranto, ir fabrikai yra visu pakraščiu. Pittsburgo apylinkėje yra daugiausia minkštosios anglies visoje Amerikoje ir pigumas anglies pritraukia į čia didumą fabrikų. Daug anglies kasyklų yra prie viršminėtų upių ir geležinkelių bėdos nedaug kenkia Pittsburgo fabrikams.

Didžiausias Elektrikos fabrikas yra Pittsburge, kur dirba visokius elektrinius įtaisymus ir todėl Pittsburge dirbtos mašinos duoda apšvietimą visoms svieto dalims su mažomis ir didžiausiomis elektrikos mašinomis.

Naujausias populiariskas elektrikos stebukas — Radio, — bevielinis telefonas, buvo pirmiausia išgaminta ir pradėta dirbti Pittsburge. Pirmiausias ir didžiausias "Broadcasting Station" yra čia. Ir iš čia Lietuviškos dainos buvo per Radio pirmą kartą išleistos.

Mažai žmonių žino, kad Pittsburgas pristato 90% pasaulio Radium, kurs yra misteriskas mineralas. Pirmutinė kompanija, kuri pradėjo jį dirbti, yra Pittsburginė ir ta viena kompanija šiandien pristato 70% visos svieto reikalavimų.

Pittsburge didžiausia išdarbystė yra gerai žinoma geležies ir plieno išdarbystė. Didžiausi fabrikai pristato į visas svieto dalis geležį ir plieną geležinkeliams, tiltams ir namams, triubas vandeniui, aliejui ir gazui, dratas, vinis ir tt.

Netik Pittsburgo geležies fabrikai yra didžiausi, bet Pittsburge yra:

- Didžiausias Stiklo fabrikas pasaulyje;
- Didžiausias Air-Brake fabrikas pasaulyje;
- Didžiausias Aluminum Produktų fabrikas pasaulyje;
- Didžiausias Vanadium fabrikas pasaulyje;
- Didžiausias Anglies kasyklos pasaulyje;
- Didžiausias Staliorystės fabrikas pasaulyje;
- Didžiausias Mažų Laivukų fabrikas pasaulyje;
- Didžiausia Krautuvė wholesale (užima 23 akurus žemės) pasaulyje;

Didžiausias Balto Svino fabrikas pasaulyje (Ir "Sandara" statoma Pittsburgo metalu-svino.—Zec);
 Didžiausias plieninių Karų fabrikas pasaulyje;
 Didžiausias Ugnies Plytų fabrikas pasaulyje;
 Didžiausias Valgių Produktų fabrikas pasaulyje;
 Didžiausias Korkų Produktų fabrikas pasaulyje.
 Drabužių ir chemiškos dirbtuvės labai tvirtos yra. Be šitų didžiausių fabrikų yra suvirš 300 kitų dirbtuvių, kurios irgi užima įžymią vietą. Pittsburgo produktų galima rasti ir mažiausiam šito pasaulio kampelyje. Krautuvėse rasi visokių produktų, kurie yra išdirbti Pittsburge. Tėmykite, kad pirksit iš krautuvės koki išdirbtą valgį ir neužilgo atrasit, kad geriausi pareina iš Pittsburgo.

Daug žmonių mano, kad Pittsburgas yra tikrai išdarbystės miestas ir neturi kultūros ir grožybės. Pittsburgas yra puikiausias kultūros centras, turi pastebėtinai mokyklas, knygynus, muzikos konservatorijas, galerijas. Visos šitos institucijos yra vienam centre, ir jų pastatymas drauge puikiam architektūriškam stiliuje padaro stebėtiną kultūros centrą. Amerikoje. Skulptoriai, kompozitoriai ir artistai lygūs su pasaulio didžiausiais. Didžiausias astronomų fotografiškas teleskopas yra Pittsburgo Observatorijoje. Niekur kitur ne-

išdirba tiek paveikslų ir naudos nepadaro, kaip Pittsburgo Observatorijoje. Šitas darbas mūsų observatorijos parodo, kad Pittsburgas turi daugiau saulės, ne kaip kiti miestai, ir Pittsburgas neturi tiek dumų, kaip apgarsinta. Toliau, pirmutinis orlaivis buvo išmislytas ir pastatytas Pittsburge. Šiandien Pittsburgas užima pirmą vietą su visokiais moksliskais ir išdarbystės ieškojimais ir bandymais.

Pittsburgas yra ir bus didelis išdarbystės miestas ir darbininkai visada gali rasti mūsų mieste naudingą darbą, nes Pittsburgas yra pasaulio dirbtuvė.

Jonas Kazlauskas

North Side.

PIRMŲJŲ LIETUVIŲ VARGAI

Si Pittsburgh'o miesto dalis nuo didmiesčio centro skiriama Alleghany ir Ohio upių. North Side iki 1907 metų buvo žinoma kaip Alleghany miestas. Bet 1907 metais Alleghany ir Pittsburgh'ui susijungus, Alleghany vadinamas Pittsburgh'o didmiesčio dalim "North Side."

North Side apima didelį plotą — gražią ligumą. (Pittsburgh'as bendrai labai kalnuotas miestas). Apjuosta Alleghany ir Ohio upių pakrantėmis stovi milžiniškos plieno-geležies išdarbystės ir simtai įvairių kitos rūšies išdarbysčių.

Pittsburgh'as ir Alleghany mūsų broliams lietuviams, gal but, yra senai žinomi, kaip žinoma lietuvių išeivybės pradžia Amerikon. Pittsburgh'as pasauly yra garsus, kaip plieno ir geležies centras, taipgi žymus ir anglių kasyklom. Todel ir mūsų broliai lietuvių jau nuo senų laikų čia gyvena ir daugumoje tose pramonėse dirba. Vieni dirba sunkius plieno-geležies dirbtuvėse darbus, kiti kasa po milžiniškais kalnais anglies kasyklose. Tvirtas lietuvis, nepaiso sunkaus nei pavojingo darbo: ejo tenai, kur tikėjosi daugiau uždarbio. Išgijęs dolerių daugiausia manė grįžti į tėvynę Lietuvą! Tos minties skatinami mūsų brolių daug čia atkeliaavo. "Užsidirbsiu, — mano, — ir grįšiu atgal į tėvynę". Bet, dėja, tos kilnios mintys neišsipildė... Gyvenimo aplinkybės daugeliui tautiečių kitaip lėmė. Dauguma pradėjo čia Amerikoje apsigyventi — statyti anturą Lietuvai Amerikoje. Išikurimo pradžia buvo gana sunki, bet per suvirš pusšimtį metų lietuvių daug darbo Amerikoje nuveiktų tuose pačiuose kambariuose. Tik pažvelk į kiekvieną lietuvių ten įvairių draugijų priorganizuota, namų, sve-

tainių, bažnyčių pristatyta, o tas visas atlikta tik per 50 metų laiko!

Mėginsiu nors trumpais bruožais aprašyti Pittsburgh'o North Side's lietuvių gyvenimą!

J. Kuizinas

Sandaros 85 kp. raštininkas ir energingas veikėjas vietos lietuvių tarpe.

Kiek žinoma, šioj mieste daly lietuvių gyvena jau apie suvirš 40 metų, bet, reikia manyti, kad yra keletas šeimynų daug seniau čia apsigyvenusių. Senesniųjų lietuvių North Sidėje pažymėsiu keletą, kaip tai: Bernotavičius, Stulginskas, Urlakis, Zinkevičius, Stelmokas, Pocius, Starolius ir dar keletas kitų.

Lietuvių gyventojų skaitlinė auga gana sparčiai kas metai. Tiesa, anais laikais lietuvių neturėjo čia jokių draugijų nei organizacijų. Amerikonai tada nieko nežinojo apie lietuvius. Todel pirmųjų lietuvių gyvenimas buvo nemaloniausias, ypač daug nuo arių nukentėdavo. Pirmesniems lietuviams teko praščičiausias namuos gyventi ir tai pačių buvo nelengva gauti, sunkiausias darbus dirbti, gaunant mažą atlyginimą.

Susirinkimai — pasilinksminiai budavo rengiami tuose pačiuose kambariuose, kuriuose gyvendavo lietuvių ir publiką nebuvo galimybių.

J. A. Katkus, Zymus vietos biznieriūs

PIRMA LIETUVIŲ DRAUGIJA

Praslinkus suvirš 15 metų, kai lietuviai North Sideje išgyveno, suorganizuota pirma Lietuvos Sūnų Draugija. Draugija sutverta 1900 m. Narių įsirašė 19. Nariai mokėjo po 25c. mokesčio. Pirmas susirinkimas įvyko pas Juozapą Butkų, namuose. Formaliskas draugijos susirinkimas įvyko 1900 m. kovos 25 d., Wagner salėje. Tą dieną parašytas draugijos pėmas protokolas. Taipgi draugija įregistruota tą dieną susitvėrus, tačiau tam susirinkime į draugiją įsirašė 16 narių; tame susirinkime išrinktas ir pilnas L. S. Dros komitetas. Dros pakraipa buvo grynai katalikiška, nors pasivadinus tautišku vardu. Kiekvienas narys privalėjo draugijai kasmet pristatyti išpažinties kortelę, priešingas narys iš draugijos buvo braukiamas lauk. Susirinkimuose visada buvo kalbama Dievo malda. Taip L. S. Draugija visas religines pareigas pildė per kokią 15 metų. Toliau, atsiradusi daugiau laisvesnio elemento L. S. draugijos įstatai perkeisti į laisvesnę draugiją, ir tikybiniai varžymai atmesti. Dabar narių susisap. apie 350, įvairių pažiūrų. Draugija nuo pat jos įkurimo visada buvo pašalpinė, nors laipsniai buvo kelis kartus kaitalioiti. Draugija turi nuosavą namą nuo 1909 metų, kuriame įvykdomi netik L.S. Draugijos. bet ir kitų draugijų susirinkimai, baliai ir tt. Namels, nors ir neperdidžiausias, bet tačiau kaip nuosavas, malonus. Šiuo tarpu namelis baisios Nor's Side eksplozijos 1927 m., lapkr. 14 d., smarkiai nukentėjęs. Reikia manyti, kad su laiku bėgant bus galimybės namą vėl sutvarkyti. Draugija didėdama, 1905 m. nutarė organizuoti parapiją. Pradžioje, 1906 m., nupirkta bažnyčia, Franklin ir Market gatvėj kur ir šiandien tebestovi. Parapijos vardas, "I Dangų Žengimo Parapija". Beje, pradžioje, parapijai neturint bažnyčios, pamaldos buvo laikomos L.S. Draugijos klube, Redsdale ir Ridge gatvių. I savo bažnyčią North Sidės Seka ant 15 pusl.

Ceder 9512 ir 9871

Hotel Lehmer

Vincas Zidelis
LIETUVIAMS UZEIGA

Pas mane geras ir greitas patarnavimas

544 E. OHIO ST. N. S. PITTSBURGH, PA.

Fed. 9166

HOTEL

JONAS DARGIS

TAI GERIAUSIA LIETUVISKA UZEIGA

Pas mane galima gauti kambariai del gyvenimo ir užlaikau restoraną.

107 CHARTIERS AVE. MCKEES ROCKS, PA.

Bell Phone Cedar 7009-J

P. Pivariunas Bros.

Savininkas
LIETUVISKA KEPYKLA

Geriausi kepėjai lietuviškos ruginės duonos, pristato ant kiekvieno pareikalavimo.

1126 JUNIATA ST., N. S. PITTSBURGH, PA.

Cedar 5055

IGNAS VALKAUSKAS
LIETUVIS SIUVĖJAS

Valo, prosina ir taiso visokius drabužius

1315 N. FRANKLIN ST. N. S. PITTSBURGH, PA.

COMPLIMENT OF

J. K. MAŽIUKNA

PŪVILAS BAJORAS

TAI LIETUVISKA S HOTELIS

Lietuviams užėiga

1325 REEDSDALE ST. N. S. PITTSBURGH, PA.

North Side

Taša nuo 14 pusl.

neturiant įžengė 1906 m., gegužės 16 d. Tai buvo nedidelis dienis. Į Dangų Žengimo parapija pirmu kunigu turėjo Ig. Abromaitį, antru — Kun. Paukštį, dabartinis trečias — Kun. Simkevičius. Parapija kol persikyrė su Kun. Abromaičiu ir Kun. Paukšciu turėjo gana daug vaidų: ne kartą policija lazdomis apsiginklavus stovėjo bažnyčioje. Bet tai turbūt Amerikos lietuvių taupie apstrebėjimas. Į Dangų Žengimo parapija, lietuvių katalikų tarpe nėra nieko svarbaus navedus, nes neturi nei mokyklos, nei surengia jokių žymnių pramogų. Nuo susitvėrimo iki šiai dienai parapija vienaip atrodo, tik tikiųjų žmonių upas, rodos, buvo kur kas labiau pakilęs 20 metų atgal.

ANTRŲS DRAUGIJOS ISTORIJA

Padaugėjus North Sidėj lietuvių skaičiui, 1907 m., vasario 24 d., sutvėtra ir laisvų pažiūrų draugija. Laisva draugija suorganizuota broliu Juozo ir Kazimier. Jasešiuo namuose. Draugijos organizatorium buvo F. Bagočius, K. Varšius ir kiti. "Laisvės" draugija susitvėrė tuo laiku, kad lietuvių tarpe dar maža buvo laisvos minties žmonių. Todel draugija turėjo sutikti aštrios neapykantos iš tikinčių žmonių pusės. Kun. Abromaitis tiesiog pamoksluose prakeikė, parapijonims ne tik draugijoj dalyvauti, net jos pramogose lankytis neleido. "Laisvės" draugija, turėdama ne mažą priešų, turėjo ieškoti ir draugų. Draugiškumo draugija surado SLA. (nepamenu, koksai tas kuopos buvo numeris): "Laisvės" draugija susirinkimus ir šiaip pramogas rengė per SLA. čarterį net iki 1911 m. "Laisvė" čarterį iš valdžios gavo 1911 m., kovo 27 d. Tada ir draugijos vardas pakeistas

Cedar 6597-R

MEAT MARKET

J. Plukis savininkas

1310 FRANKLIN ST.

N. S. PITTSBURGH, PA.

VARNAGIRIS FOTOGRAFAS

Padirbam visokius paveikslus: vestuvių, šeimynų, taipgi ir pagrabų, einam į namus fotografuoti ir piešiam visokioms spalvoms.

1930 CARSON STREET
S. S. PITTSBURGH, PA.

JONAS KA ZLAUCKAS

NOTARAS, REAL ESTATE ir Fire Insurance Agentas

Nebijokit ugnies, insiurinkit tamstos fornicius, stubas, automobilius pas Joną Kazlaucką. Jeigu su degs, tai Jonas Kazlauckas duos pinigų naujus nusipirkti.

4 BRADY ST. SOHO

PITTSBURGH, PA.

Telefon: Grant 4294 ir Grant 1963-R

is "Laisvės" į "Aukščiausios Priešlaudos Lietuvių Amerikoj" draugiją. Nuo 1911 metų draugija pradėjo organizuoti ir kitur kuopas. APLA. 1 kp. pasilikto North Side, kur ir šandie gyvuoja. Draugija buvo pradėjus sparčiai augti, iki 1918 m. pasiekė didoko narių skaičiaus, turėjo kapitalo apie \$10,000. A. PLA. draugijos reikalus paėmęs vesti J. Aleksa. Jis per 3 metus tos draugijos tartą nugyveno ir didžiausios netvarkos palikdamas, pašalintas. Kuopos viena po kitai atsiskiria ir pačios save kontroliuoja. APLA. 1 kp. taip pat atskirai gyvuoja. Atsiskyrus nuo centro, 1 kp. turėjo įgijus didelį namą 1917 m., bet kiek palaikius tą namą 1926 m. pardavė. Dabar APLA. 1 kp. patvarkius savo reikalus, neblogiausiai gyvuoja. Narių dabar yra apie 100.

Į Dangų žengimo Draugija

Sutvėrė Kun. Abromaitis, 1907, "Laisvei" tik gyvuoti pradėjus. Tikslu suklaikyti savo parapijonus nuo įtojimo į "Laisvę". Ši draugija niekados daug narių neturėjo ir ji North Side lietuvių tarpe mažai žinoma. Ta draugija taip pat pašalpinė.

SLA. Kuopos

North Side net dvi SLA. kuopos. 86 kuopa buvo kontroliuojama M. Urlakio net iki 1911 m. Vėliau kuopa pakriko. Narių liko tik du Jonas Kasarekis ir V. Noreika. Juodu tik priklausė posmertiniam skyriui ir laikėsi kaip atskiri SLA. nariai. Centro sek. p. Strimaičiui susirašius su J. K. Mažukna, tikslu kaip atnaujinti SLA. kuopa N. S. (Pittsburgh) ir padedant draugams, kuopa atgaivinti pavyko 1914 m., balandžio 24 d. Tą dieną prisirašė keletas naujų narių. Išrinkta valdyba iš naujų narių. Kuopą atgaivinti daug padėjo A. Janulevičius. Jis ir pats prisirašė \$1000 sum. posmertinių. Dabar SLA. 86 kp. gerai gyvuoja. Kuopa visados dalyvauja visuose naudinguose lietuvių ir lietuviams veikimuose.

Antrą SLA. kuopą F. J. Bagočius (tuo tarpu gyveno Pittsburghe ir mokėsi) suorganizavo ir ją vadovavo. Nuo 1907 m., iki 1909 m., kuopa, rodos, gyvavo gerai, bet vėliau kuopa išnyko. Po šios SLA. kuopos sparnais buvo auklėjama "Laisvės" draugija, dabartinė APLA.

LRKSA. 87 kuopa, rodos, yra susiaorganizavus 1907 m. Organizuoti ją didžiausiai dirbo J. F. Mikolaitis. LRKSA. 87 kp. lošia vieną iš svarbiausių rolių katalikų tarpe, ir turi ne mažą skaitlių narių. Kuopa gyvuoja gerai.

Tai tiek apie pašalpos draugijas North Side.

Anelė Akelaitė

Čion gimusi ir augusi lietuvaite, bet atsidavus lietuvių tautiniams darbams.

Apšvietos ir Meno draugijos.

Čia tuom tarpu randasi TMD. 10 kp., kurią 1922 m. J. A. Katkus suorganizavo: pradžioj kuopa turėjo gana nemažą skaičių narių, bet dabar susilpnėjus. Geriausiai kuopa gyvavo 1907-8-9 ir, rodos, 10 metais, bet vėl senesniems veikėjams apsilpus, tos visos apšvietos draugijos turėjo žlugti. Vėliau vėl atsiradus gabesnių žmonių ir pradėta vėl iš naujo dirbti.

LDLD. kp. turėjo nemažą skaičių narių, bet 1921 m. LDLD. kp. pasivadino AL. DLD. kp. kuri pradžioje rodos gana gerai darbavos, dabar jos veikimo kaip ir negirdėt. Galima sakyti kaip ir nėra. Čia yra taip vadinamas bažnytinis choras, bet jis tik bažnyčioje ir gieda, publikoj labai retai kada tepasirodo. Pats choras silpnas, bet tenka džiaugtis kad ir toks yra.

Keletą kartų čia buvo susitvėrę chorų, bet kiek pagyvavę vėl pakrikdavo. Priežastis — nėra tinkančių mokytojų ir patogios salės.

Tas pats ir del teatrališkų kuopų, — pakyla upas, jaunieji šį tą nuveikia, bet paskui ir vėl išnyksta. Reikėtų tikros teatrališkos meniškos draugijos. Seniau apie 1908-1918 m. buvo laisvesniojo jaunimo daugiau nuveikiama, bet dabar maža bėra darbo. Katalikiškasis jaunimas darbštesnis — turi geresnių sąlygų.

POLITISKOSIOS ORGANIZACIJOS

Nuo 1906 m. čia gyvavo Lietuvių Socialistų Sąjungos 55 kp. Kuopa buvo gana veikli, nes apie ją buvo susispietęs visas laisvesnis elementas; iš tos kuopos yra kilę daug naudingų sumanymų North Sidės lietuviams. Kas tik buvo svarbesnio veikti sumanyta pirmiausia planai buvo išdirbti LSS. 55 kp. susirink-

nie. Kuopa yra daug darbų surengus prakalbų, teatrų, diskusijų, prolekių ir tt. Kuopos narių buvo apie 50. 1920 metais LSS. 55 kp., nuostojo veikus, užtai tenka padėkoti komunistams: jie tą kuopą sugriovė, o jos vietoj dar kito nieko neįsteigė.

Norts Sidės lietuvių moterų tarpe randasi ir RDS. A. 60 kp. Kuopa gyvuoja neblogiausiai: turi vidutinišką skaitlių narių (apie 20). Tuom tarpu beveik tik ta kuopa ir daugiausia beveikia N. S. lietuvių tarpe.

Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros 43. Kuopa

Ši kuopa jau senai N. Sidėj gyvuoja. Pora metų atgal kuopa buvo gana veikli, turėjo didelį skaičių narių. Kuopoj daugiausia veikia J. Katkus. ALTS. 43 kp., čia yra surengus daug prakalbų, ALTS. veikėjams ir atkeliavusiems iš Lietuvos svečiams. Kartą buvo įsteigta net mokykla, bet kiek pasilaikius, likviduota iš priežasties neturėjimo tinkamo buto mokyti. Dabar kaip ir visos organizacijos, sandariečiai apsnudę. Kasoj kapitalo turima nemaža, įdomu kurios priežastys neleidžia but darbštesnei. Žinoma, netenka abejoti, kad tai tik laikinas apsilėidimas, reikia but tikram, kad vėl kuopa smarkiau veikis.

Lietuvių Maisto Kooperatyviška Draugija.

Ši draugija surganizuota 1913 m., rugpjūčio 25 d. Draugijos tikslas buvo įsteigti maisto krautuve, kuri tuojau ir įsteigta. Draugija buvo įkorporuota ant \$20,000. Draugijos gyvenimas buvo gana margas. Turėjo pergyventi gerų ir blogų laikų. Musų žmonės, mat, biznyje nebuvo prityrę, taigi, buvo nepasisekimų. Svarbiausiu laikotarpiu draugija pergyveno sekretoriaujant Broniui Rolliui ir direktoriaujant J. Aleksui. Tuo laiku su draugijos turtu Aleksis dingo. Rolis su draugija atsiskaitinėja — teismo išvengta. Draugija 1918 m., darė biznio 122,000 dol. sumoj. Vėliau bizniui nupjūlus pusiau draugija vis delto gyvavo: turėjo savo 1921 m., įsigytą namą. Bet 1925 metais draugia biznį ir namą pardavė už \$17,000. Šerinininkai už savo šėrus uždirbo 300 nuoš. ir kasmetas buvo atmokėta už šėrą 6 ir 8%.

Nežiurint visų nepasisekimų, draugijos nariams išėjo vis delto gerai. Draugijoj dalyvavo įvairiausių pažiūrų žmonių.

BENDRAS N. S. LIETUVIŲ GYVENIMAS

Šioj miesto daly gyvena apie 1000 su virš lietuvių iš Lietuvos atvažiuosiu. Pradžios mokyklas lanko apie 500 lietuvių vaikų. Vidurnes mokyklas lanko apie 60. Aukštesniais ir aukšta-

šias mokyklas lanko, rodos, apie daugiau 10 lietuvių.

Lietuvių biznierių čia randasi apie pora tuzinų, yra saliuo, bučerių, groserininkų (šių daugiausia) real estate, vienas duonkepis, keletas restoranų, vienas barzdaskutis.

Profesionalų biznierių North Side neturi. Iš čia gyvenančių lietuvių nuosavus namus turi apie 40%. Čia nesiranda labai turtingų lietuvių kaip tenka girdėti kituose miestuose, bet vidutiniškai gyvenančių lietuvių yra daug.

Dabartinis N. S. lietuvių draugijų atžvilgiu upas prastas. Draugijų susirinkimai telankomi apie 10% draugijos narių. Prakalbos taipgi neskaitlingai lankomos, nežiurint keno rengiamos. Tačiau naujenybes mėgsta: susirenka ir daugiau paklausyti.

Lietuvių laikas dabar daugiausia praleidžiamas namuose: vieni turi užsiėmimus namie, kiti leidžia laiką namų gurkšnodami. Naminė mūsų drauginio gyvenimo ir yra didžiausias priešas.

Draugijoms reikėtų kreipti kuodaugiau dėmesio stengiantis kaip nors atitraukti tuos nelaiminguosius nuo tų blogų papročių — ypač jaunuomenę! Reikėtų North Sidės lietuviams stengtis veikti ta kryptim, kad būtų galima geriau sutvarkyti drauginį veikimą. Turėtų jungti jėgas ir įsteigti tinkamą namą, kuriame būtų galima teatrus, koncertus, balius ir kitas pramogas ruošti, o galima būtų atsiekti veikiant draugum su LS. draugija. Turėdami namą daug daugiau naudos gautumėt. Reikėtų iš musų tarpo tarpusavio peštynių paprotį vyti lauk. Tas naudos neduoda. Reikia atminti, kad mes visi lietuviai esame darbininkais ir musų visų: katalikų, bolševikų, socialistų ar tautininkų — vieni ir tie patys reikalai. Galima savitarpų lietuviams laikytis savo nusistatymo, bet būtina darba. To lietuviams truksta. Draugijos turėtų laikytis aštresnės disciplinos. 20 metų atgal musų draugijos buvo kur kas tvarkingesnės negu dabar, delto, kad tada buvo disciplina. Disciplina nėra baisi. Suprantą tvarką — jos nebijo.

Jei mes ir tožau draugijų reikalus taip tvarkysim, kaip dabar pradedam, tai ne nepasijusim kaip draugijų neteksim, o vis delto tokiais sunkiais laikais įstengėm išgyvuoti per 20-30 metų. O tai baisi skriauda, jei tas visas musų pirmtakunų darbas nueitų niekais.

Suglauskim jėgas, dirbkim išvien, laikykimės tvarkos, o viskas eis gerai ir North Sidės lietuvių vardas bus gerbiamas.

J. K. Mažukna

KAZIMIERAS MALAVECKAS

Lietuvių Draugas

1258 JUNETA ST.

N. S. PITTSBURGH, PA.

Bell Phone Cedar 0606

Lietuviškas Knygynas

Užlaikau knygas spausdintas sekančiuose miestuose: Brooklyn, N. Y., Chicago, Ill. Boston, Mass. Philadelphia, Pa., Plymouth, Pa., Shenandoah, Pa., Pittsburgh, Pa., Mahanoy City, Pa. Cleveland, O., London, England, Berlin ir Tilsit, Germany, Kaunas, Vilnius, Seinai ir Šiauliai.

Maldaknyges: Lietuvos, Prūsų, Amerikos, Austrijos ir kitokių lietuviškų spaustuvių.

Sale knygyno užlaikau ir automobilius del patarnavimo. Agentams 50% rabato

JONAS KATKUS

Savininkas

1122 BEAVER AVE. N. S. PITTSBURGH, PA.

Fisk 2179

JACK KINDER

LIETUVIŠKA KARCIAMA

113 — 44 STREET

PITTSBURGH, PA.

Čia užlaikau ir kambarius ir restoraną. Gera vieta užvažiuot jauniems žmonėms. Taip pat užlaikau ir saldainių krautuvę 134—45 St. Čia ir galima visko gauti ir geriausias patarnavimas.

FRANAS PIKŠRIS IR K. ANDRIUKAITIS

Užlaikom geriausius gerimus, kokius tik galima parduoti dabartiniu laiku.

3625 BUTLER ST.

PITTSBURGH, PA.

JONAS NAVICKAS

Tai gražiausia lietuviška

SALDAINIŲ KRAUTUVE

Geriausi cigarai, cigaretai ir šalčiausias aiskrimas

3508 BUTLER ST.

PITTSBURGH, PA.

Bell Phone Grant 0258

KASTANTAS IR JUOZAS SIMKUNAI

Savininkai

Lietuviška Bučernė ir Grosernė

Mes užlaikome šviežiausią mėšą ir geriausią groserį. Parduodame su nužeminta kaina. Patarnavimas greitas ir teisingas, malonėkite užėiti

Kamp. Moultrie ir 2136 5-th Ave. Pittsburgh, Pa.

Gr. 2703

JUMONVILL MARKET

STASYS MARTINONIS

Lietuviškas Bučernė ir Grosernė

Mes užlaikome šviežią ir geriausią mėšą ir visą groserį

2031 — 5TH AVE.

PITTSBURGH, PA.

Grant 3335-R

JUOZAS MASKELIUNAS IR K. GUTAUCKAS

LIETUVIŲ UZEIGA

Geras šaltas alus ir geri cigarai. Pirmos klesos patarnavimas.

2134 FORBES ST.

PITTSBURGH, PA.

SOHO RESTAURANT

LIETUVIŠKA V ALGYKLA

Tai skaniausį lietuviški valgiai ir malonus lietuvių patarnavimas Ateikit ir persitikrinkit

K. J. SAVICKAS

2224 FORBES ST.

PITTSBURGH, PA.

PRAEITIS IR DABARTIS

PITTSBURGO LIETUV. ATSIKIMIMO ISTORIJA

PITTSBURGE, Pa. — Iš Pittsburgho senesnių lietuvių yra užsilikę sekanti lietuvių: Adomas Pauliukaitis atvažiavęs į Pittsburghą 1880 metais, dabar turi 67 metus yra gana sveikas ir dentas senukas ir gana pasiturintis gyvena, nes yra stambiausias šerinkinis lietuviškos "Politanija State Bank". Taip pat gana senas Vincas Kudžius ir jo šeima, pačiais metais atvažiavęs, bet mažai begalime sukaltėti, nes nepigirdi jo brolio Lauriną Kudžius atvažiavęs 1886 metais yra gana drutas, dar gerai žiūri, turi savo namą ir Pool Room ant S. S. Carson St. Jis pasakoja, kad jam atvažiavus Pittsburghe lietuvių buvo apie 6 pavieniai vyrai, 2 merginos ir 6 šeimos vedusių. Kaip tai: Kaz. Zolinas, Kaz. Brazauskas ir kiti. Andrius Buvelėkas atvažiavo 1890 metais, kuris daug darbovojo tarpe vietos lietuvių ir jam atvažiavus tai jau buvo gerokas burys, daugiau sia Penn Ave dalyje ir Soho, nes Penn. ave. Ad. Pauliukaitis turėjo kriaučių sapa, Vin. Kudžius Pool Ruimį Soho dalyje ant Tustin st. Tais metais tai ir prasidėjo organizavimas parapijos, Klubų ir prasidėjo lietuvių veikimas. Pirmą Draugija liko sutverta Saldžiausios širdies. Pirmas jos prezidentas buvo Vincas Kudžius. Bet Penn. ave. dalyje buvo sutverta Sv. Kazimiero draugija, kur priklausė lenkai ir lietuviai kartu. Saldžiausios širdies draugija ir buvo po lenkų kunigo Mickevičiaus 15-to St. S. S. globa. Tais pačiais metais tai yra 1890 tapo abi D-jos suvienytos ir paliktas vardas sv. Kazimiero. Mitingus laikė lebkų bažnyčioje pas kun. Javorsky. Tos suvienytos draugijos prezidentu buvo Vincas Brazauskas, sek. And. Buvelėkas, kas Adomas Pauliukaitis. Tas pats komitetas buvo įgaliojęs ir rupintis lietuviška parapija.

LIETUVIŲ PARAPIJŲ ISTORIJA

Minėtas komitetas nuėjo pas vyskupą Fiald. Vyskupas patarė surašyti, kiek lietuvių Pittsburghe randa- si ir paimti visų vardus ir pavardes, kiek randasi šeimynų visame Pittsburghe Surinko 75 šeimynas. Ne visos šeimynos buvusios lietuvių, nes ir mozurų užsirašė su lietuviškas.

Kada pasirodė, kad užtektinai yra lietuvių, pavertino tverti parapiją, tada ir prasidėjo lietuviška parapija, po sv. Kazimiero D-jos globa ir pirmas pamaldas atlaikė Katedros sklype ant Grand st. pačia-

me mieste, kur dabar stovi Wm. Penn. Hotelis. Bet visa bėda kad nebuvo lietuvių kunigo, tai maldas laikė tai vokietis tai airiškis. 1892 metais atvažiavo kun. Lopeta, kuris atlaikė pirmas lietuviškas pamaldas minėtame Katedros sklype bet kun. Lopeta ir ilgai nekunigavo Pittsburghe, nes sutiko su parapijos komitetu, kuris tvarkė parapijos reikalus, o kuniga norėjo pats tvarkyti 1892 metais ar 1893 atvažiavęs Lietuvos Jonas Sutkaitis kuris buvęs jau klieriki Lietuvoje, čia biskip padirgęs Brankstone buvo nuvestas pas vyskupą, kuris jį atidavė į sv. Vincento Seminariją ir ten 6 mėnesių pabuvęs Sutkaitis tapo šventintais ir kunigus ir pirmas misias laikė tame pačiame Katedros sklype. 1895 metais tapo nupirkta Protestonų Bažnyčia 6 St. S. S. Vėliau 1900 ar 1901 tapo nupirkta lotas ir namas, kur buvo mokykla ant 22 St. S. S. kur pastatyta nauja mūrinė sv. Kazimiero bažnyčia, ką ir dabar tebėra.

Antra lietuvių bažnyčia susiorganizavo Pittsburgho priemiesty Momestead, Pa. trečia tai McKees Rocks, Pa. ketvirta N. S. Pittsburgh, Pa., 1923, tai Tautiška Neprigulminga nuo Rymo. Sv. Jungio bažnyčia yra S. S. dalyje 19to Carson St.

LIETUVIŲ BIZNIO ISTORIJA

Lietuviai biznierių pirmutiniai buvo. S. S. dalyje: Abeciunas, kurs turėjo Pool Ruimį ir užsiėmė Real Estate bizniu, ką vėliau uždėjo Banką ant 12 Carson St. Abeciuno vardu. Tą pervedus svetimtaučiams Abeciunas ir daug prisidėjo prie įsteigimo Politanija State Bank.

Baltrus Vaišnoras tai pirmas drabužių krautuvės uždėjęjas, S. S. dalyje, kur ir dabar tebėra gana didelė krautuvė. Vincas Kudžius ir Vinc. Steponavičia pirmą karčiamą turėjo ant 28 S. S. dalyje. Pirmą Pool Room turėjo V. Kudžius, vėliau J. Kazlauskas. Buvo suorganizuota Maisto Kooperacija, bet po poros metų atpirko Marazas ir su bankrutino. A. Masatas pirmas drapanų krautuvė. Karčiamą Tamavičia ir A. Pauliukaitis. Toliau vis daugiau atsirado. Dabar jau butų sunku ir suskaityti kiek lietuvių biznierių ypač daug atsirado įvedus prohibiciją. Visokių biznierių ir įvairių krautuvių prisisteigė.

LIETUVIŲ DRAUGIJŲ ISTORIJA

Iš Draugijų tai L. Mokslo D-ja Soho dalyje tvirtiausia, organizuota 1900

ar 1901 metais. Organizatoriai buvo Petras Brekštas, Petr. Kuožis, J. Kazlauskas, A. Rautkis, J. Maskeliūnas, J. Balčius, J. Ambrazaitis, M. Pranckietis ir kiti. Įkorporuota birželio m. 1904 m. Pačioje pradžioj draugija randa-vo savo namelį, vėliau įsistatė mažą medinį, o 1916 metais pastatytas gražus mūrinis namas, kuris kaštavo į 80,000 dolerių. Namą statant LMD. Komitetas susidėjo iš šešių patų: Pirm. S. Maskeliūnas, sek. J. Virbickas, kasin. K. Varašius, namo bu- lavojo pirm. J. Kazlauskas, kuriems reikėjo ir daugiausia darbo padėti.

Dabar L. M. D-ja turi suviršium 400 narių ir jilnai išmokėta namą ir kasoj suvirš 9000,00 dolerių. Valdyba 1927 metams susileđa iš šių piliečių: Pirm. J. Pociunas, pagalb. J. Balčius, sek. F. Savickas, Fin. sek. J. Urlakis, kasin. J. Virbickas, kasos globė- jai Al. Vainorius, Juozas Grigaliūnas, kontrolieriai J. Blažaitis, J. Ambrazaitis, direktoriai P. Stanišauskas, J. A. Kazlauskas, Maršalka Kaz. Rožinskas, gasp. A. Jancevičia. Čia kitos visos draugijos laiko savo susirinkimus, balius ir vestuves. Kitos tai buvo seniausia SLA. 136 kuopa, nes susitvėrė lapkričio 12 d. 1906 m. tvėrėjais buvo J. Kazlauskas, P. Volungevičia, S. Didjurgis, J. Balčius, V. Slančiauskas, J. Maskeliūnas, S. Janulis, S. Kisminas, A. Kavaliauskas, P. Marazas. Pora metų vėliau įsikūrė D.L.K. Gedemino ir pašelpinė D-ja ir iš- tų pačių darbuotojų.

1909 metais įsisteigė S. A. 40-ta kuopa. Vėliau 40- kp. persikėlė į 136-tą ir nuo Penn ave., rodos, 33 kuopa. 1911 m. įsisteigė APLA. 7-ta kuopa, kuri buvo gana iškilus, bet bolševikams ap- valdžius Centrą, tai kuopa vos kojas pavėlka.

1910 metais susitvėrė Tėvynės Mylėtojų 9-ta kp., 1924 m. ar 25 m. LD. Pašelpinė D-ja. Taip pat LD. LD. 33 kuopa, nežinau ko- kiais metais įsisteigė. ALT. Sandaros 36-ta kuopa įsi- kurė 1917 m. Dabar Sandaros kuopos yra 43 N. S., bet mažai gyvumo rodo. S. S. dalyje yra ALTS. Mo- terų Kuop. 79-ta, kuri ga- na gerai veikia. Taip pat S. S. dalyje vyrų 85-ta kp. ir Penn ave. dalyje 84. Tos keturios kuopos veikia iš- daikto susirūšusios į Sanda- ros Kuopos Sanryšį.

S. S. LIETUVIŲ GYVENIMAS

S. S. dalyje (yra užpra- šyta S. S. veikėjų parašyti apie S. S. lietuvių gyvenim- mą) iš senesnių pašelpinių draugijų yra Said. Širdies, Teodoro Norbuto pašalpinė

d-ja, gal organizuota 1900 metais, ar kiek vėliau, turi savo nuosavą namą ir gana gerai gyvena. Taip pat L. Piliiečių D-ja ir pašalpinė turi savo namą ir APLA. Šiais metais minėtos D-jos buvo nu- tarusios susivienyti ir pa- sistatyti savo gerą svetainę, kurios dabar trūksta S. S. lietuviams, nes S. S. dau- giausia apgyventa lietu- viams ir ten daugiausia yr- lietuvių savininkų netik pe- orastų namų, bet daugelis ir biznierių turi savo nuo- savus namus ir biznius. Čia yra ir lietuvių banka, tai Politanija State Bank ir Lietuvių Budavojimo ir Paskolos D-ja. Čia randa- si antra lietuviams žinoma Banka, tai All Nations Dep. Bank, kur dirba A. Varašius, pirmiau dirbo K. Varašius, kuris dabar mi- ręs. Čia du lietuvių foto- grafai: J. Varnagiris ir J. Petraitis, taip pat du dak- tarai Dr. J. Veberis ir J. Gudliauskas. Čia graborius A. L. Venėšlovas F. Gedri- mas, kurs turi fabriką dir- bimui limonado (papsu, kaip čia amerikiečiai vadi- na), kur gali padaryti tuku- tantį keisų į dieną. Maši- nos ir įrengimas vertas a- pie 30 tukstančių.

Taip pat didžiausia dra- panų krautuvė B. Vaišno- ro, kur dabar sunai laiko, K. Stravineko čeverykų krautuvė didžiausia, P. Vo- lungevičiaus Hardware di- delė krautuvė ir šimtai visokių mažesnių biznierių. Dar kas S. S. priduođa svarbos, tai Carrick, kur lietuvių iš visų dalių pra- dėjo keltis ant Carrick, ant kalnų, kur naujai pradėjo apsigyventi lietuvių, nes ten pirmiau buvo apleisti laukai, o dabar statosi nau- jus namus, daro naujus ke- lius ir daugelis lietuvių ten keliasi ir apleidžia Pitt- sburgo dumus, mat toliau nuo rivės, toliau nuo dumų ir ten gana jau daug lie- tuvių yra apsigyvenę, o biznis tai arčiausia S. S. Carson Street, kur nuo kalno nusiritę čia pirmiau- sia gali savo reikalus atli- kti. Biznių ir biznierių yra dabar gana visose daly- se miesto, gana daug turi savo automobilių, bet per- daug bagotų tur but nėra, per 50 tukstančių gal verti yra A. Pauliukaitis, K. Stravinekas, P. Volungevi- čia, J. Kazlauskas, B. Vaiš- noras. Kas bagočiausias, tai neapsiimu spręsti, po- kelio tik tukstančių yra gana daug, kurie verti, y- pač prohibicijos laikais tai didelės permainos įvyko, daugelis lietuvių pradėjo smarkiai kilti aukštyn ir daug tais metais į visokius biznius įėjo, tai kad ims ir laiko, kol pasirodys, kas yra daugiau pakilęs, o da- bar daugiausia tik spėjū iš- visų senesnių biznierių, ku- rie turi prapertes ir biz- nius.

Juozas Virbickas
Nenaistantis Pittsburgho lietuvis, viešojo gyvenimo darbuotojas, įvairių drau- gijų tvėrimo dalyvis, AL. S. 36 kuopos nuo pat su- vėrimo sekretorius, vienas daugiausiai pasidaravęs ir šiam "Sandaros" Pittsbu- ro priedui suruošti. Red.

LIETUVIŲ KULTURIS- KAS VEIKIMAS

Pittsburgo lietuvių kul- tūriškas veikimas tai dau- giausia buvo pakilęs nuo 1913 metų ligi 1923 metų. Tais metais buvo visose parapijose didžiausi Cho- rai, kurs rengė koncertus, statė veikalus, be to čia gyvavo Birutės Choras po L. M. D-jos globa, kaipo tautininkų choras, taip pat Aido Choras, kaipo žino- mas bolševikų choras N. S. dalyje. Tai gi buvo didžia- sias veikimas dailės srityje. Teatrai, koncertai tik len- kinio. Ilgiausiai gyvavo Birutės Choras net 10 metų, nuo 1913 metų ligi 1923 m. Bažnytiniai cho- rai ir dabar tebėra, bet kaip neprigulmingiems, taip bažnytiniamis stoka vyrų, nes čia augė vaiki- nai mažai lankosi, o iš Lie- tuvos jau neatvažiuoja ir tokiu budu tik del tos prie- žasties ir chora pakriko. Gal ateity bus kas vėl gali- ma, nes kurie tėvai leidžia savo vaikus muzikos mo- kintis, pasirodo, kad tie turi daugiau noro veikti dailėje ir drauge su lietu- viais, ir dar faktas, kurie lidesni mokslą gauna pa- siekti, tai tie ir geresni lie- tuviai, bet kurie pabaigia Public School ar nepaba- gia, tai greičiausia nuo vi- skio atsitraukia, žinoma, ne visi.

Lietuvių Mokslo Draugijos Namas

LIETUVIŲ LAIKRAŠ- ČIAI

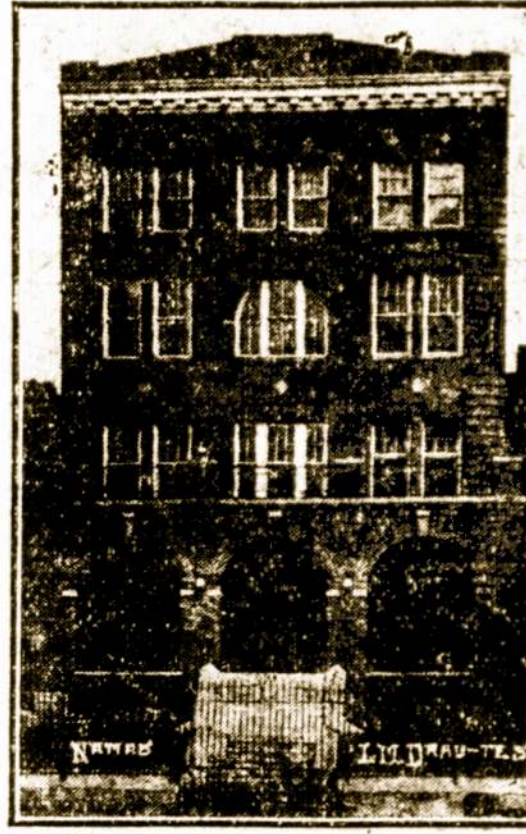
Dar toliau iš Pittsburgho praeities kas link laikra- ščio Pittsburghe, ir tas buvo bandyta, bet nebuvo lemta tam prigyti. Čia jau neži- nau kokiais metais, J. Kaz- laukui pasakojant, tai buvo bandyta išleisti šie laikraščiai: lietuvių Socia- listų klubas kur darbuvoji J. Kazlauskas, S. Damijo- naitis, išleido laikraštį "Ateitis", kurį redagavo J. Laukis bet išgyvenęs a- pie metus mirė J. Laukis su mašinoms issikraustė atgal į Chicagą. Vėliau at- važiavus kun. Deloniui, lei- do "Spindulis". Redagavo F. Bagočius, bet ir tas su- bankrutavo, vėliau leido kun. J. Sutkaitis sv. Kazi- miero organą, bet ir tas mirė. Baronas išleido "Griausmas", tas tuoj mi- rė. Dar išleido Pukas, kurio nei vardo neteko sužinot ir tas negyvavo. Vėliausiai Baltrušaitis išleido "Dilgė- les" mėnesinį, vėliau kas 2 savaites, bet ir tos šubani- krutino, nors ilgiau pasi- ūšiuose ir daug paveikslų nutraukta, nes tai buvo pa-

LIETUVIŲ MANIFESTA- CIJA

Negalima praleisti nepa- minėjus ir nuveiktus Pitts- burgo lietuvių darbus, tai 1910 metais, kur Pittsbu- rgas apvaikščiojo savo 150 metų sukaktuves, kur daug lietuvių buvo pasirėdę į D. L. K. Vytauto gvardi- ją ir maršavo, kas labai amerikonus užinteresavo ir daug buvo rašyta laikra- ūšiuose ir daug paveikslų nutraukta, nes tai buvo pa-

rinkti Lietuvos "žaliukai", kurie ir sudarė tikrą gvar- diją. Taip pat paroda 24-tą rugs. 1922 m., kai Ameri- ka pripažino Lietuvą, čia taip pat lietuvių gana pu- kiai pasirodė, turėjo išrėdę tris flotas, kur D-jos ir pavieniai suaukavo su vir- šum \$1000.00 tam reikalui. Maršavo gatvėmis 15 tuk- stančių lietuvių ir 6 benai, kas ir gana pakėlė lietuvių vardą.

Abelmai imant Pittsburgho lietuvių nėra nei kiek atsi- likę nuo kitų kolonijų save darbuotėj lietuviųstės labai čia gana buvo surinkta vi- sokių aukų Lietuvos Ne- prigulmybės reikalams, kaip D-jos L. M. D-ja, 7-ta kuopa, APLA, 4-ta kp. A. PLA. yra aukavusios po \$500.00 ir daugiau Lietu- v. Neprigulmybės išgavimui. Taip pat Pittsburgho lietu- viai ir Lietuvos Bonų gana- daug yra išpirkę. Taip pat Pittsburghiečiai rinko para- šius ir pinigus Lietuvių Dienoje, kas prigėlbėjo pri- pažinti Lietuvą per Ameri- kos valdžią, nors lietuviški bolševikėliai ir po šiai die- nai dar tebešmeičia tuos darbuotojus, kurie dirbo del savo tautos, del lietu- vių.

Lietuvių Mokslo Draugijos Namas

LIETUVIŲ LAIKRAŠ- ČIAI

Dar toliau iš Pittsburgho praeities kas link laikra- ščio Pittsburghe, ir tas buvo bandyta, bet nebuvo lemta tam prigyti. Čia jau neži- nau kokiais metais, J. Kaz- laukui pasakojant, tai buvo bandyta išleisti šie laikraščiai: lietuvių Socia- listų klubas kur darbuvoji J. Kazlauskas, S. Damijo- naitis, išleido laikraštį "Ateitis", kurį redagavo J. Laukis bet išgyvenęs a- pie metus mirė J. Laukis su mašinoms issikraustė atgal į Chicagą. Vėliau at- važiavus kun. Deloniui, lei- do "Spindulis". Redagavo F. Bagočius, bet ir tas su- bankrutavo, vėliau leido kun. J. Sutkaitis sv. Kazi- miero organą, bet ir tas mirė. Baronas išleido "Griausmas", tas tuoj mi- rė. Dar išleido Pukas, kurio nei vardo neteko sužinot ir tas negyvavo. Vėliausiai Baltrušaitis išleido "Dilgė- les" mėnesinį, vėliau kas 2 savaites, bet ir tos šubani- krutino, nors ilgiau pasi- ūšiuose ir daug paveikslų nutraukta, nes tai buvo pa-

LIETUVIŲ MANIFESTA- CIJA

Negalima praleisti nepa- minėjus ir nuveiktus Pitts- burgo lietuvių darbus, tai 1910 metais, kur Pittsbu- rgas apvaikščiojo savo 150 metų sukaktuves, kur daug lietuvių buvo pasirėdę į D. L. K. Vytauto gvardi- ją ir maršavo, kas labai amerikonus užinteresavo ir daug buvo rašyta laikra- ūšiuose ir daug paveikslų nutraukta, nes tai buvo pa-

ginti leist nepartyviško. Taippat Kooperacija pir- mutinė buvo žinoma kaip Marazo Kooperacija, kuri subankrutino. 1914 metais sutverta Lietuvių Maisto Kooperacija, kur dar ir man pačiam teko daug dir- bti, tai direktoriu, tai sek., tai kaseriu, kuri išgyveno net 12 metų, bet ir beveik subankrutino, mat nors u- pas gana buvo geras, žmo- nės daug ir šerų sudėjo ir visas atrodė kogeriausia. Bet nelaimė, tai nepasitai- kė geras supratlyvas gas- padorius, vis savamoksliai, kurių išsimokinimas dr- jai kaštavo gana daug ir taip žisi traukdamies ar atsta- tant vis nunešė po keletą šimtų. Taip kad žmonės pradėjo pykti, neremti, ir mainymas gaspadorių pri- vedė, kad turėjo parduoti. Atpirko S. Martinonis pa- skutinis gaspadorius, kuris ir šiandien sau pragyven- mą daro.

Dar prie pabaigos noriu pastebėti, kad taisunkus darbas aprašyti tikrąjį da- lykų stovį. Aš stengiausi tik atpasakojimus senų žmonių, bet pasirodo, kad ir seni tą patį dalyką ne vienai pasakoja. Todėl bus nevisi patenkinti mano aprašymu, bet turiu prane- šti, kad stengiaus kiek ga- lėjau. Nes ir turiu po 12 valandų praleisti del savo privatiško pragyvenimo. Mat Pittsburghe dar reikia po 10 ir 12 valandų fabrike išbuti. Taippat dar keletas pasižadėjo parašyti, tikiu mano praleistus dalykus paminės.

Juozas Virbickas

JOHNS LUNCH

J. V. Kiaušas
Pas mus galima pigiai ir gardžiai pavalgyti namie virtų valgių greitas ir ger- ras patarnavimas.
2225 — 5TH AVE
Pittsburgh, Pa.

BROSKY'S PHARMACY

Aš kaipo Europos aptiekio- rius, tai daug galėtuoti ir patarimų, kokių lietuvių norėtų.
2205 Fifth ave ir
2627 Penn Ave.
PITTSBURGH, PA.

LIGHT LUNCH

J. Waitkus
1320 W. CARSON ST
1900 5TH AVE
PITTSBURGH, PA.

MEAT & GROCERS MARKET

Vl. Mickeyvičia
Geriausias tavoras ir ze- mos kainos, prašome užėiti ir parsitikrinti
BRADY & 5TH AVE.
PITTSBURGH, PA.

SOHO POOL

Lietuviškas Pool Room
A. ZDANKUS
Pas mane gali linksmai lai- ką praleisti ir gražiai pasibovyti.
2205 FORBES ST.
PITTSBURGH, PA.

Penn. Ave.

Seniausi lietuviai ir draugai. Draugijų įsisteigimas ir gyvavimo amžius. Jaunimas

Rašo ROM. PAPLAUSKIS

Čia seniausi lietuviai gyvena P. Dongvackis, biznieriūs Tamas Lukošius, kurs užlaiko bučernę ir yra vertas apie 30 tukstančių dolerių. Pirmiausia draugija čia įsikūrė šv. Dominiko, kuri įsisteigė 1913 metais. Jos steigėjai buvo P. Andrišūnas, P. Zoris, J. Paplauskis. Sumažėjus lietuviams ir atsiradus partijoms ta draugija 1926 m. subankrutavo.

Antra po to susitvėrė L. P. Draugystės Jos steigėjai buvo P. Andrišūnas, P. Zoris, J. Navalinskis, J. Paplauskas. Ta draugystė buvo labai paaugusi ir per tą draugystę čia lietuviai labai daug nuveikė. Ji susitvėrė 1917 metais vasario 18 d. Per tą draugystę buvo atliekami visoki lietuviški veiksmai, ir parodos; ji yra daug aukavusi Lietuvai, turi už \$800.00 L. L. Pask. Bonų ir grynaus pinigais yra aukavusi suvirš \$900.00. Toj draugystėje daugiausia darbavosi Justinaš Paplauskis ir R. Paplauskis. Draugystė dabar turi apie 100 narių ir kapitalo apie \$5000.00, tačiau pradėjo mažėti ir nariais ir kapitalu. Priežastis ta, kad nebėra kam veikti, nes geriausi nariai išnyko, draugystės darbas turėjo pakrikti.

1919 m. buvo susitvėręs Lietuvos Raudonojo Kryžiaus 36 Skyrius, kurs labai daug nuveikė ir daug aukų yra pasiuntęs į Lietuvą Raud. Kryžiui — suvirš \$1984.13 pasiūsta. Skyrius gyvavo apie 3 metus, bet apsimажinus lietuviams ir skyrius 1921 m. užsibaigė. Jo veikėjai buvo A. Zemaitis, F. Pikšrys, J. Paleckis, R. Raplauskis ir kt.

Tais pačiais laikais buvo susitvėręs Liet. Piliiečių Sąjungos 26 skyrius; j kurį buvo prisirašę apie 40 narių, kurie kiekvienas mokėjo po \$3.00 metinio mokesno. Porą metų gyvavo nuo 1920 m. iki 1922 m. nariams sumažėjus turėjo ir skyrius pakrikti.

Dar randasi ALTS. 84 kuopa, kuri gyvuoja, narių nors nedaug teturi, bet laikosi ir tikima, kad laikui bėgant padidės. Jos veikėjai yra R. Paplauskas, J. Česnelis ir kt.

Dar yra SLA. 195 kuopa, gyvuoja neblogiausiai. Įsteigėjas buvo Franass Pikšrys, susitvėrė vasario mėn. 1926 m., narių O. S. turi 28.

Yra viena S. L. Rymo Katalikų 254 kuopa, jos steigėjai yra K. Vaišnoriai ir J. Navalinskis. Kuopa susitvėrė 1924 m., gyvuoja silpnokai ir narių nedaug teturi.

Sioj apygardoj randasi apie 500 lietuvių biznierių. Yra nemažai jaunimo, bet jaunimas labai apmiręs, neturi jokio lietuviško veikimo, nėra tokių apsišvietusių, kurie galėtų tą jaunimą atgaivinti į lietuvišką dvasią. Čia daugiausia pasidarbavusių del lietuviško judėjimo yra F. Pikšrys, R. Paplauskis, A. Zemaitis, J. Paplauskis, J. Nevalickis ir J. Pečukas.

AUKŠCIAUSIA PRIEGLAUDA LIETUVIŲ AMERIKOJE

1913 metais birželio 9 d. Pittsburghe susitvėrė iš 12 narių Aukšč. Priegl. Liet. Amerikoj 4 kuopa ir iki 1917 metų daaugo ligi 142 narių, o kaip komunistai užvaldė APLA. centrą, tai 4 kuopa nuo 1923 m. pradėjo labai smukti ir šiandien 1927 m. beliko tik 7 nariai visoj kuopoj.

AP. LA. yra daug aukavusi Lietuvos atgavimo reikalams. Ji visokiems Lietuvos reikalams yra išaukavusi apie \$1200.

PITTSBURGH, PA.

SLA. 40-ta kuopa rengiasi prie savo metinio mitingo, kurs bus gruodžio 18 d. LMD. Svetainėj. Bus nominavimas Centro valdybos ir 40-tos kuopos viršinių rinkimas, tad visi nariai privalo dalyvauti, nes gana svarbu kaip kuopos valdybon pastatyti gerus žmones. Taip pat Centro nominacijose reikia visiems dalyvauti ir nominuoti, nes nominacijose ir daug reikiama, kas nominuota didžiuma balsų, tas tampa ir išrinktas.

SLA. III Apskritis turėjo 25 jubilėjų gruodžio 4-tą nuo 8 vakaro LMD. Svetainėje. Tai atsiskyrimas SLA. A. nuo kunigų globos ir Mačio Kėkšto 25 metų mirties paminėjimas.

Vakarą vedė Aps. sek. p. A. Akelaiytė. Pimas kalbėjo Dr. Johana Baltrušaitienė, kuri pasakojo SLA. A. 16to Seimo istoriją, nes ji pati ten buvo kaip svečias ir savo akimis matė visas kunigų intrigas, daromas del svietiškių darbuotojų, kurie norėjo dirbti del SLA. gerovės. Taip pat pasakojo kokia pradžia sunki buvo organizavime S. LA. Antras kalbėjo J. K. Mažukna, Aps. Pirm., kuris ragino visiems lietuviams dėtis prie SLA., o ypač pašelpinėms D-joms, kuriuos vistiek negalės ilgai išsilaikyti, tai kad stotų į SLA. Taip pat ragino moteris ir labiausia jaunimą, kad tėvai prikalbėtų arba priprašytų prie SLA. savo vaikus ir kad būtų galima jaunuolių kuopą sutverti. Ant galo kalbėjo J. Baltrušaitis, kuris kaip pasakaitą turėjo: paėmęs ištraukas iš Mačio Kėkšto raštų tuom laiku, kaipėjo

didžiausia kova su kunigėliais del SLA. vadovystės. Kėkštas tuom laiku buvo "Vienybės Lietuvininkų" redaktorius. Tarpuose deklamavo V. Paulekiūtė. Smuiko solo ispildė E. Baltrušaitukas, akom. Min. Zevis, smuiko solo davė Vytautas Virbickutis ir dėtą smuikomis V. Virbickutis ir B. Martinoniūtė, akompanavo Milda Virbickiūtė. Žmonių nebuvo daug.

J. Virbickas.

BILLIARD
G. Wensas
Lietuviškas Pool Room
2113 CARSON ST.
S. S. PITTSBURGH, PA.

POOL ROOM
Laurinas Kudžius
Savininkas
1106 CARSON ST.
S. S. PITTSBURGH, PA.

Sebastijonas Walinchus
LIETUVISKA
KRAUTUVĖ
Muzikališkų instrumentų ir laikrodėlių. Taiso visokius daiktus
2104 CARSON ST.
S. S. PITTSBURGH, PA.

Bell Phone Hemlock 9099
J. PAKROSNIS
Savininkas
Lietuviška Bučernė ir Grosernė
2500 SARAH ST.
S. S. PITTSBURGH, PA.

POLITANIA STATE BANK
(Lietuvių Banka)
1910 CARSON ST. PITTSBURGH, PA.
Kapitalas \$200,000.00
Perviršis \$50,000.00
Indeliai suvirš 1,000,000.00

Už padėtus pinigus sutaupymui (Savings account) mokame 4% "Christmas Savings Club" prasiūdės pirmoj savaitėje gruodžio. Galima įstoti kad ir vėliau. Visi kviečiami pradėti taupyti pagal savo išgale.

Perkantems nejudomą nuosavybę suteikiame reikiama kredito ir padedame nuosavybę įsigyti.
Čionai rasite malonų patarnavimą visuose bankiuose reikaluose.

Hemlock 9161
EDWARD PAURAZAS
Lietuvis savininkas
GERIAUSIO HOTELIO
Pas mus geriausias patarnavimas ir geriausi užkandžiai
KAMP. 22-nd ir JANE ST. S. S. PITTSBURGH, PA.

Hemlock 1238
MEAT MARKET
Stasys Simanavičius, Savininkas
LIETUVISKOS BUCERNES IR GROSERNES
Tavoras šviežiausias, patarnavimas geriausias
2100 CARSON STREET S. S. PITTSBURGH, PA.

Hemlock 9108
A. F. MARČUKONIS
Savininkas
LIETUVISKOS ĮSTAIGOS
Čia galima gauti šaltos ošės, visokių saldainių, tabako ir visokių cigarų ir tt. Taip pat eina ir už perkalbėtoją į teismą, jei kam reikia.
131 22nd ST. S. S. PITTSBURGH, PA.

Lietuvių katalikų susipratimas.

MONTELLO, MASS. —

Siais metais per du numerius "Sandaroje" buvo aprašyta L. K. susipratimas. Dabar noriu padaryti išvadą, prie to dar noriu pridėti L. K. kovos su kunigais. Ne-nuoseklumą del jų pačių sutizimo ir menko protavimo. Pavyzdžius imu iš lietuvių tautos vyrų. Išvadą darau iš lietuvių visuomenės nusistatymo. Aukštos doros ir gilos atminties Dr. Jonas Basanavičius atsilankęs į Ameriką 1913 m. savo prakalbose visur ir visados ragino lietuvius įieškoti išeities iš tarp savinių peštynių ir grįžes į Lietuvą per Amerikos lietuvių spaudą tankiai paklausdavo, ar dar nesuradote būdų išėjimui iš savitarpinių peštynių. Taipgi antras aukštos doros ir gilos atminties vyras Dr. Jonas Šliūpas lankydams lietuvių kolonijas ragino sa-

vo prakalbose nustoti tarp savęs peštis ir būti taikoj ir visur išrodinėjo lietuvių katalikų klaidas, nurodydamas, kad jau 26 milijonus dolerių sudėjo ant bažnyčių ir atidavė lietuvių vyskupams, o sau nieko daugiau nebepaliko, kaip tik peštynes su kunigais ir per tą visą laiką taip sandariečiai, taip ir kiti rimtesni lietuviai spietėsi laikėsi pasilikti tikrais lietuviams, nepasiduodami nei kairiems nei dešiniems. Galų gale jau gyvenimas privedė prie to, kad jau reikia dėtis su rimtesniais Amerikos gyventojais. Taip Sandariečiai, taip ir kiti rimtesni lietuviai spietėsi dėtis prie Republikonų partijos visoje Amerikoje (? Red.) Klausimas kodel taip daro Sandariečiai ir kiti rimtesni lietuviai? Aš tik galiu duoti atsakymą iš Montello lietuvių vi-

All National Deposit Bank

COR. S. 12-TH & CARSON ST. PITTSBURGH, PA.
Priima pinigus ant sutaupinimo ir moka 4%. Siunčia pinigus į visas dalis pasaulio. Parduoda įvairkortes ant geriausių laivų. Padirba įgaliojimus, arba doviernastis. Parupina pasus keliaujantiems į Lietuvą ir padirbam reikalingus dokumentus del partraukimo iš Lietuvos.
Reikalui atsitikus kreipkitės prie:
ADOMO VARAŠIAUS
Vedėjo lietuviško skyriaus

Hemlock 0583
YOUNG'S HOTEL
G. JANUSAUCKAS, SAVININKAS
Gražiausios lietuvių Užceigos
1719 CARSON ST. S. S. PITTSBURGH, PA.

Hemlock 2326
F. Gedrimas
Savininkas
WHITE STAR BOTTLING WORKS
Savininkas lietuviškos Išdirbystės

Darbam geriausius kvasus, limonadus ir vynus. Reikalaukite baliams, veselijoms, piknikams.
2319 SARAH ST., S. S. PITTSBURGH, PA.

Hemlock 0203
A. L. WENSLOVAS
Vienatinis
LIETUVIS GRABORIUS
Reikale šaukite manę, o pribusiu į 15 minučių
2128 CARSON ST. S. S. PITTSBURGH, PA.

Hemlock 0814 J.
PETER WALLACE
HARDWARE AND HOUSE FURNISHINGS
Tai vienatinė lietuvių tos rūšies krautuvė. Pas mane galite gauti geriausių pečių, elektros visokių lempų, visokių nočynų, gero pento ir visko, ko prie namų reikia
PETRAS VÓLUNGEVIČE
1906 CARSON ST. S. S. PITTSBURGH, PA.

suomenės gyvenimo. 1918 metais įvykus Brocktono-Montello streikams ir jiems nenusisekus, lietuviai del tarpasavinių peštynių nepajėgė suprasti svetimtaučių gudrybių ir likosi priklausantys. Po minėtų streikų lietuviams sunku buvo darbai gauti, nes ant jų suvertė visą kaltę už streikus, ir trukšmadariais apšaukė. Jei lietuvis gavo kurį darbą pas žydus, pas airišius, tai buvo niekinamas, išnaudojamas, neapkenčiamas, bet jei kuris lietuvis gavo darbo pas protestonus, tai tas buvo vadinaamas laimingu. Mat protestonai suprato lietuvių padėtį ir jų netik nemiokino, bet priglaudė, užtarinėjo, pagelbėjo ir t.t. Taip pat pasikartojė Brockton Montello 1923 metais. Dar labiau buvo spaudimo ant lietuvių. Irgi lietuviai daugiausiai gavo užtarimą pas protestonus. Tad Montello lietuviai galutinai nusistatė lakytis su Republikonų partija. Dabar Montello lietuviai veik visokių pakraipių yra nusistatę už Republikonus ir lietuviai supranta taip: jei protestonai teisingai elgiasi savo fabrikuose, bankose, ligonbučiuose ir kitokiose įstaigose, tai jie turbut moka teisingai elgtis ir žmonių dvasiniuose reikaluose. Protestonai suprato lietuvius teisingai. Netol nuo lietuvių apgyventoj vietoj pavedė lietuviams protestonišką bažnyčią su visais parankumais ir apmoka visas lėšas, laiko lietuviu protestoną kuniga ir lietuviu vaikams lietuviška mokyklą ir moksliskas prolekcijas. Pavyzdin savaitė atgal buvo pakviestas astronomijos mok-

slo daktaras Slavėnas, la bai daug ko lietuviams išaiškino lietuvių kalboj apie astronomiją, kas katalikų bažnyčioj yra stačiai draudžiama. Todel Montello lietuviai dalis tyra suinteresuota ir jau prisidėjusi, o mūsų katalikai vis dar kovoja su kunigais ir nemato sau išgelbėjimo. Bijo Sandariečių, bijo laisvamarių, bijo protestonų, bijo kunigo ir nebežino, kas jų draugai. Juk tokia taktika, kokią mūsų broliai katalikai naudoja, yra nepakenčiama visiems lietuviams. Pavyzdin, surengė kokius surengimus prieš kunigą. Turiu pasakyti, yra panieka visiems lietuviams. Savo įpykimą liedami ant kunigo nebeprisilaiko paprasto padoromo ir dar į tokius susirinkimus pasikviečia miestų viršininkus lietuvių vardu. Jei išmano išvedimo nebesusistatė sau nė vieno naudingo, tai grįžkite pas kunigą, nebedarykite lietuviams sarmatos. Jei jums katalikams reikalingi dvasiški patarnavimai ir norite ramiai Dievą garbinti, galite lietuvių protestoniškoj bažnyčioj dovanai gauti vietą ir susirinkimus laikyti. Jei norite laikytis lietuvių tautos idealą ir dalyvauti politikoj, galite turėti sau draugus sandariečius, o jei to nenorite, tai susidėkite su bolševikais ir kelkite trukšmą prieš kunigą.
Dabar aš lauksiu atsilepimo ar iš kunigo pusės, ar iš katalikų. Jei kas netaip bus mano parašyta — tai mielai sutiksiu pataisyti, arba plačiau paaiškinti.
Lietuvis.

Garsusis bolševikų tarydaika Juozas Jukelis jau išvirto į buržujų ir užsidėjo Roselande kurpių taisy-mo šapą. Bravo, Juozai, Dabar tu busi tukstantj kartų naudingesniu ir sau, ir visuomenei.

Nesąmoningai yra tie mūsų broliai lietuviai, kurie bėga nuo Lietuvą okupavusių smetonininkų į Braziliją, Argentną, Meksiką, ar kur nors kitur. Vietoje žuvimo nežinomų kraštų raištuose, butų daug garbin-giau, jei tektų žuti už savo ir kitų brolių teises ir laisvę Lietuvoje. Iškovota laisvė yra neapsakomai garbingu ir brangių daiktų!

Del Reumatisku gelimu, neuralgijos, paprasto persisaldymo, skaudzių raumenų, išsinarinimų ar išsiskumų Naudokitė **DR. RICHTERIO** Inkaro Rusies **"PAIN-EXPELLER"** Vaishabentlis registruotas S. V. Pat. Biure. Nėra tikrasis, be mūsų Inkaro vaishabentklio. Vaistinėse po 35c ir 70c. F. AD. RICHTER & CO. 867 & 88, 5th St. Brooklyn, N. Y.

MIKADO
Have Your Scribbles Analyzed
The YELLOW PENCIL WITH THE RED BAND
Louise Rice, world famous graphologist, can positively read your talents, virtues and faults in the drawings, words and what notes that you scribble when "lost in thought".
Send your "scribbles" or signature for analysis. Enclose the picture of the Mikado pencil, cut from a box of Mikado pencils, and ten cents. Address Louise Rice, care of EAGLE PENCIL CO., NEW YORK CITY